340.09498
T43d
1910

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
OAK STREET
LIBRARY FACILITY

DIN LUMEA
JUDECĂTOREASCĂ

POVESTIRI ŞI ANECDOTE

CULESE ŞI SCRISE

DE

C. ŢICU-ŞTEFANESCU

AVOCAT

BROŞURA A II-a ŞI ULTIMA

BUCUREŞTI
TIPOGRAFIA «GUTENBERG» JOSEPH GÖBL S-sori
20. — STRADA DOAMNEI. — 20
(Biserica Kalinderu)
1910

Toate exemplarele ne contrafăcute vor purta semnătura autorului.

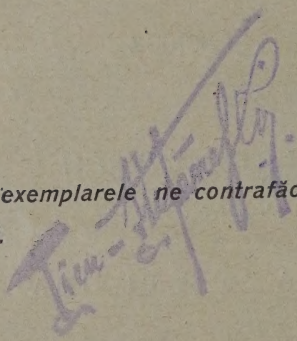

340.0-1918
T43d
1910

PREFAŢA LA ACEASTA A DOUA BROŞURA

Dau la lumină a doua și ultima broșură de *povestiri și anecdote, din lumea judecătorească.*

Aceasta a doua broșură, nu este tot ce vream : o strângere la un loc a *tutulor istorioarelor* trecutului și prezentului, din viața lumei noastre judecătorești. Este însă tot ce am putut face, pentru o asemenea lucrare.

Datorez bunei primiri ce elementul intelectual și lumea judecătorească — cărora în special se adresează această *culegere* de povestiri — a făcut *primei broșuri*, râvna ce am pus în spre desăvârșirea acestei *încercări.*

Trebue să mulțumesc confraților mei avocați—printre care, câțiva, sus puși—cât și decanului baroului de Ilfov d-l M. Antonescu, care, toți, s'au grăbit să laude întreprinderea mea, să mi-o răspândească și chiar să'mi povestească unele dintre cele mai vesele istorioare coprinse în această a doua broșură.

Așa precum am putut-o făurì, predau patrimoniului posterității, această lucrare.

*
* *

Presa noastră întreagă a primit, într'un chip măgulitor pentru mine, prima broșură dintr'aceste anecdote și povestiri.

Reproduc câteva din recensiunile care 'i-au dat o mai mare importanță:

Ziarul *Adevărul*, No. 6137 din 30 Septembrie 1906 a făcut, primei broșuri a acestei cărticele, onoarea unei *recensiuni* pe care, ca *trăsuri generale*, o găsesc mai *complectă* și mai *din stofa criticului*, decât toate elogiile făcute de celelalte ziare cotidiene.

Mulțumind criticului—care s'ascunde sub pseudonimul de *Marius* — îmi fac o plăcere de a o reproduce — în interesul cititorilor mei.

Iată-o :

Se aleargă, adesea, după intitulate sugestive, cari să tenteze pe cititor. Era o școală, aceasta, de care s'a uzat și s'a abuzat, în toate timpurile, mai ales de către mediocritățile care, neputând pătrunde și învinge cu fondul, au crezut să sperie lumea cu focuri de artifiții. Sub acest punct de vedere *cărticica* despre care vrem să vorbim nu are nimic de sugestiv sau de atrăgător. *Povestiri !... Anecdote*—fie chiar *din lumea judecătorească !*

S'ar păreà că nu se adresează nici copiilor—fiind că sunt *din lumea judecătorească*,—nici *lumei judecătorești*, fiind vorba despre un gen literar — *povestiri* și *anecdote*—de care lumea judecătorească s'ar jenà să citească : fleacuri !

Pentru acei cari, înlăturând considerațiunile de acest fel, au citit cărticica d-lui C. Țicu-Ștefănescu, au putut să vază că în chintesența ei ea nu coprinde nici *povestiri* nici *anecdote* decât în *formă* pe când, în *fondul* ei, e o galerie de portrete și de tablouri de un colorit, vesel și remarcabil, în care spiritul râde precum râd razele soarelui care înviorează un peisagiu. Ese din cadrul povestirilor ca și din acela al anecdotelor pentru că dacă *haina* este aceasta, ea îmbracă *trupuri* cari ele fac partea principală și importantă a lucrărei d-lui C. Țicu-Ștefănescu. Printr'această parte cărticica în chestiune ese din

cadrul comun al producțiunilor literare ordinare pentru a se clasa printre acele producțiuni cari sunt destinate a trăi pentru că duc cu ele epoci, figuri și caractere luate dintr'o anumită clasă de lume, din clasa lumei judecătorești.

Dacă ni se strecoară prin fața ochilor glumele ce se succed pline de varietate, ne rămâne în afară, de aceste glume, figura aceluia despre care este vorba. Se vorbește, în această cărticică, cu nume deschis—și nici nu se putea altfel—despre foștii magistrați cari și-au lăsat figura printre noi, deși nu mai exist ei.

De aceea credem că această *cărticică* merită atențiunea lumei intelectuale, căreia îi este adresată și pentru care este scrisă și nu trebuește să fie trecută sub neglijența și apatia sub care, cu drept cuvânt, trec scrierile colportorilor de literatură de stradă.

Este scrisă, dacă nu într'o limbă românească în înțelesul arhaic al cuvântului, destul de românească însă, în înțelesul limbei ce vorbim și cu toate că autorul în prefață ne spune că o scrie *fără nici o pretențiune literară,* totuși este scrisă într'un stil curgător și atrăgător și relevă în tot o calitate vrednică de atențiune, aceea a unui povestitor de spirit.

Cităm: *Conu Gligore* (Filitis), *Un avocat în Paradis, O lecție,* și altele.

Credem că datorăm aceste rânduri unei cărticele care merită atențiunea publică.

* * *

Sub titlul *Din lumea judecătorească*, d-l Gh. Panu—cunoscutul și distinsul avocat, publicist și om politic, în No. 4 (an. 7) al ziarului d-sale *Săptămâna,* dela 17 Ianuarie 1907, scrie:

«De mult țineam să vorbesc despre povestirile și anecdotele culese și scrise de d. Țicu-Ștefănescu, cunoscutul avocat.

D. Țicu-Ștefănescu un spirit fin și sarcastic, a avut ideea fericită ca să adune într'un volumaș toate anecdotele și istorioarele pe care viața judecătorilor și a avocaților le-a provocat și le provoacă în fiecare zi.

Mai în toate zilele Palatul Justiției dă ocazie avocaților de a se ocupà de un incident de ședință. Un judecător spune o răutate unui avocat care pledează; un avocat replică cu spirit la o întrerupere proastă a unui judecător. Doi avocați pentru moment adversari, își trimit săgeți unul altuia pe care publicul din sală le primește cu râsuri. Intr'o lume ca cea Judecătorească și avocătorească, în care membrii sunt în contact în fiecare zi unii cu alții, cu temperamente deosebite, cu tot felul de calități și de defecte, unii excentrici, alții prea serioși, alții zeflemiști, se înțelege că încetul cu încetul se poate forma un stoc de anecdote care se comunică de la o generație la alta prin tradiție.

D. Țicu-Ștefănescu a colecționat toate aceste povestiri și tradiții, începând de pe vremea lui Știrbei-Vodă și până în zilele de astăzi.

D. Țicu-Ștefănescu este un culegător pasionat. Acum vreo două sau trei luni eram la o curte a casației, și după obicei când curtea deliberează avocații spun tot felul de anecdote ba chiar de năzbâtii. Un coleg ne istorisi ceeace i s'a întâmplat la un tribunal din provincie.

S'apropie d. Țicu-Ștefănescu, și când aude despre ce-i vorba, zise:

— la mai repet-o frate încă odată că asta e bună de reținut.

Cum vedeți simpaticul nostru coleg își propune ca să complecteze volumașul său deja bogat de povestiri și de anecdote «din lumea judecătorească».

*
* *

In ziarul *Secolul* No. 2124 din 2 Septembrie 1906, valorosul și regretatul meu prieten d-l Vasile Păun, a făcut o recensiune elogioasă broșurei mele.

Confratele și prietenul meu regretatul Vasile Păun, la sfârșitul recensiunei sale, îmi povestește următoarea istorioară :

Intre 1872—75, eram «scriitor», adică *copist*, la Curtea de Casațiune. Pe atunci, printre consilierii ei se găsià și răposatul beizadea Costache Ghica, fiu al lui Grigorie Ghica-Vodă, al celui din urmă Domn regulamentar în Moldova. Un bărbat bondoc, grăsuliu, cu înfățișare distinsă, dar fără sclipiri de inteligență în ochi, și nici drept vreun ăl jurisconsult nu era socotit. Tăcut și serios într'una, din pricina, se zice, a unor amare nemulțumiri familiale — cari l-au și împins la sinucidere, făcându-l să se împuște, într'o dimineață, la Șosea — sărmanul Beizadea numai două slăbiciuni aveà : să mănânce mereu la bomboane cu ciocolată și să adoarmă, în ședință, pe jețu-i, îndată ce desbaterile începeau.

Ca Procuror general, funcționà profesorul Paul Vioreanu, asemenea răposat de atunci încoace. Om cu știință de carte, însă cam brutal din fire și — măcar că însuși conservator în politică — țineà să'și arate superioritatea intelectuală față de unii boieri, și, când luà cuvântul în vreun proces mare, nu scăpà prilejul să'și dea arama pe față. Ciudat se pare că și dânsul, iarăși din pricina, se zice, a unor grele nemulțumiri intime, a murit sinucis, împușcat. Dumnezeu să'i ierte și mângâie pe amândoi...

Intr'o zi, tocmai se «pertractà» o însemnată *cauză* la care Vioreanu ocupà «fotoliul ministerului public»! Stà, înalt și gros — par'că-l văd — și vorbià de răsunà până în coridor... Curtea și auditoriul îl ascultau cu cea mai adâncă luare-aminte. Beizadeaua, însă, adormise ca pe malul rîului Lethe...

Inchipuiți-vă scandalizarea Procurorului general, când,

între două fraze de efect, auzi «elocuenta» răsuflare a magistratului ireverențios! — Rog pe *întreaga* Inaltă Curte să binevoiască a fi atentă la concluziunile Ministerului public !»... tună Vioreanu, de colo, izbind cu pumnul de colos în masa-i, de cât pe acì fu să o răstoarne...

Bietul Beizadea sări în sus, ca o minge de gumelastic strigând : «*Pardon, messieurs !*».

Un râs nebun sguduì ferestrele... Și procesul s'a amânat, cu învoirea părților.

O redau în propriul stil al răposatului V. Păun.

Tot despre fostul magistrat Vioreanu se mai povestește o altă mică istorioară și cu aceasta încep șirul istorioarelor ce vin să urmeze.

* * *

Vioreanu făceà parte dintr'acea generațiune care a servit de trăsură de unire între timpurile vechi și timpurile ce aveau să vină. El țineà de timpurile noi, prin cultura lui și prin tendința ce aveà de a ridicà știința dreptului și magistratura. El țineà de timpurile vechi prin felul vieței, prin oarecare moravuri și adesea printr'o oarecare distanță cè puneà între el și mulți alții, sub punctul de vedere al rangului.

Intr'o zi, se judecà la Curtea cu jurați o crimă senzațională de otrăvire în care una dintre victime murise iar cealaltă scăpase cu viață.

Când se deschise ședința Vioreanu intră să'și ocupe fotoliul de procuror, foarte distrat, foarte grăbit, și foarte neastâmpărat și înainte d'a se începe procesul el se duse la judecători — cărora le șoptì cevà la ureche — din care șoapte, începù între el și judecători o discuțiune vie, apoi la grefier, căruia îi luă din față dosarul cauzei după care, retrăgându-se la locul lui, zise :

— Inainte de a se începe judecarea cauzei, d-le pre-

ședinte, vă rog să'mi dați cuvântul... Am să ridic un incident de amânare, din cauza procedurei.

— Aveți cuvântul, d-le Procuror general, îi zise președintele.

— Lipsește dela dosar actul de autopsie al uneia dintre victimile crimei. Rog Curtea să amâne cauza și să se ordone aducerea acestui act.

— Dar.... eu sunt aicea, d-le Procuror, strigă cu putere o voce din sala de ședințe; n'am murit...

Era vocea celui care scăpase dela moarte, care figurà în proces ca parte civilă, dar pe care Vioreanu îl credeà mort.

— N'a fost decât o victimă din această otrăvire, adăogă Președintele, cu glas potolit...

— Dacă este așà, strigă răposatul Vioreanu, sculându-se să plece, căutați d-v. un alt *marafet* pentru amânare căci eu nu pot să stau... Sunt foarte grăbit..

Și ieșì pe ușe afară.

Toți râseră de această scenă.

Toate procesele se amânară din cauza lipsei procurorului.

* * *

Costache Bosianu, unul dintre fondatorii și stâlpii monumentului nostru juridic de astăzi, întorcându-se din Paris, unde'și luase *cum magna lauda* doctoratul în drept, a avut, — se zice — ocaziunea să pledeze pentru prima oară în fața Inaltei Curți de altădată, alcătuită din boeri, dintre care cea mai mare parte iscăleau cu pecetia.

Tânărul Bosianu, ținù, cu mândrie, să'și arate toată știința și își presară pledoaria nu numai cu citațiuni din deosebiți autori francezi dar și cu o profusiune excesivă de adagiuri latine. Președintele Inaltei Curți jenat de a nu pricepe nimic nici din citațiunile franțuzești, nici

din adagiurile latine, bombăneà după fiecare dintre dânsele cuvintele: «La bărăție, pezevenghiule...» și adăoga câte o înjurătură la adresa tânărului avocat, nu destul de încet ca să nu poată fi auzit.

Această scenă se repetă de mai multe ori pe rând, până ce Președintele *afanisit* — cum se ziceà — peste măsură, se ridică cu furie drept în picioare și strigă:

— Ia ascultă, tinere.. vorbește-ne românește dacă vrei să te înțelegem ce spui, sau, dacă nu, pleacă d'aici.. ., nu ne vorbi nouă ca la bărăție... Noi suntem judecători.., Noi nu suntem popi nemțești....

BOERUL JIANU

Cam pe la anul 1866—67, puțin timp după alegerea ca Domnitor a actualului nostru Rege, se găseà președinte la tribunalul din Romanați, Caracal, un oarecare Jianu, boer bătrân, din neamul boeresc al Jianilor, de felul lor, cam de prin partea locului. Boerul Jianu erà un om vesel. Tot orașul îl făceà haz—mai ales avocații localnici, după vremuri,—așa că erà pururea căutat și pururea dus în greșeli, prin deosebite neadevăruri și farse ce i se spuneà și ce i se născocea într'adins numai pentru a'l pune în scenă. Intr'ale justiției boerul Jianu nu se pricepeà deloc; judecà pricinile cu bunul simț și pe cât îl ajută mintea, cu ajutorul colegilor lui—de asemenea tot cam la fel cu dânsul—și la nevoe, cu ajutorul grefierului și chiar al cancelariei întregi.

Prefectul județului—boer și dânsul, care'i erà cam rubedenie, prin influența politică a căruia, boerul Jianu fusese numit președinte la tribunalul din localitate și erà menținut într'această demnitate, cu toată nepriceperea lui,—prefectul, zic, om cevà mai în vârstă decât dânsul, om dealtfel vesel și dânsul erà singurul din tot orașul

care avea oarecare ascedență asupra lui și către care boerul Jianu se îndreptà când avea vr'un păs sau când avea nevoe de a se consultà în vre-o afacere chiar de proces în care nu se puteà domeri.

Era o comedie întreagă să asiste cinevà la scenele de felul acestora! Râsete, glume... ore întregi, până să ajungă bietul președinte la vre-o deslușire,—dacă ajungeà — așà că mai bine s'ar fi lipsit de luminile și de sfaturile prefectului.

Intr'o zi avocații îi svoniră că Măria Sa Domnitorul va vizità toate tribunalele din țară pe care le va inspecta și îl făcură să creadă că va începe chiar prin tribunalul din Caracal.

După ce căută să se informeze de pe la toți și de peste tot și să încredințà că faptul este adevărat și că are să vie Vodă—de oarece mai toți la care se adresà îi afirmau acest fapt, înțelegând că este vorba iar de vre-o păcăleală,—boerul Jianu intră la mare grije.

Cel dintâiu la care se destăinui fu prefectul, care ca și ceilalalți înțelegând și el că este vorba iar de vre-o păcăleală, îl asigură, în mod oficial—că vine Vodă și că are să inspecteze tribunalul.

— M'a luat dracu, își zise boerul Jianu.

— De ce, întrebă prefectul ?

— Cum de ce ?... răspunse boerul. Am eu hal să dau ochi cu Vodă ?,.. Nici nu știu cum să mă prezint, ce să'i zic, ce să'i spui, ce să'i răspunz, la ce m'o întreba ?.. Dar cancelaria ?..., Dar condicile ? !...

— Ei ce vrei, adaogă prefectul; pune repede să treacă toate hârtiile, toate sentințele, toate jurnalele, așà ca să fii la zi cu lucrările; rezolvă dosarele... și așà mai departe; iar cât despre cum ai să te prezinți și ce ai să vorbești, te învăț eu...

— Bravos ! asta e o idee, strigă boerul Jianu. Vino tu pe la cancelarie pe la mine, să ne consfătuim.

— Da, adaogă prefectul.. Viu... Vom face împreună, ca la teatru, un fel de repetiție...

— Da... tu, te faci că ești Vodă...

— Bine...

Boerul Jianu crezându-se scăpat își frecà mâinile de bucurie.

Se despărțiră.

Seara, la cafenea, prefectul, făcând mare haz, povestì cele puse la cale cu boerul Jianu și puse în curent și pe alți vreo doi trei prieteni, intimi, de care erà sigur că n'are să se jeneze președintele și hotărî ca și aceștia să'l însoțească:

— Ii vom spune, adaogă prefectul, că Vodă n'are să vie singur și că voi reprezentați personalul de care Vodă are să fie însoțit...

Cu toții hotărârâ vizita pentru a doua zi chiar, după terminarea proceselor, adică pe la 3 ore și își deteră cu toți întâlnire, la cafenea, de unde să plece împreună.

A doua zi, la ora 2 jum. se întâlniră la cafenea, și cu prefectul în cap cu toții plecară înspre tribunal.

— Să vedeți ce am să'i fac, ziceà pe drum, prefectul. Avem să rîdem...

Ședința tribunalului se terminase. Judecătorii și procurorul plecaseră în oraș. Singur boerul Jianu, îngrijat se află la masa lui de lucru ocupat cu rezolvarea și cu regularea hârtiilor, în vederea inspecției lui Vodă.

Văzându-i intrând la dânsul, în camera unde lucrà, boerul Jianu—care erà foarte intim cu cei trei prieteni ce însoțeau pe prefect — nu se simți de loc jignit de prezența acestora.

— I-am adus și pe ei, fiindcă, știi... Vodă, n'are să fie singur...

— Da, da; negreșit, îngână boerul Jianu, vesel..

— Vezi, adăogă prefectul, cu gândul de a începe dejà repetiția pusă la cale?... Cum o intrà Vodă pe ușe,

așà cum am intrat noi, tu să te scoli drept în picioare și să te pleci, cu respect. Haide... scoală-te... să vedem ce fel te scoli... și pleacă-te, dar să te pleci cu respect...

Boerul Jianu, vesel, se sculă cu ifos și cu o mutră caraghioasă trase un salut respectuos, până la pământ.

— Foarte bine, zise prefectul...

Apoi adăogă :

— In urmă Vodă are să vorbească cu tine și tu ai să'i răspunzi...

— Și... cam ce are să mă întrebe, întrerupse boerul Jianu ?...

— Ei... asta e acum!... Are să te întrebe, bună oare.. «Aici e tribunalul ?»— și tu ai să-i răspunzi: «Da Măria ta !...» știi cu ifos. «D-ta ești președintele ?»—și tu ai să răspunzi «Da, Măria ta !» ...«Se judecă cu dreptate ?» Și tu ai să'i zici : «Cu dreptate, Măria ta !»... Are să ceară poate, în urmă, condicile... ia, spre pildă, asta... Condica de ședință...

Și zicând aceste cuvinte, prefectul puse mâna pe condica de ședință, ce se află pe masă, în fața boerului Jianu și începu să o răsfoiască.

— Și are să te întrebe, bunăoară, continuă prefectul: «Asta e condica de procese ?», — și tu ai să-i răspunzi: «Condica de procese, Măria ta!...» ... Pe urmă poate că are să-o răsfoiască, uite, așà, și are să găsească, uite, cum e aici... o pată de grăsime și are să te întrebe : «Ce este asta» ?... Tu ce ai să'i răspunzi ?...

— Pată de grăsime, Măria ta, îngână boerul Jianu.

— Ei bravos ! foarte bine... Vezi așà... zise prefectul....

Apoi, continând cu răsfoirea condicei, prefectul adăogă :

—Și poate să mai găsească.. cum e aici, o pată mare de cerneală și are să te întrebe : «Dar asta, ce este ?»...

— Pată de cerneală, Măria ta! strigă boerul Jianu, vesel.

— Da... așà este, adăogă prefectul, dar vezi că Vodă... să nu se supere și să nu te pomenești că ia condica

cu amândouă mâinele... așà... și că'ți zice: «Pată de cerneală, ticălosule ? Dar, ce e condica asta ?... averea lui tatătău, sau a Statului...» și dăi, și dăi, și dăi...

Și zicând aceste cuvinte, pe care le traduceà în fapt, prefectul, dădu de vre-o două trei ori cu condica în capul boerului Jianu, care căută să se apere de lovituri, și vru să ia și el un dosar după masă și să deà și el în prefect.

— Nu să dă în Vodă—îngână neputând să'și ție râsul cei trei prieteni...

— Dai în Vodă ? nenorocitule, zise prefectul...

— Vodă ?.. zise boerul Jianu.. por-de-câinilor ce sunteți.

Își poate închipuì cinevà râsul și hazul ce s'a făcut în tot orașul, care până seara, a și aflat despre cele petrecute cu boerul Jianu.

*
* *

Cine a cunoscut pe răposatul baron Barbu Belu, știe că și-a risipit, în tinerețe, averea, în aventuri galante, după urma cărora recoltase, mai târziu, procese care îl făcuseră avocat și mare procedurist (în civil) fără voia lui — căci, deși aveà licența sau doctoratul în drept dela Paris, totuși, om cu avere însemnată, n'a profesat niciodată avocătura — și care îl specializase în fel de fel de chițibușuri avocătorești.

Intr'o zi aveà un proces la Curtea de Apel din București, Secția I-a — un fel de *contestațiune* în contra executărei unei hotărnicii a unui vecin care'și hotărnicise o moșie — executare pe care răposatul Barbu Belu — care, din păcate, pretindeà că este și inginer — o socoteà făcută cu călcarea regulelor de procedură civilă și a regulelor prevăzute de Regulamentul de hotărnicii.

Curtea de Apel erà prezidată de d-l Adolf Cantacuzino — fost Prim președinte, retras astăzi la pensie —

prieten bun cu baronul Barbu Belu, dar care, în fond, aprecià pe baron la justa lui valoare și s'a bucurat de reputațiunea de a fi un bun magistrat.

Inainte de a se începe ședința, cum sosì la Curte, baronul se duse d'a dreptul în camera Primului președinte — căruia, din intimitate, îi ziceà *Dodo*, în loc de Adolf — și îl rugă să'i facă dreptate și să'i dea câștig de cauză, fiind vorba, — ziceà baronul — de niște reguli de procedură foarte importante care n'au fost respectate cu ocazia executărei hotărniciei în cestiune.

Primul președinte, surâzând, îi făgăduì, așa, în mod vag, că va căutà să'i facă dreptate.

Procesul se pledă și Curtea, *stante pede*, după o scurtă deliberare, respinse contestația baronului.

Baronul Barbu Belu, mai aveà și un alt cusur: nu prea auzea bine... erà cam surd.

Cât ținù pronunțarea Curței, baronul, cu mâna la ureche — gest comun celor ce nu prea aud — se căznì să auză ce zice Primul președinte — care rosteà pronunțarea — dar, în zadar. Baronul fu nevoit să întrebe, în sală, pe cei d'alături, ce-a zis și cum s'a pronunțat Curtea. Aflând că i s'a respins contestația, pe când Consilierii după pronunțare suspendau ședința și se sculau după scaunele lor ca să treacă alături, în camera de deliberare, baronul, plin de mirare și agitat, ca cum ar fi avut aerul d'a vrea să treacă dincolo de bară, cu glas tare, adresându-se către Primul Președinte, strigà, în franțuzește :

— *Mais Dodo.... Voyons Dodo.... comment est-ce possible... Vous m'avez...*

Curtea, dispărù, iar baronul rămase gesticulând și repetând într'una :

— *Dodo... mais voyons Dodo...*

* * *

La tribunalul Râmnicul Vâlcea se găseà ca președinte — sunt vre-o 20, 25 ani d'atunci — un oarecare boer bătrân, un practicant, o vechitură, Economu, om de casă al mamei și protejat al răposatului Al. Lahovari.

Intr'o zi tribunalul aveà să judece procese corecționale. Tribunalul erà prezidat de acest magistrat, cunoscut atât pentru slugărnicia lui față de casa de care țineà cât și pentru nepriceperea lui într'ale științei dreptului. Aprins de mânie, el condamnă la 5 ani închisoare pe un oarecare borfaș din localitate, care avusese îndrăzneala, ziceà el, să fure o purcea, din coșarul și din curtea d-nei Lahovari — care locuià în orașul Râmnicul Vâlcea — deși borfașul erà dat în judecată, din această cauză, numai pentru delictul de *furt simplu*.

— Cum ai îndrăznit, măi, să furi purceaua din coșarul cuconiții... mama stăpânului nostru, măi ?!... Știi tu cine este ăla, măi ?!... Dela mama d-lui să furi, măi ? !... Păi ăla când o vrea, măi, ne tae și ne spânzură... și pe mine și pe tine, măi !...

Și așà mai departe...

In acest fel s'a săvârșit, în ședință publică, instrucțiunea orală a procesului.

După multe protestări și multă ceartă cu supleantul tribunalului, care erà de părere a condamnà pe inculpat numai la 2 luni închisoare, cu violență și în contra voinței acestuia, inculpatul fu condamnat la 5 ani de închisoare.

Vestea despre această condamnațiune exorbitantă — cu tot hazul afacerei — se răspândì în acea zi chiar prin tot orașul și ajunse până la urechile răposatului Al. Lahovari — care erà în acel timp Ministru de Justiție și căruia, dintr'această cauză i se adresă o interpelare, în Camera deputaților, la care inteligentul fost Ministru de justiție răspunse :

— Cine știe cum s'a întâmplat... Desigur că din greșală... Voi cercetà... Voi luà măsuri...

Puțin după aceasta răposatul Al. Lahovari făceà prin Râmnicul Vâlcea un *turneu* politic. Între altele, aducându-și aminte de procesul cu purceaua și de interpelarea din Cameră, făcù să'i s'aducă dosarul afacerei și să se convingă *de visu* despre isprăvile protejatului său, ceeace nu'i fu greu.

In seara aceleiași zile chiar, ieșind prin oraș, răposatul Al. Lahovari, întâlnì, pe terasă, la una dintre cafenelele orașului, pe acest Președinte, bându-și cafeaua la aceiași masă cu supleantul Tribunalului — un tânăr magistrat, titrat și destul de inteligent.

— Cum e cu putință, zise răposatul Al. Lahovari, pentru un furt simplu, d-ta să condamni pe acest nenorocit la 5 ani de închisoare, pe când Codul penal, pentru asemenea delicte, nu pedepsește decât *maximum* cu doi ani?

— Ce fel, coane Alecule, răspunse Președintele?... Să fure el purceaua din curte..... dela cuconița, mama d-tale?

Și trântì, la adresa inculpatului, câtevà înjurături ordinare, după care, arătând cu mâna, cu un gest și de necaz și de dispreț, pe supleantul ce stà alături, adăogă:

— Erà să'i dau 15 ani de închisoare, coane Alecule dar... uite... nu m'a lăsat minorul ăsta...

Autentică.

* * *

Răposatul Atanasiu, supranumit *Iatagan*, din cauza severității cu care conduceà desbaterile proceselor, erà președinte de secție la Tribunalul din Craiova — sunt acum vreo 30—35 de ani. Credința lui erà că Magistratul trebuià să vorbească scurt, să se uite crunt și să se poarte aspru.

Intr'o zi, în care dânsul prezidà tribunalul se judecà un proces corecțional, de bătae, între două tinere ma-

halagioaice. Erà martoră o precupeață, o babă, foarte guralivă și mucalită la vorbă. Ședința erà publică.

— Ce știi despre această bătae, o întrebă Președintele, după ce o puse mai întâiu să presteze jurământul pe sf. cruce?

— Ce să știu, d-le președinte, răspunse baba... Le-am văzut bătându-se... și le-am zis: fă.... astâmpărați-vă, c'aveți să intrați pe mâna lui Iatagan...

— Care Iatagan, întrebă președintele?

— Pe mâna d-voastră, d-le președinte, zise baba....

— Bine, bine... pe urmă, adăogă președintele?

— Și are să fie vai! de capul vostru.., le-am zis eu, adăogă baba... Are să vă ia dracul...

— Și ele, întrebă președintele?

— Ele... ce să zică... Vezi p'aia d'acolo... din dreapta?

— Ei bine?

— V'a zis o vorbă murdară și țigănească, d-le președinte.

— Ce vorbă, întrebă Președintele.

Și baba, strânsă cu ușa, îi spuse curat, pe șleau, cum se zice, cuvintele murdare rostite de inculpată la adresa gurei președintelui...

— Destul, zise președintele... Să vie alt martor.

* * *

Ilustrul nostru confrate și magistru— cunoscut, între altele, pentru galenteria d-sale specială cu femeile—mai ales cu cele tinere și frumoase— d-l Petre Grădișteanu, acum vre-o 30—35 de ani, într'o toamnă, se întorceà de la via d-sale din Valea Călugărească și se aflà în gara Albești, așteptând trenul în spre București și privind la lumea ce se urcà și se scoborà din trenul ce treceà în spre Focșani și care se oprise pentru câteva minute în această gară.

Ilustrul nostru confrate zări la fereastra unui vagon de clasa I-a, printre lumea ce treceà în spre Focșani, pe tânăra și frumoasa poreclită Bectemis, fostă soție a răposatului Tomița Bagdad, din Râmnicul Sărat, pe care o cunoștea din deosebite ocasiuni și care erà în proces de divorț cu soțul ei, în apel, la Curtea de apel din Focșani, unde se și duceà.

Conul Petrache se apropie de fereastra vagonului la care o zărise, o salută cu politețe și începù cu dânsa o conversațiune veselă, pe temă comună unor asemenea întâlniri.

— D-ta... p'aici... dar, unde te duci, o întrebă dânsul ?...

— La Focșani, răspunse frumoasa Bectemis. Am mâine proces de divorț cu soțul meu, la Curtea de apel și închipuește-ți că n'am avocat...

— N'ai avocat... d-ta ? zise conu Petrache cu un fel de mirare semnificativă.

— Eu... n'am. Vrei să mergi cu mine să mă aperi, zise frumoasa femee cu un surîs și cu un fel de cochetărie provocătoare ?

— Merg... Cu d-ta merg... unde vrei, răspunse conu Petrache, cu galanterie, învins de cochetăria fermecătoare a frumoasei sale interlocutoare.

Conu Petrache își luă bilet pentru Focșani, se urcă în tren în compartimentul neașteptatei sale cliente și plecă să apere pe frumoasa Bectimis, în loc de a se întoarce în București, după cum aveà de gând.

Cum ajunse în Focșani, dela gară, conu Petrache, însoțit de gentila d-sale clientă se urcă într'o trăsură de birje și înainte de a'și alege un hotel la care să-și lase bagajele, se duse la Curtea de apel ca să studieze dosarul causei— de oarece procesul erà a doua zi— în care dosar—spre marea surprindere a galantului nostru confrate—văzu că motivul pentru care se ceruse divorțul, la tribunal, erà insultă gravă, din partea soției, care, la

un prânz la care erau mai multe persoane invitate, drept răspuns la oarecare aspre observațiuni din partea soțului, soția i-ar fi zis să o pupe în spate, fără a fixà, în mod trivial, sau în înțeles de a înjosì pe soțul său, vre-un punct special al acestei părți a trupului omenesc. Acesta erà tot motivul de divorț.

Tribunalul respinsese acțiunea soțului ca neserioasă și soțul reclamant, d. Tomița Bagdad, făcuse apel.

Conu Petrache făcù mult haz despre acest proces și mai ales despre acest special și ciudat motiv de divorț și asigură pe drăguța d-sale clientă că'i va câștigà procesul și că apelul soțului, va fi respins.

A doua zi, la orele 12 fix, conu Petrache se aflà în sala de ședință a Curței de apel alături de frumoasa d-sale clientă și gata de a'i luà apărarea.

Se începu ședința. Se strigară și se judecară câtevà procese, după care venì rândul și procesului în chestiune.

Se dete cuvântul— după cetirea actelor — avocatului apelantului care, cu multă vervă, cu mult simț moral și cu multă demnitate, desvoltă motivul său de apel.

Conu Petrache ascultă cu multă atențiune și cu multă răbdare dezvoltarea motivului de apel.

Se dete în urmă cuvântul d-lui Grădișteanu, care, între altele, zise, în pledoaria d-sale :

— Cuvintele «*Sărută-mă în spate*», pur și simplu, fără a se indicà în care anume parte a spatelui, adică fără o specială indicațiune, de natură a se înjosì cel invitat la o asemenea sărutare, nu constitue o insultă, de oarece spatele nu este o parte rușinoasă sau scârboasă a trupului omenesc și nu poate constituì o *insultă gravă*, în sensul legei.— In al doilea rând, chiar dacă s'ar fi fixat și s'ar fi indicat locul unde să se aplice sărutarea și că acel loc ar fi fost de natură a înjosì și a degradà pe acela căruia i se adresà asemenea cuvinte, adică pe cel invitat la un asemenea sărut, faptul că insulta

aceasta, în împrejurările în care s'a petrecut și a fost pronunțată, adică între soț și soție și după ce soția a fost provocată, n'are nimic de răutăcios și înlătură orce gravitate. Și în al treilea rând, când o asemenea invitațiune — oricum ar fi rostită — vine din partea unei femei atât de frumoasă, ca clienta mea, nu numai că aceasta nu constitue o insultă, dar încă ar trebuì să fie cinevà un nerod ca d-l Tomița Bagdad pentru ca să refuse o asemenea invitațiune și să o considere ca o insultă. Eu așì fi considerat aceasta ca o fericire dar nu ca o insultă și n'așì fi refuzat'o și n'aș fi în stare să-o refuz niciodată...

Consilierii Curții de apel începură să bufnească de rîs.

Reposatul Tomiță Bagdad se formalisă și începu să apostrofeze în mod violent pe conu Petrache Grădișteanu.

Avocații ce se aflau pe lângă dânșii, — făcând haz, intervenirà ca să calmeze spiritele și înainte ca sgomotul să fi putut fi potolit, Curtea respinse apelul soțului.

Frumoasa Bectemis,—care câștigase procesul, cu un aer triumfător și cu un mers majestos, părăsì sala de ședință, veselă și surâzătoare după ce mai întâiu printr'un surîs fermecător și printr'un compliment plin de grații atrăgătoare, salută pe consilieri și mulțumi Curții.

Maestrul, o urmă în șoaptele râvnitoare ale confraților din localitate, care, dându-și coate îșì ziceau cu maliție-zitate :

— Acum se duce conu Petrache să'și ia onorariile...

* * *

Se judeca la una dintre secțiile Curței de Apel din București un proces corecțional, în care un țigan era inculpat pentru că furase niște ceapă din podul casei unui țăran, în care se urcase cu o scară.

Țiganul era apelant, de oarece fusese condamnat de tribunal la câtevà zile de închisoare. Curtea era presi-

dată de răposatul N. Predescu, care, în urmă, ajunsese consilier la Inalta Curte de Casație de unde cu tot părul, mustața și țiflicul său, pururea negre, ca pana corbului, a fost depărtat din funcția lui de Consilier și pus la pensie, pentru limită de vârstă.

Țiganul erà apărat de răposatul Candiano Popescu, cunoscut între altele, ca un om deștept și gata de a înjgheba o farsă, de câte ori vedea că'i se presintă ocasia.

Unul dintre micile defecte ale răposatului N. Predescu—pe lângă multe altele—era și acela d'a nu puteà resista plictiselei ce'i producea pledoariile avocaților, și de a ațipi foarte adesea oară, pe fotoliul său de judecător, sau de președinte, în cursul acestor pledoarii.

Avocatul țiganului, văzând nu numai că d-l N. Predescu, care presidà ședința, doarme, dar că și ceilalți consilieri ce-l însoțeau în judecarea procesului ațipiseră, îi veni în minte ca prin frase intermediare să treacă de la scara cu care țiganul făptuise furtul la o poveste fantastică analoagă și încetul cu încetul, începu prin a desvolta teoria că omul e condus în viața lui pe două scări, pe scara binelui și pe aceia a răului, și așa mai departe.

Pe când apărătorul țiganului era tocmai în toiul acestei teorii fantastice asupra scărilor, la un minut dat, răposatul, care până atunci, în trezelile ațipelei, auzise repetându-se de mai multe ori, cuvîntul *scară,* cu aerul ca cum ar fi ascultat și ar ști despre ce era vorba, puse mâna pe clopoțelul după masă de ședință și după ce'l sună cu putere zise :

— Curtea, văzând că țiganul mărturisește că pentru ca să comită furtul s'a suit pe una dintre aceste două scări, respinge apelul...

*
* *

Răposatul Predescu, tatăl răposatului N. Predescu fostul consilier la înalta Curte de Casație, era un boer foarte plin

de tabieturi, între care avea și pe acela de a fi ras de un bărbier, care să'l radă ușor și să nu-l gâdile. Incercase toți bărbierii și toți frezerii din București până ce să găsească unul, Matache, țigan de felul lui, un bărbier de mâna a treia, care aveà o mică prăvălioară în mahalaua Scaunelor, pentru ras, tuns, spălat pe cap și pus lipitori și pahare la bolnavi, dar care rădea fain, cum zicea boerul Predescu—ușor și fără să-l gâdile, ceace după spusele sale, nu se găsea în tot Bucureștiul. Deși țiganul avea darul beției — din care cauză aveà nasul roșu și mare cât o pătlăgea vânătă—totuși, boerul Predescu se interesa de aproape de soarta lui și peste câte un sfanț nemțesc—monedă după vremuri—ce-i plătea de câte ori țiganul veneà acasă ca să-l radă—ceace aveà loc în totdeauna—sfanț nemțesc pe care nu'l vedeà în ochi țiganul dela mușterii lui obicinuiți -îi luase și pe Leanca, nevastă-sa, ca jupânească în casă, cu leafă bună— cu atât mai mult, cu cât din cauza beției, țiganul nu trăia bine cu nevastă-sa—cu care se tot bătea mereu și cu cât n'avea Leanca nici un copil, pe când țiganul doreà să aibă.

Toată familia Predescu, cât și intimii, știau despre acest țigan de casă al boerului și câțiva chiar dintre cunoscuți îl luară să-i radă și pe dânșii, fără să-i gâdile.

Răposatul N. Predescu, magistratul, fiul acestuia, erà pe acele vremi — sunt aproape patru-zeci de ani d'atunci — judecător la Tribunalul Ilfov.

Intr'o zi prezidà ședința și aveà ca judecător, alăturea de dânsul, pe răposatul Catopolu, care din cauza unor bube cronice ce aveà pe nas, aveà un nas umflat, foarte mare și roșu.

Se judecà, între altele, în acea zi, procese de divorț.

Care nu-i fu mirarea răposatului judecător N. Predescu când văzù că apare la bară spre a se divorțà, Leanca, jupânească în casă, a tatălui său, și bărbierul.

— D-ta jupănească Leanco, vrei să te desparți?... De ce?... întrebă răposatul N. Predescu.

— E un bețiv, coconașule, răspunse jupăneasa Leanca. Il știe boerul, tatăl d-vs... Vine de mă bate și face scandal în curte la boerul, în toate zilele. Nu vedeți ce nas mare și roșu are... Nas de bețiv de frunte....

De partea cealaltă a barei, Matache bărbierul — soțul jupânesei Leanca — cu o frezură excentrică, adusă pe tâmple și cu cărare în ceafă, cu un aer galeș și cu nasul roșu și mare, cât o pătlăgea, stătea mândru, tăcut și neclintit.

— Auzi mă, nerușinatule, îi zise răposatul Predescu. Iți bați nevasta... bunătate de femee... jupânească în casă la tata... și te duci să faci scandal, în curte boerească... Nu ți-e rușine?... Tu razi pe tata mă... te știu... Păcat de meșteșugul tău, că știi să razi, fără să gâdili...

Apoi, după o mică pausă, cu adâncă mirare răposatul adăogă:

— Uite nas... uite nas, la el!... Ce e nasul ăla pe tine, mă?!... Nas de bețiv... Toți ăștia cu nasul roșu și mare, nu sunteți oameni de treabă, mă... Toți sunteți niște stricați și niște bețivi...

Răposatul judecător Catopolu — care judecà acest proces alături de răposatul Predescu — aveà și el nasul mare și roșu. La aceste cuvinte se simți jenat, tuși și făcù o mișcare, pe scaunul său, ceeace făcù pe răposatul Predescu să'și aducă aminte că și nasul colegului său e mare și roșu și pe când atât Leanca cât și Matache surâdeau, tocmai dintr'această cauză, pusă în evidență, în așà mod, de către Președinte, acesta, vrând s'o dreagă cum zice românul, adăogă:

— Sunt.... mă... și oameni de treabă cu nasul roșu și mare.. dar ăia au învățat carte... mă... Sunt neam de boer, nu ca tine, un pârlit de bărbier.

* * *

Răposatul N. Predescu, nu prea aveà obiceiu să dea atenție proceselor ce se pledau în fața lui, când prezidà, iar când nu prezidà, adesea ațipea, pe fotoliu de judecător.

Intr'o zi, pe când prezidà una dintre Secțiile Curței de Apel din București, se înfățișă un proces, în apel, de reducere de arendă din cauză de forță majoră. Apelantul arendaș dovedea că în doi ani consecutivi, locustele îi invadase și'i distruse recoltele, cu desăvârșire.

Printr'o lungă și documentată pledoarie, în fapt și în drept, d-l Mathei Corbescu dovedea că arendașul, în asemenea caz, trebue să fie scăzut de arendă și că proprietarul trebue să suporteze această scădere. Când fù aproape de a'și terminà pledoaria răposatul N. Predescu, care în tot acest timp ațipise de mai multe ori și nu dăduse deloc atenție la proces—pentru luminarea cauzei— — după cum ziceà dânsul — puse cu multă delicateță d-lui Mathei Corbescu, următoarea întrebare:

— Mă rog, d-le Corbescu... ale cui erau locustele ?

* * *

Obiceiul d'a se glumì în ședință — glume la care, mai ales, să ia parte și judecătorii — a cam dispărut din moravurile noastre judecătorești. Altădată însă — câte odată magistrații, deși ca și astăzi — vorbesc de cei de dincoace de legea lui Caragea — conștienți de datoria lor, își permiteau această distracție, la care adesea erau împinși de mutrele caraghioase și de situațiunile ridicole ce li se înfățișau, fără ca printr'aceasta să se întrerupă cursul regulat al justiției și dreapta distribuire a ei.

Așà, spre pildă, răposatul Arvanezu — fost consilier la Curtea de Apel din București — numai om făcut pentru glume nu erà. Erà aspru la înfățișare, ca și la vorbă și numai spirit dat pe glume, n'aveà. Cu toate acestea, pe timpul când erà membru de ședință la Tribunalul Ilfov —

sunt d'atunci peste 35 de ani — într'o zi, în care aveà să prezideze și erà să se judece procese de divorț, după ce se deschise ședința și se declară secretă, ordonă să se strige cel dintâi proces. Răposatul Arvanezu fu adânc și în mod caraghios impresionat văzând că se apropie de bară o fată tânără și curățică — soția, ce se divorță, — rușinată, pășind încet și cu ochii plecați în pământ, urmată de o altă femee bătrână — mama fetei — care, cu un aer de compătimire, înaintà clătinând din cap, urmate de un precupeț — soțul — tânăr, înalt și voinic care pășeà cu un aer semeț și țanțoș.

Pe acele vremuri Ministerul public, procurorul, lua parte la toate procesele.

Cum îi văzu apropiindu-se de bară, răposatul Arvanezu, presimțând că are să se petreacă scene caraghioase, invită pe veselul nostru confrate Gr. Vulturescu— care se află în sală, printre alți avocați—tânăr avocat, începător, pe atunci – ca să ocupe fotoliul ministerului public.

Cine cunoaște pe jovialul nostru prieten d-l Grigore Vulturescu, poate lesne înțelege pentru ce președintele, răposatul Arvanezu, îl alesese pe el, dintre toți avocații, ca să ocupe fotoliul Ministerului public. Gr. Vulturescu, astăzi chiar—ce trebue să fi fost p'atunci, în tinerețea d-sale—e un om purùrea vesel și rămas tânăr și ca idei și ca simțiminte, pe buza căruia, în orice minut, stă un cuvânt de spirit sau o istorioară, în genere, hazlie din lumea iubeață, veselă și spirituală.

Procesul se începu.

— De ce vrei să te desparți, femee—căci femea dădu-se divorțul—întrebă președintele pe tânăra soție ?

Tânăra, femee, rușinată, cu ochii la pământ, nu răspunse nici un cuvânt.

— Să vă spui eu, d-le Președinte, zise bătrâna mama fetei, cu amărăciune, clătinând din cap.

— Dar... d-ta, cine ești, o întrebă președintele ?

— Ia... cine să fiu... din păcate, d-le președinte... sunt mama fetei...

— Mama fetei !?... atunci, vorbește, zise președintele...

Baba începu d'a dreptul :

— O fată am avut, d-le Președinte... uite-o... p'asta... cum o vedeți... curățică, drăguță... tînără... Am căutat... de... ca omul... cum se zice... s'o mărit... s'o dau la casa ei... s'o fac fericită... L-am ales pe d-lui... cum îl vedeți... mare, voinic... să spargă pietre în mâini...

Baba, se opri.

— Ei... și... întrebă președintele ?

— Nu sparge, d-le președinte...

— Ce fel, nu sparge ?... Cum o să spargă d-lui pietre în mâini, zise președintele... Ce d-lui e caldarîmgiu ?

— Ei... Doamne iartă-mă... d-le președinte, zis baba, încurcată... cum să vă deslușesc...

Apoi, după o mică pauză, baba reluă:

— Știi, ca ăla... d-le președinte, i-am dat piersica pe mână... pârguită... coaptă... frumoasă... s'o tae... s'o mănânce... să facă ce-o vrea cu ea...

Baba iar se opri.

— Ei bine, întrebă președintele ?...

— N'are cuțit... d-le președinte...

— Ce persică, femeă... ce cuțit ?.. zise, foarte grav, președintele, prefăcându-se că nu înțelege... Ce-are d'aface piersica și cuțitul... cu divorțul...

— Ei, Doamne, d-le președinte, îngână baba din nou, din ce în ce mai încurcată... poate nu lămuresc eu bine lucrul... Cum să vă spui ?...

Apoi după o mică jenă și gândire, baba, adoagă, cu hotărîre :

— Nu-și face patul cu nevasta, d-le președinte.

— Cum o să facă el patu cu nevasta, zise președintele, cu acelaș joc de scenă... Ce e el ; jupânească în casă ?... Patu îl face nevasta, nu 'l face bărbatul...

— Ei păcatele mele, d-le Președinte, îngână din nou baba... nu așa... nu așa... cum să vă spun... N'are pat cu nevasta... d-le președinte...

— Ei, și ?... Ce face cu asta ?... zise președintele. Are patul lui, deosebit... Atât mai bine... Astăzi e la modă două paturi... unul al nevestei și altul al bărbatului...

— Da, d-le președinte... așa este... aveți dreptate... dar, de, mai sare bărbatu din patul lui în patul nevestei... Asta, nu sare, d-le președinte...

— Ia taci, femeă, cu vorbe d'astea, zise președintele, prefăcându-se că se supără... da ce e el capră să sară... cum spui d-ta...

— Ei, Doamne!... Ce mai încolo, d-le președinte, zise baba, pierzând răbdarea... Uite aici, în fața d-voastră... puneți-l la încercare și dacă o putea... să mă spânzurați de tavan...

— Ia taci din gură, femee... aici e tribunal, zise președintele, nu e spânzurătoare...

Apoi adresându-se către soț, președintele îi zise :

— Auzi, d-le, ce se zice despre d-ta ?... Ce ai de răspuns ?...

— Ce să răspunz, d-le președinte, zise acesta... Marea că e Mare și tot îi dai de fund... Femeei...

— Vorbești de fund, ticălosule, strigă baba înfuriată, când tu n'ai ajuns nici la margine ?!...

— Și asupra acestor cuvinte baba șterse ginerelui său, în ședință, o palmă strașnică...

Era un hohot de rîs general în toată sala de ședință. Rîdeau și avocați și judecătorii. Insuși răposatu Arvanezu, ne mai putându-și ține rîsul, fu nevoit să suspende ședința pentru câteva minute, până ce să se potolească lucru.

Câteva d'ale răposatului Athanasiade

Răposatul Athanasiade erà și bun avocat și un om foarte de spirit și foarte popular, atât prin conformațiunea lui — pentrucă erà cocoșat și diform — cât și prin spiritul său caustic de care uzà, cu belșug, în viața lui privată ca și în viața lui de avocat, de ziarist și de om politic. A redactat mai multe ziare umoristice pe care le-a presărat de spiritul său ironic și glumeț.

Intr'o zi, răposatul Athanasiade, reprezentà ca avocat, în fața tribunalului de Ilfov Secția III-a, pe niște rude, reclamante, cari cereau interdicțiunea unui ascendent al lor, pentru cauză de smintire și aveà de adversar, în proces, ca avocat, pe un distins avocat și cunoscut profesor de drept roman dela facultatea din București, care reprezentà, în instanță interesele celui chemat pentru a fi pus sub interdicție.

După citirea actelor premergătoare ce se dresaseră în cauză, răposatul Athanasiade, având cuvântul, desvoltă procesul și pe baza avisului consiliului de familie, a actului medical și a interogatoriului luat de justiție — din care rezultà că defendorul ar fi smintit — conchise cerând punerea lui sub interdicție.

Se dete în urmă cuvântul avocatului defendorului, care își începù pledoaria cam astfel:

— Argumentele ce se aduc, pentru a se cere punerea sub interdicție a clientului meu, sunt tot atât de schiloade și de pocite ca și acela care le spune...

Președintele tribunalului contrariat de această grosolanitate puse repede mâna pe clopoțelul după masă, sună și vru să observe avocatului defendorului de a fi mai cuviincios în pledoaria lui.

— Lăsați-l, d-le președinte, zise răposatul Athanasiade, liniștit... Este inspirat dela clientul d-sale....

*

Tot dela răposatul Athanasiade este și următoarea istorioară :

Răposatul Athanasiade, pledà, într'un proces civil, adversar cu răposatul avocat C. Bosie, care, după cum se știe aveà defectul d'a se uità cruciș, într'un mod foarte pronunțat.

— Să stăm strâmb, dar să vorbim drept, d-le Athanasiade, zise răposatul Bosie, în cursul pledoariei lui, părându-i că ceeace susținea răposatul Athanasiade, n'ar fi fost exact.

— Să ne uităm strâmb și să vedem tot strâmb, d-le Bosie, răspunse răposatul Athanasiade, întrerupându-l, e mai rău decât a vorbì strâmb când cel ce vorbește nu poate să stea drept.

*

Răposatul Athanasiade erà plin de spirit, în toate împrejurările.

Iată una, după timpul când erà judecător de instrucție, pe lângă tribunalul de Ilfov :

Erà în cercetarea unui tâlhar — lung, gros și spătos — căruia răposatul Athanasiade îi veneà numai până la brâu. Erà în curs de a'i luà interogatorul. La o parte a acestui interogator, răposatul Athanasiade văzând că din alți martori și din alte probe dejà culese, și aflate la dosarul cauzei, inculpatul spuneà minciuni, se înfurie și zise:

— De ce minți, mă... tâlharule...

Apoi neștiind cum să facă pentru ca să'i deà cu cevà în cap — de oarece tâlharul erà prea înalt și răposatul Athanasiade, prea pitic — după ce se uită prin prejurul lui, în dreapta și în stânga, ca să găsească cevà cu care să'l lovească, fără ca să întâmpine nimic la 'ndemână, se adresă din nou tâlharului zicându-i :

— Urcă-mă pe scaun, tâlharule, ca să'ți dau două palme.

Tâlharul, surâse.

Răposatul surâse și el și îi trecù necazul și își continuă instrucția cauzei.

*

Incă una dintr'ale răposatului Athanasiade, tot d'acù 30—35 de ani.

Se înfățișà un proces de divorț, între un grec, chior d'un ochiu și care vorbeà românește foarte stricat și soția lui, o femee tânără și frumoasă, pe lângă care se aflà ca avocat sfătuitor, răposatul Athanasiade. Grecul erà reclamant ; el ceruse divorțul.

Tribunalul erà prezidat de răposatul Lupașcu.

Intrebat de către președinte asupra cauzelor divorțului, grecul, asupra imoralității soției lui, povestì o mulțime de împrejurări de adulter din partea soției sale, repetând după fiecare cuvintele:

— Haide !... mi-am zis eu, d-le președinte... treacă și asta..., și, am închis ochii...

— Nu este adevărat, întrerupse răposatul Athanasiade cu un ton grav și scurt, după prima povestire a grecului.

Grecul se uità lung la avocatul nevestei lui și fără a răspunde nimic, își continuă povestirea.

După povestirea faptului de al doilea de adulter al soției lui, grecul repetă iar cuvintele :

— Haide !.. treacă și asta... Mi-am zis eu, d-le președinte și iar am închis ochii.

— Nu este adevărat, întrerupse din nou, și de astădată răposatul Athanasiade, cu acelaș ton grav și scurt.

Grecul se uità din nou la dânsul și'și continuă din nou povestirea trecând la al treilea fapt de adulter. Aceeași scenă se repetă și pentru a treia oară:

— Haide, zise grecul... treacă și asta... Și iar am închis ochii, d-le președinte....

— Nu este adevărat, zise din nou Athanasiade...

Grecu, perdù răbdarea :

— Dar de unde știi d-ta, d-le avocat, dacă este adevărat sau nu ? !... Când îți spui eu cevà, așà este, cum îți spui eu... am închis ochii...

— Nu este adevărat, strigă din nou răposatul Athanasiade supărat. D-ta n'ai putut să închizi ochii... D-ta n'ai putut să închizi decât un ochiu, fiindcă n'ai doi ochi.

Tot efectul povestirei grecului se spulberă în fața acestei glumi care făcù să râză și pe magistrați și pe cei din sală.

*

Tot dela răposatul Athanasiade datează și următoarea istorioară :

Scena s'a petrecut în fața Curței de apel din București Secția III-a presidată de răposatul N. Predescu.

Curtea de apel se află situată peste drum de unde se află astăzi teatrul Lyric.

Un oarecare Mihail Dracu, rentier, fusese chemat în judecată de un domn Singher, croitor, pentru plata unei note de peste 2000 lei. El fusese condamnat de tribunalul Ilfov la plata sumei și la cheltueli de judecată și făcuse Apel la Curte în contra sentinței Tribunalului.

D. Dracu erà reprezentat prin d. avocat Athanasiade cu procură.

Se începură procesele.

La rândul acestui proces, aprodul după cele auzite din gura grefierului alergă la ușa Curții și se prăpădea strigând «Dracu... Dracu» fără ca să răspundă nimeni

— Ce fel... «Dracu»..... zise răposatul președinte N. Predescu, «Dracu»... Și mai cum ?... N'are nume ?...

Inainte ca grefierul să aibă timpul de a răspunde cevà cu o procură în mână răposatul Athanasiade se ridică după scaunul unde ședeà la masa avocaților și înaintă până la bară — care erà mai înaltă decât dânsul — pe care o prezentă Curței printre grilajul barei zicând:

— Eu sunt dracu, d-le președinte... am procură...

Un hohot de râs isbucnì în toată sala.

După aceasta aprodul — tot după cele ce auzise dela grefier începù să strige pe cealaltă parte: «Singher..... Singher»...

Singher nu se prezentà și deci n'aveà cine să răspunză.

— Auzi.. «Singher...» zise din nou președintele, supărat. Ce este aia «Singher»? N'are nume? Singher și mai cum? Cine este ăla Singher?

— Singher, d-le președinte, răspunse cu verva lui obișnuită răposatul Athanasiade, este croitorul care a îmbrăcat pe Dracu nemțește și căruia Dracu nu vrea să-i plătească paralele...

Și publicul și Curtea isbucniră într'un râs care făcù să se suspende ședința.

Un judecător de plasă model

Cam pe la anul 1868—69, adică, pe timpul judecătorilor de plăși — nu de ocoale, ca astăzi — pe când zapcii și pomojnicii — adică, subprefecții și ajutoarele lor — făceau și pe judecătorii de plăși și se recrutau dintre oamenii de casă ai boerilor după vremi — la o judecătorie dintre acestea, din județul Ilfov, se găsea ca judecător un oarecare om de casă al unui oarecare boer, care ocupà un loc înalt în dregătoria treburilor publice.

Acest judecător de plasă, nu știa să scrie, foarte puțin știà să citească și, cu multă greutate, să se iscălească nu însă fără ochelari — căci erà om în vârstă. De aceea, drept iscălitură întrebuințà foarte adesea ori *turaua*, pecetea, pe care o purtà la el. Intr'ale trebilor dreptății se pricepeà numai pe cât se pricepe orice om care n'a învățat nici carte, nici *carte de drept*.

Pricinile mici dintre săteni, certurile și bătăile dintre ei, le judecà omenește, cu bunul simț — de care nu erà tocmai lipsit — adesea cu duhul blândeței și cu duh de împăciuire și adesea—pentru cei mai țanțoși—cu câtevà înjurături surugiești, cu câtevà palme, cu câtevà îmbrânceli și cu un: *aprod, dă-l pe ușă afară!* Cărțile de judecată ce pronunțà, în aceste pricini mai ușoare, i le scrià și i le redactà grefierul încât lui nu-i rămâneà decât greutatea de a le iscălì.

In procesele mai grele, adicà în procesele în care impricinații se înfățișau cu avocați și de o parte și de cealaltă și mai ales avocați aduși din București, acest judecător aveà obiceiul de a întrebuințà un alt sistem : nu pronunțà niciodată carta de judecată în ziua în care se judecà procesul ci întotdeauna amânà pronunțarea pentru a doua zi, iar, după proces, în acea zi chiar, așà, în timpul zilei, căutà să se întâlnească cu avocatul căruia vrea el să-i deà câștig de cauză și îl însărcinà pe acesta să redacteze carta de judecată.

Cu acest sistem, acest judecător de plasă model, ajunsese atât de cunoscut și de proverbial — adicà, atât îi se dusese pomina — încât, avocații cari știau că vor pledà în fața lui, ca adversari, glumeau între dânșii și își ziceau, unul altuia :

— Mi se pare că am să-ți redactez eu carta de judecată...

Iar celalt răspundea :

— Să știi că dacà va fi să ți-o redactez eu, am să'ți trântesc la cheltueli de judecată, ca să te saturi de procese...

Se întâmplà însă câte odată că judecătorul să nu întâlnească, peste zi, singur, pe advocatul căruia vrea să'i dea câștig de cauză, ci însoțit și de celalt advocat și adesea și de clienți. In acest caz judecătorul nostru întrebuințà un alt mijloc : după ce se așezau cu toții, bună

oară, sub umbrarul cârciumei dela han și în timpul cât vorbeau despre una și despre alta, în fața unei cafele sau a unui pahar de vin, judecătorul, căutà, cum se zice, să tragă cu mustața, advocatului căruia vrea să'i dea câștig de cauză. Acesta înțelegea semnul și a doua zi des de dimineață, se prezentà la judecător cu carta de judecată redactată gata, pe care apoi grefierul judecătoriei o citeà, mândru și cu glas tare, în ședință publică.

Intr'o zi se înfățișă un proces important.

Pledà câte un advocat din București, de fiecare parte.

După terminarea procesului, judecătorul, ca de obiceiu, amână pronunțarea, pentru a doua zi.

Amândoi avocații, care cunoșteau năravul judecătorului, se duseră la hanul din apropiere, la care, de obiceiu, după ședință, veneà și judecătorul.

Pe la ora două, după terminarea ședinței, sosì și judecătorul.

Din expresiunea după figura celor doi advocați, judecătorul înțelese că este așteptat și cam știa pentruce.

Cu aer foarte grav și fără a face semn din mustață nici unuia dintre cei doui avocați, el se așeză cu dânșii la aceași masă, cerù o dulceață și un pahar cu apă, după care, tot foarte grav, se sculă dela masă, salutà cu politeță și plecă.

Amândoi avocații — unul nedomirit și celalt din șiretenie — rămaseră tăcuți, având aerul de a fi surprinși de purtarea judecătorului.

Unul dintre dânșii însă — cel șiret — după ce judecătorul se depărtă, se sculă dela masă, radios și vesel și zise celuilalt :

— Te-am ras!..

— Nu este adevărat, răspunse celalt avocat.... N'am văzut să'ți fi tras din mustață...

— Da... așà este, răspunse celalt avocat ; nu mi-a

tras din mustață, dar m'a călcat cu piciorul, pe sub masă...

A doua zi cei doui avocați se întâlniră la București.

— La câte cheltueli de judecată m'ai condamnat, întrebă avocatul cel urgisit de soartă?

— Deși am cerut una sută lei cheltueli de judecată, răspunse avocatul favorizat, cu un oarecare aer de mândrie, totuși *nu mi-am dat* decât opt-zeci lei... Să fi mulțumit.

Cismele președintelui

Unul dintre savanții și distinșii magistrați, astăzi Consilier al Curței de apel din București, ca toți savanții, își are și d-sa curiozitățile d-sale, între care și pe aceia, d'a se preumblà, în toate zilele, foarte mult, pe jos, afară din oraș, fie în București, fie în orașele de provincie pe unde a fost ca magistrat sau în care se întâmplă să fie delegat ca să prezideze Curțile cu jurați — cât și pe acela d'a aveà o pasiune foarte pronunțată pentru vânătoare, ca și pentru toate lucrurile trebuincioase vânătoarei, precum puști, gente, cisme lungi... etc.

Intr'o zi pe când erà Președinte la Tribunalul din Fălticeni, acest distins magistrat își cumpără o pereche de cisme lungi de vânătoare, impermeabile, pe care vrând să le încerce dacă nu cumvà intră sau nu apă într'însele, prin piele sau prin cusături, le luă cu dânsul, într'o dimineață, le încălță și eșind în zorii zilei afară din oraș, găsì o băltacă mare de noroi, în care se vârî până peste genuchi, așteptând rezultatul experienței propuse.

Magistratul nostru se găseà de câtevà minute într'această situațiune, stând neclintit în mijlocul lacului și citind o gazetă. Un birjar, ce veneà mai de departe și se

întorcea în spre oraș văzându-l și recunoscându-l, crezù că'i s'a întâmplat cine știe ce nenorocire și trase trăsura la marginea băltacului și cu un aer de compătimire îi zise:

— Poftim boerule în trăsură la mine, să te duc în oraș.

— Nu'mi trebue, răspunse brusc și fără nici o altă explicațiune magistratul. Pleacă d'aici...

— Dar de ce boerule, aidi, te duc eu, zise birjarul cu compătimire, insistând.

— Pleacă d'aici și dute dracului, răspunse răstindu-se la dânsul magistratul.

Birjarul se supuse, însă, nu fără părere de rău ; dete bici cailor și plecă, închinându-se și uitându-se din când în când îndărăt și repetând într'una: «săracul, cine știe ce i s'a întâmplat...» până ce-l perdù din ochi.

Ajuns în oraș, încă dela barieră, birjarul începù să comunice faptul la toți pe care îi întâlnea în cale cât și la mai mulți negustori ce se aflau într'o cârciumă unde birjarul se oprise ca să bea un vin și nu se putù oprì d'a nu'și comunicà și impresia lui că bietul magistrat trebue să fi înebunit.

Această știre făcù asupra celor de față o impresie profundă — fiind vorba de președintele tribunalului lor.

Curioși, neguțătorii, în număr de vreo șeapte, opt, se urcară cu toți în trăsura birjarului și porniră în grabă ca să dea ajutor Președintelui care, dupe câte li se spuneà, se află în nenorocire.

Ajunși la fața locului unde magistratul se află tot în mocirlă până în genuchi încercându-și cismele și stând neclintit — neguțătorii se deteră jos din trăsură, înaintară până în marginea lacului și începură să se roage de dânsul cu cuvinte compătimitoare și cu insistență, ca să iasă la mal și să meargă cu ei, să-l ducă acasă.

Magistratul despre care vorbim — om cam posac de felul lui și om căruia nu'i place vorbă multă, mai ales

când vede că n'are cu cine să vorbească, îi acoperì cu disprețul lui și la toate aceste insistențe nu răspunse nici un cuvânt.

Bieții oameni văzând că după multe încercări și cu toate insistențele lor, nu este nimic de făcut se urcară din nou în trăsură și plecară repede, făcându-și cruce, ca să înștiințeze poliția din localitate.

Trecuse peste trei sferturi de oră de când magistratul își începuse experiența, cu cismele, experiență care reușise de minune: cismele erau impermeabile!...

Până ce neguțătorii să vestească poliția și să sosească la fața locului, magistratul ieșì din băltac, se duse la un puț care erà în apropiere, chemă pe un trecător — un om ordinar, căreia îi dete câțivà bani ca să'i spele cismele de noroi, își scoase ghetele — pe care le aveà în buzunarul hainei — le încălță, își înfășură apoi cismele într'un ziar pe care îl aveà la dânsul, le puse la subțioară și plecă, pe jos, în spre oraș, fără să întâlnească pe nimeni în calea lui.

Ce s'o fi petrecut la poliție, cu cei 7—8 negustori, nu știu.

De sigur însă că totul a fost restabilit de oarece în acea zi chiar, Președintele nostru, a luat parte la ședința Tribunalului, pe care a cârmuit-o cu toată luciditatea de minte și cu toată priceperea ce-l caracterizà și astăzi.

Iarăși câteva dintr'ale răposatului Mihail Paleologu

Când a fost numit Procuror general la Curtea de Apel din București, răposatul Paleologu, în fanfaronada lui obișnuită, avù dorința de a cunoaște personalul inferior al cancelariei parchetului Curței.

Funcționarii Curței, în frunte cu grefierul, se prezentară, rând pe rând, și fură primiți cu amabilitate și cu un schimb de cuvinte foarte prietenesc și măgulitor.

Răposatul le ținù o cuvântare invitându'i la muncă, după care grefierul — un foarte deștept băiat — prezentă pe rând, unul câte unul, pe toți funcționarii parchetului.

In tot timpul acestei solemnități, ca să zic așà, aprodul Ilie Armășescu, care e și astăzi aprod la parchetul Curței de apel, stăteà înăuntru, smirna, la ușă și priveà la cele ce se petreceà și cum fiecare dintre funcționari își spuneà numele, pronumele și funcțiunea ce aveà fiecare, în cancelarie.

Când să iasă cu toții, grefierul, care eșì cel din urmă, cu un aer foarte grav, făcù semn, în glumă, aprodului — pe care adesea funcționarii îl luau în bătae de joc — să se ducă să se prezinte și dânsul.

Aprodul, luă lucrul în serios, și înaintă, cu oarecare mândrie, în spre răposatul Paleologu, care se așezase dejà la biroul său, zicând :

— Mă recomand, d-le procuror general, Ilie Armășescu, vechi aprod al Curței.

Și făcu un compliment până la pământ.

Răposatul Paleologu care, ca om deștept ce erà, făceà haz în totdeauna de asemenea pozne, nu putù să'și ție râsul, și cu sarcasmul lui obișnuit, sculându-se cu solemnitate drept în picioare, făcù un compliment aprodului și 'i zise:

— Așà?... îmi pare bine... Și eu mă recomand Mihail Paleologu, Procuror general la Curtea de apel, și te poftesc pezevenghiule să eși afară... haida... sictir....

Aprodul eșì — cum se zice — cu coada între picioare.

*

Răposatul Mișu Paleologu în calitate de consilier al Curții de apel din București prezidà o sesiune a Curței cu jurați din Ilfov.

Printre juraţi se găseà şi d-l D. Matac, exploratorul carierilor de pietriş de pe malurile Prahovei şi furnisor de pietriş.

Cu ideile ciudate şi particulare ce le aveà răposatul, aşà, despre câte unul, pe care poate că nici nu-l cunoştea — idei ce şi le formà din înfăţişarea, din portul, din numele şi adesea din svonul ce se răspândeà împrejurul acestei persoane — d-l Matac — pentru ce ?... nu ştiu — nu erà dintre persoanele agreate de răposatul Paleologu, deşì — dacă nu mă înşel — nici nu-l cunoştea personal.

Fiind foarte ocupat în acea zi, d-l Matac aveà mare dorinţă de a nu figurà în comisiune şi de a fi recuzat, fie de acuzat, fie de Procuror, fie de partea civilă, în caz că va cădeà să ia parte, în care scop, se rugase de toţi ca să'l recuze.

Procesul ce se judecà, erà un proces de calomnie prin presă şi în asemenea materie, în genere e bine şi, în tot cazul, e în favoarea acuzatului, ca comisiunea care îl va judecà să fie alcătuită din cetăţeni cât se poate mai luminaţi, care să înţeleagă misiunea şi importanţa presei într'un Stat, care să priceapă şi să ştie ce înseamnează o calomnie, fie chiar prin presă şi ca atare să deà o largă aplicaţiune presei şi să achite.

Se procedă la formarea comisiunei.

Printre cei dintâi ieşì din urnă numele d-lui Matac. Acesta se sculă din banca de unde şedeà şi sorbind cu ochii atât pe Procuror, cât şi pe apărători, cât şi pe avocatul părţei civile, aşteptând ca să fie recuzat, înaintà alene, cu paşi rari, în spre fotoliurile destinate comisiunei juraţilor.

— Haide... haide mai repede, d-le Matac, zise răposatul Paleologu, cu ironia lui obişnuită, grăbeşte-ţi paşii... Par'că calci *pe pietriş*..

*

Tot într'un proces de calomnie prin presă și tot ca președinte al Curței cu jurați din Ilfov, răposatul Mișu Paleologu fu surprins în mod ciudat de a vedeà ca apărător al acuzatului pe nenorocitul Gogu Florian.

Acest avocat — tânăr încă, — isbit de o paralizie progresivă a creerului, erà altădată un spirit viu, o inteligență puternică dar care nu plăceà răposatului Paleologu pentrucă purtà mănuși roșii, pentrucă lăsà să'i se vază afară din buzunar colțul batistei, pentrucă prea umblà *ferchеș* — cum ziceà răposatul — și pentrucă purtà în totdeauna câte o floare *frapantă* la butonieră. Cât despre aspectul lui roșcat la obraz, despre mustața lui pururea cosmeticată și cu sfârcurile în cârlionț și mai ales despre intonațiunea franțuzească grotească ce întrebuințà vorbind românește, acestea făcuseră asupra răposatului impresiunea că ar fi un om care umblă în totdeauna cam beat.

Nimeni n'a putut să'l scoață dintr'această convingere.

— Iar a venit beat, șoptì răposatul, celorlalți doi judecători care 'i stăteau alături, cum îl văzù că apare la bară, ca apărător.

Se făcù instrucțiunea orală a cauzei cu acelaș desgust ce nu și-l ascundea răposatul când erà vorbă de gazetari, despre care ziceà că *după ce vând gazete s'apuc în urmă să scrie la gazete.*

Gogu Florian cunoștea ura ce o aveà răposatul Paleologu în contra gazetarilor și cum nu erà dintre cei proști, se hotărî să apoteozeze, în pledoaria lui, presa și pe gazetari.

La cele dintâi cuvinte rostite de acesta, răposatul Paleologu văzând începutul și prevăzând și ce are să urmeze, se simți oarecum contrariat și adresându-se din nou către judecătorii cu care judecà, le șoptì :

— E beat... pre legea mea dacă nu e beat...

«D-le Președinte, adăogă Gogu Florian, să știe cât de nobilă este misiunea de gazetar...»

— Ii iau cuvântul, șoptì răposatul Paleologu din nou judecătorilor...

«Dv. care ați fost director la ziarul *Timpul* și care m'ați avut și pe mine printre colaboratorii dv...»

Răposatul perdù răbdarea și întrerupându-l îi zise:

— Curtea vă roagă să o *colaborați* mai repede că mai are și alte procese.

*

Doctorul Petelentz, cunoscut publicului bucureștean din deosebitele isprăvi ca și din excesiva afabilitate ce o arată tutulor cunoscuților lui, a fost dat în judecată de către consiliul sanitar, pentrucă nu declarase, conform legei sanitare, o boală infecțioasă a unui bolnav al cărui doctor curant era.

Tribunalul îl condamnase la amendă și doctorul făcuse apel, care se repartizase la Secția a 2-a a Curței de apel.

In ziua procesului, Curtea era prezidată de răposatul Mișu Paleologu, care, deși cunoștea pe doctor, totuși niciodată nu l-a putut luà în serios.

D-rul, era apărat de d-l avocat I. Saita.

— De ce n'ai declarat boala, d le, întrebă președintele ?

— *Parole d'honneur*, d-le Președinte, nu era o boală infecțioasă...

— Așì, exclamă răposatul Paleologu, cine te crede pe d-ta pe parolă de onoare... Ce d-ta ești doctor ?

Acì intervenì avocatul.

— Doctor, d-le Președinte, zise d-l Saita, cu un surâs ușor... M'a căutat și pe mine și m'a făcut bine...

— Dacă n'oi fi avut nimic, adăogă răposatul Paleologu, cum să nu te tacă bine!...

Se cercetă și se desbătù procesul.

Curtea, intră în deliberare.

— Să-l achităm, zise răposatul Mișu Paleologu — care, în fond, aveà inimă bună — însoțind însă aceste cuvinte de o glumeață înjurătură vulgară, la adresa doctorului.

— Cu o condiție, adăogă surâzând unul dintre consilierii Curței.

— Care, întrebă răposatul Paleologu ?

— Pronunțându-i tu achitarea, ca președinte, el are să'ți mulțumească, de sigur.... iar tu, să'i mai zici cevà.

Se hotărî să'l achite.

Răposatul Paleologu pronunță achitarea.

— Vă mulțumesc, zise vesel doctorul, pierzându-se în gesturi de satisfacție și în complimente gălăgioase....

— Haide.., haide... marș d'aici, strigă răposatul Paleologu, în mijlocul hazului celorlalți consilieri.

*

Răposatul M. Paleologu, prezidà Curtea cu jurați din Ilfov.

Erà prima zi a sesiunei.

Printre jurați se găseà și generalul Manu, care, la începutul ședinței, cerù verbal, ca să fie dispensat conform legei, de sarcina de a mai fi jurat, pe motiv că are vârsta de șease-zeci ani trecuți.

— Sunt peste 60 de ani, d-le Președinte, zise generalul Manu, și cu toate acestea, nu știu cum se face, că tot mă văz mereu chemat la jurați.

— D-voastră, 60 de ani, d-le general, zise cu mirare prefăcută răposatul Paleologu ?... Drept să vă spun că n'aveți aerul. Apoi cu o solemnitate și cu aerul lui caracteristic, îngâmfat de câte ori făcea spirit, adăogă :

— Curtea respinge cererea — care i se pare bazată pe o enormitate — până se vor dovedì cu acte, cele ce se afirmă.

Bietul general, stupefiat, se întoarse către avocatul Al. Trișcu — care făceà parte și dânsul dintre jurații acelei sesiuni — și 'l întrebă surâzând:

— Ce, d-le Trișcu, ăsta, a înebunit?...

*

Avocatul I. Brătescu cereà la Curtea de apel amânarea unui proces, în Octombre. Curtea erà presidată de răposatul Paleologu.

— Nu vă dau termen în Octombre, d-le Brătescu, pentru că este după culesul viilor. Să vă dau un termen în Septembre.

Și amână procesul în Septembre.

*

Ciudățeniile de tot felul ale răposatului M. Paleologu, când prezidà jurații sau Curtea de apel, ajungând până la urechile răposatului Eugeniu Stătescu, ministru de justiție, după vremuri, acesta se hotărî să'l înainteze ca consilier la Inalta Curte de Casație, unde numai aveà de prezidat nimic și aproape nu mai aveà nici un contact cu justițiabili.

Răposatul Paleologu neputând să'și explice cărei împrejurări se datorează această înaintare, găsì cu cale să facă ministrului de justiție o vizită, pentru ca să'i mulțumească.

Erau, de altfel, prieteni.

— Ai făcut bine că ai venit să mă vezi, zise inteligentul ministru, dar faci rău că'mi mulțumești...

— Da... o știu... întrerupse răposatul Paleologu. M'ai înaintat, ca să scape lumea de mine...

— Asta este așà, răspunse ministrul.

Câtevà dintr'ale președintelui Pompiliu Florian

Cine i-a fost prieten răposatului președinte de tribunal Pompiliu Florian, nu crez să nu fi păstrat despre dânsul o plăcută amintire și să nu fi simțit un sincer regret în fața știrei morței lui.

Intimii lui, îi ziceau *Pompa*.

Erà un tip.

Erà nelipsit, zi și noapte, dela *Clubul Tinerimei;* aveà o țigară aprinsă, în gură. Erà vesel și de spirit, glumeț și blând și cu prietenii și cu impricinații. Purtà *pensneu*. Aveà mult bun simț și persiflà nerozia și ridiculul cu un surâs, cu o privire șireată aruncată pieziș pe deasupra ochelarilor, cu cuvinte lapidare și caustice și adesea, într'adins, pentru a pune în relief lucrul, mai neroade decât nerozia de care vrea să 'și bată joc, dar în totdeauna vesele și glumețe. Acest fel de a fi îi erà așà de natural încât îi urmărea chiar pe fotoliul său de magistrat, și apoi, însuși chipul lui, rotund și bucălat, capul lui pleșuv, mustața lui inperceptibilă, favoritele lui rare și în vânt, cari dădeau chipului o formă pătrată, se pretau par'că acestei naturi vesele. Erà o plăcere și o adevărat distracție să asiste cinevà la ședințele de divorț, mai ales când prezidà răposatul Florian. Avocații asistau într'adins, ca la un spectacol, la aceste ședințe. Destăinuirile neajunsurilor vieței casnice cu cari se acuzau soții între ei, îi ofereau prilejul de a fi glumeț și ironic.

Vom povestì câtevà istorioare despre el.

Erà un proces de divorț între un tânăr cârpaciu de cisme și o tânără mahalagioacă — nevasta lui — o brunetă drăguță și destul de cochetă.

Soția pretindea că soțul n'ar aveà cu ce să o întreție.. Soțul, că soția are amant, un frizer, din cauza căruia, i-a

părăsit domiciliul conjugal, dar că, cu toate acestea dânsul, ar fi dispus să se împace, să o ierte și să o ai dela frizer îndărăt acasă.

— Am *un singur tată,* d-le președinte, zise soțul în căldura destăinuirilor, vrând să arate motivul pentru care ar vrea ca să se împace.

— Ești sigur despre aceasta, îl întrebă răposatul ?

— Vroi să mă împac, d-le președinte, mai adăogă soțul.

— Cu nevasta, zise președintele, dar cu frizerul ?

— Eu nu vroi să mă împac, d-le președinte, zise soția.

— Auzi, adăogă președintele adresându-se soțului ? Nevasta d-tale nu vrea să se împace cu d-ta. Se vede că o cârpești adesea pe dânsa, în loc de a cârpì cisma.

*

Altădată, tot într'un proces de divorț, deasemenea prezidà dânsul; ședința erà secretă — ca în toate procesele de divorț. Din vorbă în vorbă și cu prilejul întrebărilor făcute de președinte, doui soți, începură să se certe între dânșii, ca la ușa cortului. Răposatul Florian se prefăcù că le dă atenție și cu liniște și răbdare îi ascultă cum se certau și îi lăsă până ce isprăviră tot ce aveau de zis unul altuia, iar, în urmă, adresându-se către amândoui soții, foarte serios, îi întrebă:

— Ați isprăvit... ca să declar ședința publică ?

*

Erà la fel, adesea și în procesele civile, ordinare, cu avocații ca și cu impricinații.

Intr'o zi prezidà tribunalul, secția a 3-a. Se pledà un proces civil, în care unul dintre avocați, de vreo jumătate de oră analizà, într'un mod migălos și amănunțit, chestiunea de rudenie dintre părțile ce se judecau. Sala de ședință erà plină de lume. Președintele ascultà procesul cu răbdarea care-i erà caracteristică.

In timpul acesta, un oarecare din public, căscă într'un mod așà de gălăgios, încât turbură liniștea ședinței. Răposatul Florian puse mâna pe clopoțelul după masă spre a restabilì liniștea în sală, apoi adresându-se către acel ce căscase, îi zise:

— Ce, d-le... se vede că te-ai plictisit și d-ta ?...

*

Intr'o zi, Florian primì în camera de consiliu pe o tânără doamnă, o femee de moravuri ușoare, curățică, veselă și vioaie, care neștiind cum merge rostul lucrurilor pe la tribunale, venise însoțită de doui avocați, unul bătrân și altul tânăr.

Dânsa prezentă o petiție pentru liberarea unor bani, fapt care îndemnă — în ce privește autorizațiunea maritală — pe președinte, să o întrebe în prealabil, dacă e măritată.

— Măritată, d-le președinte, se grăbì a răspunde avocatul cel bătrân.

— Nu este măritată, d-le președinte, zise, întrerupând, cu agitație, avocatul cel tânăr.

Răposatul Florian, se uită, pe d'asupra ochelarilor lui, drept în ochii tinerei femei, apoi, grav, zise:

— Răspunde d-ta, cuconiță, că trebue să știi mai bine decât avocații d-tale, dacă ești măritată ?

— Ați ascultat și *pro* și *contra*, d-le președinte, răspunse vesel tânăra femee, așà că... las la aprecierea d-v.

— Ia ascultă, cuconiță, zise răposatul, aprecierea mea este că ești măritată pentru cei bătrâni și nemăritată pentru cei tineri. In așà condițiuni să facem să vie hârtia d-tale cu dosarul.

Și scrise pe petiție cuvintele: «cu dosarul».

*

Intr'o altă zi prezidà Trib. secția III.

O cucoană bătrână și mucalită și după înfățișare și

după portul ei și după vorbă, se judecă cu Primăria Capitalei.

Grefierul relată tribunalului că procedura cu Primăria n'ar fi îndeplinită de oarece citația se vedeà a fi restituită cu mențiunea că adresanta nu s'ar fi găsit la domiciliu.

— Nu e procedura îndeplinită cu Primăria, cucoană, zise surâzând și cu glasul său gălăgios răposatul Florian, privind drept în ochi pe cucoană, pe deasupra ochelarilor săi, privire care-i erà comună mai ales când vrea să facă câte una.

— Cum, Doamne iartă-mă, se poate, d-le Președinte, zice cucoana. Eu știu că am plătit citație și pentru Primăria Capitalei.

— Da... așà este ; dar pe citație se vede trecut, cu mâna d-lui portărel că adresanta Primărie nu s'a găsit la domiciliu, fiind dusă din capitală.

— Ei... Doamne iartă-mă... îngână cu mirare cucoana. Dar unde s'o fi dus, d-le Președinte, Primăria Capitalei ?

— Nu știu, cucoană, zise președintele. Am să chem și să întreb pe d-l portărel.

*

Iată o altă istorioară tot d'ale răposatului Pompiliu Florian.

Erà să se judece la Tribunalul Ilfov Secția III-a, prezidat de dânsul, un proces corecțional în care mai mulți țigani erau inculpați pentru furt. Țiganii fuseseră condamnați și se găseau în opozițiune. Ei erau apărați de către d-l avocat I. Brătescu. Inainte de a se începe procesul, grefierul observă că toate petițiile de opozițiune erau iscălite de aceiași mână și de același condeiu — al avocatului țiganilor — pe când din procesele verbale și din predarea citațiunilor anterioare, se vedeà și se dovedeà că țiganii nu știau carte, ceeace făceà că opoziția nu erà făcută de dânșii și puneà în discuție ches-

tiunea dacă cel care 'i iscălise aveà procură, nemai fiind ratificare în termen, posibilă.

Această observație a grefierului contrarie atât de mult pe avocatul țiganilor încât, când președintele, întrebându-l «ce are de zis» îi dete cuvântul, acesta, cu o oarecare ironie, se mărginì a cere respingerea incidentului «de oarece a fost ridicat de grefier, care n'are nici un amestec în cauză...»

— Tribunalul — zise, solemn, răposatul Florian, cu glas de compătimire, privind în spre d-l I. Brătescu pe d'asupra ochelarilor—admite incidentul ridicat de d-l grefier, care are tot interesul în cauză și anulează opoziținea...

Țiganii și avocatul lor plecară — cum zice românul — cu coada între picioare, cu atât mai mult cu cât termenul de a mai face apel erà expirat, așà că țiganii rămâneau definitiv condamnați.

*

Intr'o iarnă oarecare, în camera de consiliu a răposatului președinte Florian, erà o îmbulzeală grozavă. O mulțime de inși așteptau rândul ca să'și spue cuvântul sau să'și prezinte jalba.

Printre aceștia se aflà și un negustor din str. Bărăției, înfășurat într'o bundă mare și grea, care cum intră în camera președintelui, unde erà cald ca în bae, încălzindu-se peste măsură și cum nu se vedeà nici un scaun pe care să se așeze, începù să se descheie, treptat, mai întâi la bundă, apoi la haină, și în urmă la jiletcă, așà că, venindu-i rândul, se prezentă înaintea președintelui în acest hal.

— Unde te afli acì, d-le, îi zise răposatul Florian, ridicând ochii asupra lui?

Negustorul, înțelegând că asta nu însemnează «*ce poftești, d-le*» începù să se încheie, zicând:

— Mi-erà prea cald, d-le președinte... stau d'un ceas...

— In prăvălia d-tale când ar fi fost lume multă, dacă

aș fi venit eu în halul ăsta în care te prezinți d-ta la mine, ce ai fi zis, adăogă președintele?...

— Aș fi zis... că nu am vreme, răspunse negustorul, ștergându-se de nădușeală... să treci altădată, sau te-aș fi poftit să șezi pe un scaun și ți-aș fi oferit chiar o țigară.

La acest răspuns nemerit, inteligentul președinte, răposatul Florian, căruia îi plăceà să tragă consecințe drepte din răspunsurile de spirit, adăogă:

— Înțeleg... Ai fi fost mai delicat decât putem fi noi cu lumea....

Apoi, îl ascultă și'i resolvă pricina.

*

Zilele de procese corecționale — fie la tribunale, fie la Curțile de apel — răposatul Niculescu, zis și Talpă-lată, le aveà însemnate și le știa pe de rost. Știà în ce zile se judec procesele corecționale și în ce zile cele civile. Răposatul aveà obiceiul de a se instalà la poarta Palatului de justiție și prin împrejurimi, în zori de ziuă, mai ales în zile de procese corecționale, în scop de a pescuì clienți pentru acea zi. I se întâmplà adesea, fără să știe, ca să se ofere ca apărător pentru doi adversari, reclamant (partea civilă) și inculpat, în acelaș proces, care erà să se judece în acea zi.

Intr'o zi, în fața tribunalului secția a III-a, se găseà într'o situațiune de acest fel.

Când ajunse rândul acestui proces și auzì strigându-se părțile și când văzu că el este avocatul și al reclamantului și al inculpatului, răposatul Talpă-lată se simțì cam jenat și începu să bâlbâe și să dea din colț în colț, cum zice românul.

Prezidà tribunalul răposatul Pompiliu Florian.

Cum văzu președintele aceasta și mai ales încurcătura în care se găseà Talpă-lată, se uită la dânsul pieziș, pe d'asupra ochelarilor și'i zise :

— Ei... acum pe unde scoți cămașa?

— Optez pentru reclamant, d-le președinte, răspunse încurcat avocatul Talpă-lată.

— Se vede c'a plătit mai mult, adăogă președintele cu aerul său vesel, dar ironic în același timp.

Avocatul nu afirmă că ar fi așà dar lăsă să se înțeleagă, pe când răposatul Florian înțelegând cum stă lucrul, se adresă către grefier cărui îi zise:

— Ia notă, d-le grefier, că d-l apărător Niculescu optează pentru reclamant, care a plătit mai mulți lei noui..

*

Iată o alta:

Intr'o zi, Florian se află singur în camera de consiliu a tribunalului de notariat, în fața unui maldăr de dosare și foarte ocupat să rezolve *complectul*, adică deosebitele cereri adresate tribunalului. Cu toate că prezidentul dăduse ordin aprodului de a nu lăsà pe nimeni să intre, pentru ca să poată lucrà liniștit, o cucoană, cam între două vârste și încă destul de cochetă, după o oarecare discuție violentă cu aprodul, pătrunse până la președinte.

— Ce poftești, cucoană, o întrebă Florian?

— Am cerut liberarea unor bani, d-le președinte, răspunse cucoana și de șapte zile de când bat scările tribunalului.

— Nu se poate; trebue să fie rezolvată petiția d-tale, zise președintele. Du-te la grefă și cercetează.

Cucoana se duse la grefă și aflând că jurnalul de liberare ar fi pe masa președintelui, în acel maldăr de dosare, pentru a fi iscălit, se întoarse îndărăt la președinte.

— Iar ai venit, o întrebă acesta văzând-o că intră? Ce este?

— Mi s'a spus dela grefă, d-le președinte, că jurnalul meu e pe masă la d-v., ca să-l iscăliți.

— Bine... trebue să fie aici, printre dosarele astea. Când i-o veni rândul, am să-l iscălesc, zise președintele.

— Dați-mi o oră, d-le președinte, zise cucoana...

— O oră, răspunse ciudat și glumeț răposatul Florian? Nu dau eu ore la cucoane. Nu sunt exact la întâlniri cu cucoanele. N'am fost exact în tinerețe cum am să fiu acum la bătrânețe?

*

Altădată, într'un proces corecțional, pe când prezidà tot Florian, se prezinta, ca martor în proces Gr. Eliad Cârciumărescu, o cunoscută figură bucureșteană, dispărută dintre noi de câtvà timp și prieten cu președintele, care se prefăcù că nu-l cunoaște.

— Cum te chiamă? îl întrebă președintele.

— Ei... asta e acum!.... par'că nu mă cunoști... Gr. Eliad, răspunse acesta grav și apăsat.

— Zis și Cârciumărescu? întrebă președintele.

— Ba, să-i... — și acì martorul trântì o înjurătură surugiască după care continuă — cui îmi zice Cârciumărescu.

Sala izbucnì de râs. D'abia se putù restabilì tăcerea.

Intrebările continuară:

— Ce profesiune ai? întrebă președintele.

— Melioner, răspunse Gr. Eliad, mângâindu-și barba albă și lungă.

— Asta nu este profesie, zise președintele.

— Ba da... și, bună... răspunse martorul.

*

Și așà răposatul și-a trecut viața între glumă și datorie, între datorie și prietenie, lăsând pe urma lui regrete și plăcute amintiri.

* * *

Pe la anul 1871, la judecătoria ocolului Mihăileni, din județul Dorohoiu, erà judecător de pace un oarecare Conache — de sigur, din neamul poeților Conache — și aveà ca ajutor pe un oarecare Gavrilescu.

Primind, într'o zi, din partea Ministrului de justiție, un ordin circular pentru a se observa cu stricteță legea și aplicarea articolelor 1, 7, 9, 12 și 20 din vechea procedură civilă, aceștia, în colaborațiune, puseră pe acest ordin ministerial, următoarea resoluțiune, în versuri, deși cam șchioape:

«Având în vedere ordinul din față
Ș'al lui conținut, într'un mod ciudat,
Regulăm ca 'ndată, cu un ac și ață,
La dosar sau *acta,* să fie-atașat.
Căci pe noi — subscrisul — nu ne părăsește,
Marea-activitate ce legea o vreà
Și dar acest ordin nu ne-atribuește
Noă, vre o culpă spre a o regreta.
Cât pentru revizii, nu fugim d'aceste;
Vie președintul, vie procuroru,
Ori când, suntem gata, fie fără veste,
Vor găsì exemple de judecătoru.
Ajutorul încă nu face altmintr'lea
Căci fiind aceste, 'l-așì reprimanda;
Iar d-l Ministru, nu face greșală,
Căci sunt mulți d'aceia spre-a le imputa»....

Ordinul, cu această resoluție în versuri, se găsește în arhiva judecătoriei ocolului Mihăileni.

* * *

Au dispărut dupe piața Bucureștiului o mulțime de case comerciale, vechi și cunoscute, ca Coulouvrin, Détruisard, Sobre, etc.

Intre aceștia există o casă, Regnier, vânzător de vase de porcelan și bibelouri de artă, cu magazin în Podul Mogoșoaei, azi calea Victoriei, care dăduse de două ori faliment și sărăcise. Acest Regnier, se găsea, ca inculpat, în apel, în fața Curței de apel din București secția II presidată de răposatul Costache Câmpineanu, pentru delictul de bancrută simplă.

— N'ai avocat, d-le, îl întrebă răposatul Câmpineanu?

— N'am, d-le președinte, răspunse Regnier; am sărăcit și n'am cu ce să mai plătesc avocatul.

— Vrea să zică, te aperi singur? replică răposatul Câmpineanu.

— Da, d-le președinte, răspunse inculpatul.

— Ei bine, ce-ai de zis?...vorbește, îi zise președintele.

— Ce să zic, d-le președinte.... In privința falimentului sunt curat și cinstit, ca și d-voastră.

Răposatul Câmpineanu surâse.

— Foarte bine, zise după un minut de reflecțiune, răposatul Câmpineanu; dar, atunci, ia explică-mi cum se face că d-ta ai dat de două ori faliment și că eu n'am dat niciodată.

Bietul Regnier rămase cu gura căscată neștiind ce să răspundă.

* * *

Răposatul Vernescu care erà și avocat — fratele cunoscutului, răposat și dânsul, Gheorghe Vernescu — pe care'l am apucat cu toții, un om mărunt, cu barba albă, pururea giobenat, care când mergea își cam târa un picior, din cauza unei hemiplegii de care fusese atins, — se judeca, cam prin tinerețea lui, cu un francez, care nu știa nici boabă, cum se zice, românește.

Erà un proces personal al reposatului Vernescu, după câte știu.

Acest proces, după ce trecuse prin toată filiera judecătorească, și fusese casat de Curtea de casație, ajunsese, prin trimitere, în fața Curței de apel din Craiova.

La ziua procesului, când se strigară părțile, francezul se presentă fără advocat și cerù Curței ca să lase procesul mai la urmă, până să-i sosească avocatul. Răposatul Vernescu se opuse și Curtea intră în cercetarea causei.

După citirea actelor se dete cuvântul francezului care

ceru voe Curței să vorbească în franțuzește, de oarece nu știe de loc românește și nu i-a sosit avocatul. După o scurtă deliberare, pentru motivele că francezul nu știa românește și avocatul nu-i sosise, spre a nu fi lipsit de apărare, Curtea, cu toată protestarea energică a d-lui Vernescu, îi dete voe să pledeze în franțuzește, cu atât mai mult cu cât și d-l Vernescu cunoștea limba franțuzească.

După ce franțuzul își termină pleduaria, Curtea dete cuvântul d-lui Vernescu.

Acesta își începu pleduaria în limba grecească.

Curtea vru să'l oprească și să-l oblige de a vorbi românește.

— Adversarul meu a vorbit franțuzește, zise răposatul Vernescu; eu voi vorbi grecește, fiind că d-v văz că judecați turcește....

Curtea se formalisă și suspendă ședința ca să delibereze și să vadă ce e de făcut.

* * *

Răposatul advocat Radu Stanian, din Ploești, care, precum se știe, schiopătă d'un picior, representă, într'o zi, în fața Curței cu jurați din Prahova, pe partea civilă, într'un proces, în care erau ca acuzați vreo șeapte țigani, pentru tâlhărie și care erau apărați de răposatul avocat Garoflide, care de asemenea, se știe, că se purta ras, peste tot, fără barbă și fără mustăți.

Pe când Radu Stanian, cu verva și elocința lui obicinuită, făcând povestirea faptelor se resculase cu putere în contra țiganilor acuzați, unul dintre cei șeapte țigani înspăimântat, se adresă către d-l Garoflide, apărătorul lor, căruia îi zise:

— Să nu te lași mustăciosule, că ne mănâncă șchiopul fripți....

* * *

Din cauza amănuntelor și detalielor ce făcea în pleduariile sale—până chiar și în cele mai mici procese ce pleda—confratele nostru Mihail Popițeanu aveà printre avocați reputațiunea de a fi lung și plictisitor, așà că de multe ori, între avocați, se auzeau conversațiuni de felul acestora :

— Cine pledează la secția *cutare*, întrebà unul, spre exemplu ?...

— Popițeanu, răspundea un altul...

— Atunci, putem să mergem să dejunăm.

*

Intr'o zi, el apărà pe un prevenit înaintea Curței. Pleduaria lui luând proporțiuni îngrijitoare, răposatul Câmpineanu, care presida, fără să mai consulte pe colegii săi, îl întrerupse deodată zicând :

— Destul... Curtea este luminată... Curtea achită pe prevenit...

Apoi, întorcându-se către consilieri, adaogă, destul de tare ca să fie auzit :

— Uf ! l-am achitat, ca să scap de avocat...

*

Tot reposatul Câmpineanu, într'o zi de iarnă, învelit până deasupra urechilor în tartanul lui tradițional, pe când urcà scările Curței de apel, zări pe acest avocat, cu ghiozdanul la subțioară, preumblându-se în lung și în larg pe dinaintea ușei secțiunei la care Câmpineanu erà consilier și unde adesea prezida.

Cum îl zări se duse drept la dânsul și cu un fel de curiositate îl întrebă :

— Ce, ai să pledezi la mine ?

— Da... răspunse avocatul.

Coprins de o spaimă exagerată reposatul își continuă drumul cu pași grăbiți, dând din amândouă mânile și strigând :

— Săriți... săriți...

In acest hal, intră în camera de chibzuire unde îl așteptau ceilalți consilieri.

— Dar ce ai, nenișorule? Ce este? Ce ți s'a întâmplat? îl întrebară într'un glas consilierii...

— Ce să am, nene, ce să am!... Ne-a luat dracu... zise dânsul, cu voce stinsă și cu aerul unui om căruia i-ar veni leșin...

— De ce? Ce este?

— Are să pledeze Popițeanu la noi, d-le, respunse desolat Câmpineanu... Ia închipuiți-vă plictiseală!!!...

*

Confrații săi avocați — cu multă exagerație, de sigur — spun că într'o zi, la o Judecătorie de pace din București, în numele unei cucoane — o clientă a d-sale — chemase în judecată pe un grec, dela care reclama o sumă de bani, ce grecul datora cucoanei, fără înscris. Grecul, la interogatorul ce i se făcuse, tăgăduise cum că ar datora vreun ban.

— De și nu avem un înscris în regulă, zicea avocatul în pledoaria sa, totuși posedăm o scrisoare, dela o soră a reclamantei, căreia debitorul nostru i-a mărturisit că datorează acești bani.

Și zicând aceste cuvinte se întoarse către clienta d-sale care scoase din sân și-i dete să cetească o scrisoare, dintr'un maldăr de hârtii, ce aveà cu dânsa.

— Aceasta n'ar fi oposibilă pârâtului, zise Judecătorul...

— Să vedeți, d-le Judecător, aveți puțină răbdare...

Și desfăcând scrisoarea, scrisă pe patru pagini, începu să cetească:

«Sărut mâna țațo...

«Doresc ca mica mea epistolă să te găsească...»

— Lăsați partea asta, d-le avocat, zise Judecătorul; treceți la mărturisirea datoriei.

— Numai decât, d-le Judecător... zise avocatul.

Și continuând de a ceti mai încet întreg pasagiul de mai sus, din scrisoare, până ce ajunse la un *punct*, *d'a capo*, de la care începu să citească iar tare :

«Pipița, cățelușa ce mi-ai dăruit, s'a făcut foarte cuminte»...

— Dar, d-le avocat, zise judecătorul, treceți peste cățelușe...

— Numai de cât, d-le judecător...

Și urmă același joc, iar până la un *punct*, *d'acapo*, de la care iar începu să citească tare :

«Boala lui nenea Gligore»...

— Un unchiu al d-lor, adaogă avocatul, comentând scrisoarea...

— Poftim... alta acum... îngână judecătorul...

Iar avocatul continuă de a citi :

«merge mai bine de când cu maslu ce i-a făcut popii de la Silivestru».

— Aveți să mă siliți, d-le avocat, să vă iau cuvântul dacă nu treceți la ce importă judecata cauzei, zise judecătorul.

— Numai de cât, d-le judecător...

Și începu să caute pasagiul cu datoria, citind tare toate începuturile de frasă, până s'ajungă la acest pasaj:

«Imbrușaimul din ghiveci»...

— Nu, nu e aci... îngână avocatul :

Și citi mai departe :

«Săptămâna asta am spălat rufe...»

— Nu, nici aci... adăogă dânsul.

Și continuă așa până ce termină toată scrisoarea fără să găsească partea privitoare la datoria grecului, după care, întorcându-se supărat către clienta d-sale, îi zise cu glas răstit :

— Ce mă încurci, cucoană ?... Nu este asta scrisoarea...

Cucoana îi întinse o a doua scrisoare, pe care avocatul o luă, o desfăcu și vru să o citească și pe aceasta, ca și pe cealaltă.

— Era scrisă tot pe patru pagini.

Când văzu judecătorul ce i se pregătește iar, puse mâna pe clopoțelul dupe masă și cu aer grav zise :

— Judecata e luminată...

Apoi adresându-se avocatului îl întrebă dacă vrea să uzeze de alt mijloc de probațiune.

— Dați-mi voe, vru să îngâne avocatul.

— Judecata respinge acțiunea, zise judecătorul.

Și ordonă să se strige procesul următor.

Avocatul părăsi ședința zicând că n'a văzut de când este un judecător cu atâta puțină răbdare care să nu'i dea nici măcar cuvântul ca să'și desvolte procesul...

* * *

Această istorioară îmi aduce aminte pe răposatul Nisipeanu, un avocat bătrân și slab de vederi. Acesta avea din când în când câte un proces pe la câte o judecătorie de pace și în toate cazurile de amânări, judecătorii trebuiau să'l aștepte până să'și caute ochelarii, să'i scoată din toc, să'i șteargă și să și'i pue la ochi — dacă în timpul acesta avea fericirea de a nu'i cădea vreo sticlă de la ochelari, în care caz trebuia să'l mai aștepte și până să-și găsească sticla--după care, își sufla nasul, într'un mod gălăgios, apoi începea să'și caute *carnetul de procese*—un calendar de perete, cu foi, pe care își avea însemnate afacerile de peste zi, de tot felul.

Intr'o zi, Nisipeanu, la judecătoria de Roșu—era judecătoria, îmi aduc aminte, în localul vechiului sfat (Primăria) pe locul unde se află azi *Hala* mare, iar judecător era răposatul C. Pârvulescu—cerea amânarea unui proces. După ce se petrecu scenele cu ochelarii și cu nasul—veni scena cu carnetul.

— Să vă dau ziua *cutare*, zise judecătorul.

— Să vedem, d-le judecător, zise Nisipeanu...

Și începu să răsfoiască calendarul de perete până

ce dete de ziua indicată și după ce citi tot ce era scris pe acea foaie a calendarului, zise :

— Nu, d-le judecător... nu pot... e zi de obor.

— Atunci să vă dau *cutare* zi...

Se repetă aceeași răsfoire a calendarului după care iar zise :

— Nu, d-le judecător... nu pot... am un parastas, în familie.

Și tot așa de câte trei patru ori.

Iar avocații, pe la spate, înainte de a căuta și a spune el singur de ce nu poate în *cutare* sau în *cutare* altă zi, adăogau :

— Are un *rendez-vous*.

— E ocupat la casația de Verde....

— Are de cotit niște butoaie....

Și așa mai departe.

* * *

Pe timpul pe când d-l C. Nacu, om politic, fost în mai multe rânduri ministru și distins avocat, era în magistratură, presida, într'o zi, Tribunalul de Ilfov, secția I-a. Printre cele dintâi procese figura unul în care d-l G. Danielopolu, era avocat al reclamantului. Când îi veni rândul, partea defendoare, lipsea.

— Vreți să vă judecați în lipsa pîrîtului, d-le Danielopolu, întrebă președintele, d-l Nacu ?

— Da, răspunse, d-l Danielopolu. Am acte suficiente, cu care să-mi dovedesc acțiunea și nu înțeleg să mă mai servesc de nici un alt mijloc de probațiune, nici de interogator, nici de martori... Tribunalul să ia act despre acesta. In privința lipsei defendorului, am să 'l înlocuesc eu și am să arăt tribunalului tot ce dânsul— dacă ar fi față—ar putea să obiecteze.

— Foarte bine, zise d-l Nacu... Tribunalul ia act... Aveți cuvântul.

D-l Danielopolu își desvoltă pe larg acțiunea, din partea dreaptă a barei ; după aceea trecând în partea stângă a barei, începu, de asemenea să desvolte pe larg, obiecțiunile ce ar fi putut face pîrîtul, dacă s'ar fi prezentat, și arătând că ele ar fi neîntemeiate, trecu iar în partea dreaptă a barei și conchise cerând admiterea acțiunei, cu cheltueli de judecată.

Tribunalul se retrase ca să delibereze, după care, grefierul tribunalului ieși și citi în public următoarea minută :

«Tribunalul, găsind întemeiate obiecțiunile pîrîtului, care lipsește și luând act că reclamantul nu înțelege să se mai servească cu vre-un alt mod de probațiune, respinge acțiunea, cu 50 lei cheltueli de judecată...

*
* *

D-l Gh. Danielopolu, distinsul profesor de drept roman dela Facultatea de drept din București și distins avocat, pleda într'o zi un proces în fața secției a III-a a Tribunalului Ilfov.

Tribunalul erà presidat de președintele secției d-l Costică Paraschivescu. In cursul pleduarii sale d-l Danielopolu atacă, într'un mod foarte violent, pe advocatul părței adverse și în mai multe rânduri.

Acesta după ce protestă, de asemenea în mai multe rânduri, ceru președintelui să-l ia sub protecția sa.

Președintele cu mâna pe clopoțelul de pe masa de ședință, interveni, foarte iritat și rugă pe d-l Danielopolu să-și vază de pleduarie și să numai atace pe advocatul adversarului său.

— Nu mă supără, d-le președinte, observațiunea d-vs. din contra mă bucură... Auzisem că aveți *sângele rece ;* îmi pare bine văzând că aveți și sânge cald...

Avocații ce se găseau de față înțeleseră ironia și făcură haz. Președintele se facu că nu înțelege și luând

cuvintele d-lui Danielopolu drept elogioase, îl lasă să'și continue pleduaria.

*

D-l G. Danielopolu, pleda la Tribunalul Comercial de Ilfov, un proces de daune în care un oarecare gheţar, de pe la Herestrău, cerea adversarului său — proprietarul terenului în care îi era instalată gheţăria — o sumă de 20,000 lei, pentru motiv că, acesta, cu dela sine putere și fără drept, îl împedicase de a'și ridica, la timp, ghiaţa și a și-o pune în comerţ.

— Și aceasta, d-lor judecători, zicea d-le Danielopolu, pentru a pune și mai mult în evidenţă pagubele, într'un an ca anul acela când cu toţi ne aducem aminte cât de timpuriu au început căldurile, încât în luna lui Aprilie, îmi aduc aminte, eu, personal, că mă preumblam pe stradă în *pardessus*... atât era de cald... în luna Aprilie.

D-l Avocat N. Xenopol îi era adversar în acest proces și reprezentă în instanţă pe proprietar.

Când i se dete cuvîntul ca să respunză d-lui Danielopolu, ajungând la această parte, zise:

— Nu-mi aduc aminte, d-lor Judecători, dacă acel an a fost atât de călduros sau nu, după cum se spune, dar în tot cazul, ori cât de cald ar fi fost, totuși nu-mi vine să cred că d-l Danielopolu care, vara, în toiul căldurilor, umblă cu bunda de blană pe d-sa și cu șoșoni în picioare, să se fi preumblat, în luna lui Aprilie, pe stradă, în pardesiu...

*

Tot d-l Danielopolu pleda într'o zi un proces, în faţa Tribunalului Ilfov secţia I-a, pe când localul Tribunalului era alături de unde este astăzi teatrul Lyric, având de adversari, în proces, pe avocaţii Meitani tatăl și Meitani fiul.

— Îmi este foarte penibilă situaţiunea zise d-l Danielopolu, începându-și pleduaria, când văd că am de adversari

pe *tatăl* și pe *fiul*... Sper însă că le voi arată eu pe *sfântul duh*...

După altă versiune se zice că d-l Danielopolu ar fi zis :

«Sunt convins însă că nu au pe Sf. duh cu d-lor și de aceia, nu mă tem.

* * *

Reposatul Tășulescu, avocat, un vechiu practicant peste care trecuse vremea și îl uitase în drum, încă în viață, erà cam pretențios și suferea de grandomanie, ceeace dovedea că, de și erà lipsit de cultură, nu prea erà dintre cei inteligenți, din fire. — El a murit nebun. — In viața lui a încercat acea înfrângere a curentului, din care cauză a recurs la expediente de o ilegală concurență, de pe urma cărora, a lăsat și această istorioară.

Se purtà totdeauna spilcuit, cu cravate noi, cu ace, false dar de o aparență prețioasă, în cravate și cu inele tot false dar de o aparență scumpă, în degete — aceasta pentru a atrage clienți — care-l cam părăsiseră — iar în vorbirile lui cu acești clienți, nu erà rar de a-l auzi zicând despre cutare :

— Ăla e avocat ? nu vezi că nu are haine pe el? n'are un inel pe deget... Uite ac de cravată ; acul dela gât numai, mă costă 400 lei...

Și la toate acestea punea sub nasul clientului cu care vorbeà, când manșeta, ca să i se vadă butonii, când degetele, arătându-și inelele și așà mai departe.

Iarna mai ales, îmi aduc foarte bine aminte, aveà o bundă grea și o căciulă de astrahan tuțiuată — pe care o purta, așà în formă de căpățână de zahăr.

El își pescuia, de obicei, clienți, prin prejurul Palatului Justiției sau prin sala pașilor pierduți și aveà o ură neîmpăcată contra samsarilor — când nu se puteà învoi cu

dânșii — pentrucă îi făceau concurență, furându-i clienți pentru a-i duce la un alt avocat, patron d'ai lor.

N'a avut nici odată — nu știu dacă a avut în tinerețe — vreun proces în care să fi spus în pleduaria lui, mai mult decât ar fi putut spune înpricinatul, pe care, dragă Doamne — zicea că-l apară.

Impreună cu vre-o alți 5—6 tot de felul lui, Tășulescu se dădea drept special — fără a fi specialist — în afaceri corecționale.

Fusese altă dată pomoșnic.

Intr'o dimineață, o ceată de țărani, din plasa Sabar, Județul Ilfov, din Comuna și Cătunul Jilava-Merlari — dacă nu mă înșel, care se judecau cu reposatul Diamandi, proprietarul moșiei, pentru hotărnicie, — intră în vorbă cu advocatul Tășulescu, ca să o apere. — Erau peste vreo 15—20 de țărani. Procesul erà la Curtea de Apel și-mi aduc foarte bine aminte că erà iarnă.

După ce se învoiră vorbindu-le despre bundă și arătându-le inelele și după ce lua drept onorarii dela fiecare dintre ei câte cât putu să le ia, Tășulescu, în bunda lui bogată și cu căciula tuțuiană de astrahan, urcà una dintre scările de marmoră ale Palatului de Justiție spre a se duce să studieze — vorbă să fie! — dosarul afacerei.

Țăranii, îl urmau cu toții. — Pe la mijlocul scărei, țăranii se întâlniră cu proprietarul moșiei, cu care se judecau, care însoțit de avocatul său, reposatul, Chebapcea— un fruntaș al baroului, care după ce revizuise dosarul, scoborà scara — sătenii, zărindu-i, se grăbiră a-i arătà avocatului lor, zicându-i :

— Uitè, d-le... ăsta e proprietarul cu care ne judecăm și ăsta îi este avocatul... Am auzit, adăogară sătenii, că e avocat mare...

— Care, întrebă Tășulescu ?

Țăranii i-l arătară din nou, cu mâna.

Tășulescu, zărind pe reposatul Chebapcea se prefăcu că

bufnește de rîs și cu un aer de îngâmfare ce nu se poate descrie, le zise :

— Ăsta avocat mare, mă ?... Îl cunosc... Îl știu ce-i poate pelea... Nu m'a remas în nici un proces în care 'l am avut adversar... Să-ți spue el...

Și-și continuă drumul, urmat de bieții țărani, veseli și mulțumiți că au găsit un avocat bun și că au să fie bine apărați...

* * *

In familia Ianovilor, din Moldova, au fost — este de netăgăduit—talente poetice.

Pe la anul 1868, dacă nu mă înșel, unul dintre ascendenții acestei familii, printr'o împrejurare oarecare a vremurilor, fusese numit președinte al tribunalului Iași.

Neștiind măcar nici cum s'o cârmească din loc, la cea dintâi hârtie ce un jeluitor îi dete spre resolvare, președintele nostru scrise pe jalbă, în versuri, această rezoluțiune :

Urmând să se rezolveze
Astă jalbă ce s'a dat,
Poruncesc să se urmeze
După cum s'a mai urmat...

Jalba, cu această rezoluție, în versuri, se conservă și astăzi în arhiva Tribunalului Iași.

* * *

La tribunalul Ilfov, secția de notariat, se judeca o contestație la o urmărire imobiliară, în care frații X... datornici cu ipotecă, asupra moșiei lor, cereau, pentru deosebite motive, anularea urmărirei făcute de creditorul ipotecar Evloghie Gheorghief, representat prin succesorul său d-l Gheșof.

Contestorii erau representați de avocatul P. Stroescu.

Creditorul urmăritor, era representat de către bătrânul

magistru, profesor universitar și avocat, Al. Vericeanu, care, în răspunsul său la motivele de contestație ce se invocaseră, între altele, cu o oare care ironie, strecură fraza cum că se cunoaște că tânărul său confrate nu este destul de copt.

— Nu știu dacă sunt destul de copt sau dacă nu sunt copt, răspunse d-l P. Stroescu; ceea ce știu bine, d-le Vericeanu, este că nu sunt rescopt...

Magistrul o înghiți și tăcu.

* * *

D-l Petre Grădișteanu pleda, la Curtea de apel din București, în procesul moștenirei M... din partea unui și avea ca adversare trei cucoane bătrâne,—moștenitoare de sânge al răposatului — grase și groase, că parc'ar fi fost umflate cu țeava și îmbrăcate ca la mahala. La un minut dat al pledoariei, d-l P. Grădișteanu, impresionat de grăsimea și de modul ciudat de înfățișare al acestor trei cucoane, care-i stăteau în față cu țănțoșie, își permise gluma de a le compara cu cele trei *grații.*

— Lasă să fim *grase* răspunse una dintre dânsele, luând cuvântul grații drept grase. Ce ne-am îngrășat la ușa d-tale?

* * *

La o socoteală ce un tutor dedea tribunalului despre cheltuelile întreținerei minorilor și pe care le sprijinea cu *acte justificative,* unul dintre membrii consiliului de familie, care pretindea că tutorul delapidează banii minorilor, zise tribunalului:

— Aceste acte ce se presintă sunt *acte sugative*, d-le președinte, iar nu acte justificative.

* * *

Intr'o zi oarecare, cu toate că se judecau procese de divorț, la secția a II-a a Tribunalului Ilfov, la deschi-

derea ședinței, sala era înțesată de un public numeros.

— Aprod, zise președintele, anunță că s'a deschis ședința...

Apoi, adresându-se către public, președintele Tribunalului zise :

— Ședința secretă...

Aprodul, care era numit numai de câteva zile și care nu știa rostul lucrurilor și numai avusese ocazia de a ști ce este o ședință secretă, eși repede la ușa d'afară a sălei de ședință și începu să strige cu glas tare, de mai multe ori: «Ședința secretă... Ședința secretă»... ca și cum ar fi fost vorba de vre-un nume propriu.

Apoi întorcându-se iar în sala de ședință, zise, adresându-se președintelui :

— Nu răspunde.

* * *

Un nepot al răposatului și mult regretatului Vasile Lascar—un tânăr licențiat, avocat al baroului de Ilfov — se prezintă într'o zi la acesta spuindu-i că a deschis un birou de notariat și avocătură, împreună cu alți doi avocați tineri, pe cari îi și numi. Răposatul Lascăr ascultă cu mult interes cele spuse de nepotul său, după care, cu spiritul și ironia lui obicinuită, îl întrebă, zicând :

— Toate bune, dar... avocați, v'ați tocmit ?...

* * *

La secția a II-a a tribunalului Ilfov se judeca într'o zi, acum de curând, procese corecționale. Se pretindea de către o doamnă inculpată, că n'ar fi procedura complectă, în ce o privește, de oarece își strămutase domiciliul dela locul unde fusese citată.

— Așa este, are dreptate doamna, zise un avocat ce se afla pe banca avocaților, dar care nu era în proces... D-na șeade cu casa lângă mine.

— D-voastră nu faceți parte din dosar, domnule avocat și prin urmare n'aveți cuvântul, zise judecătorul care prezida ședința...

* * *

Era să se judece un proces corecțional la Tribunalul Ilfov secția a III-a. Trib. era prezidat de președintele său titular d-l Balș. Procedura nu era îndeplinită. Președintele amână judecarea cauzei, dintr'această cauză, pentru un alt termen.

— N'are să se judece niciodată procesul acesta, d-le președinte, zise țăranul care era parte civilă în proces...

— Pentru ce? întrebă președintele.

— Pentrucă Primarul e rudă cu inculpatul și de câte ori primește citația, o pune sub... el — așa mi-a spus — și nu-i dă curs...

— Unde o pune, întrebă președintele?

Țăranul repetă, fără nici un înconjur, aceleași cuvinte.

— Tribunalul va lua măsuri, zise președintele, ca pe viitor Primarul să nu mai pue citația unde spui d-ta...

Mihail Kornea

și

Arestarea lui Horia C. A. Rosetti

Intre Horia C. A. Rosetti, avocat și răposatul său cumnat, avocatul Mihail Cornea, nu erà oră, nu erà zi, nu erà ocaziune în care să se găsească împreună și să nu-și schimbe, un cuvânt de spirit, o trăsură de ironie, să nu-și povestească, unul altuia, câte vreo istorioară mai mult sau mai puțin scandaloasă, câte o aventură veselă din câte vreo escapadă sau noapte albă petre-

cută la club sau la chef, să nu-și urzească, unul altuia câte o farsă — dacă se puteà prinde — cu consecințe adesea grave, în aparență.

O! nici mai deștept, nici mai de spirit, nici mai vesel, nici mai de caracter, nici mai trecut prin toate și sătul de tot, nici om mai de petrecere, nici mai cartofor, nici mai galant cu toți ca și cu femeile, nici mai desinteresat — cu prietenii lui — nu se putea găsì altul ca răposatul Mihail Cornea. Ii plăceau femeile — mai mult pentru înveselirea traiului, — cheful, petrecerile și lăutarii ! Cântà — la petreceri — din gură, admirabil; aveà o voce dulce și o dicțiune caldă și sentimentală. Făceà versuri, pasionale, foarte bune ; și scandaloase, minunate. Erà o comoară de spirit și de veselie, pentru cei ce-l înconjurau și, ca tot omul superior cu adevărat, în orce ocazie, dar mai ales în orce petrecere, erà singur între toți, orcâți ar fi fost și orcine s'ar fi găsit, și toți, împrejurul lui, singur. El vorbeà, el spuneà, el glumeà, el povesteà, el râdeà, el înveseleà totul, când erà vorba de veselie.

Erà cunoscut de toți și peste tot, la toate restaurantele bune — căci asta, o aveà: nu-i plăceà vulgarul și comunul — la toate grădinile, la toate gările — din țară — la toate hotelurile bune, la toate cluburile. Il cunoșteau, peste tot, toți chelnerii și toți birjarii. Il cunoșteau autoritățile de peste tot ca și toată lumea bună, de prin toate orașele. Toți îl stimau, toți îl salutau, toți îl respectau. In ajunul unei vacanțe, sunt d'atunci vreo douăzeci de ani, pe timpurile când făceà mare gălăgie Andronic cu *apa* lui *de aur,* și la epoca tocmai la care poliția erà în căutarea acestui escroc, care dispăruse fără a-i se puteà da de urmă, Mihail Cornea, împreună cu Horia C. A. Rosetti, hotărîră să se ducă să petreacă vacanțele la Paris. Amândoi își fixară ziua și ora plecărei, întreg itinerarul, zilele cât vor stà la Viena și

prin celelalte orașe importante prin care aveau să treacă, cât și, în fiecare localitate, hotelurile la care aveau să tragă.

Cum ajunseră la Gara de Nord și se urcară în tren — un tren de noapte — amândoi trecură în vagonul-restaurant și se puseră pe chef.

Pe acele vremuri Horia C. A. Rosetti se purtà ras de tot, fără mustăți și fără barbă.

Pe la orele 11 și jumătate ajunseră la Craiova, unde trenul se oprea vreo 8 sau 10 minute.

Amândoi se deteră jos. Horia se duse repede în restaurantul gării, ca să ia un ceaiu. Mișu Cornea rămase pe peronul gării, pretextând că are oarecare afaceri. Acolo personalul poliției de siguranță a orașului Craiova, în cap cu polițaiul, erau ocupați — ca la toate gările — să controleze pasagerii sosiți pentru Craiova și să însemneze, printre ei, personagiile mai marcante.

Cum zări pe Mișu Cornea, Polițaiul orașului, vesel, îl salută, cu multă grabă și cu deosebită considerație.

— D-ta ești Polițai aici, îl întrebă răposatul Cornea ?

— Da, coane Mișule, răspunse Polițaiul.

— Ești om cu noroc, adăogă Mișu Cornea...

— De ce, întrebă Polițaiul ?...

— Vino cu mine...

Amândoi se retraseră, grăbiți, — fiindcă trenul erà aproape gata de plecare — la o parte.

— Aveți ordin, nu este așà, ca să urmăriți și să prindeți pe Andronic, zise răposatul Cornea ?

— Da, coane Mișule... negreșit... ba încă, ce ordin... strașnic...

— Ei bine... vino să ți-l dau eu în mână...

Și luând pe Polițai de mână, îl duse până la ușa restaurantului gării și arătându-i pe Horia Rosetti care își băuse ceaiul și chemase să plătească și să plece, îi zise:

— Uite-l... ăla, care s'a ras peste tot, ca să nu-l mai cunoască nimeni... Il știu eu... Il cunosc eu...

Polițaiul fu coprins de o vădită emoțiune...

— Lasă-l pe mine, coane Mișule... lasă-l că nu-mi scapă...

Polițaiul strigă să-i vie doi agenți în ajutor.

Mișu Cornea se urcă în vagon.

Conductorul trenului sunând clopoțelul strigà clasicul: *Poftiți d-lor în vagon...* etc.

Când Horia Rosetti vru să iasă din restaurant ca să se urce în vagon, Polițaiul, care îl pândise la ușe, însoțit de doi agenți secreți, îl apucă de braț și îi zise:

— Am să-ți spui două vorbe, d-le...

— Ce vorbe? Poftim vorbește, că mă grăbesc... Pleacă trenul, zise Horia Rosetti...

— Lasă trenul, răspunse Polițaiul... d-ta ai să vii cu mine la Poliție...

I se părù lucrul atât de boacăn încât H. Rosetti nici nu dete atenție și se zmucì să plece, zicând:

— Ce, ești nebun, d-le?... Ce poliție? Pleacă d'aici...

— Las' că te cunosc eu, adăogă polițaiul din ce în ce mai dârj. Ce, fiindcă te-ai ras peste tot, crezi că n'are să te mai recunoască nimeni? D-ta ești Andronic, apa de aur...

Horia Rosetti, furios vru din nou să se smucească...

Polițaiul îl apucă sdravăn în brațe și ordonă celor doi agenți să-l înhațe. Horia se sbătu ca un desesperat, înjurând și vociferând.

Lumea se grămădise împrejur...

Trenul flueră și plècă.

Dela fereastra vagonului-restaurant, pe când pe peron se petreceau aceste îmbrânceli și smucituri, Mișu Cornea strigă către agenții poliției:

— Arestați-l.... ăsta e Andronic.... apa de aur....

Ca prin fulger, Horia, care până atunci nu bănuià ni-

mic, pricepù că erà victima unei farse din partea prietenului său Mișu Cornea, și de astă dată, surâzând și arătând pumnii către Mișu Cornea, îi strigă:

— Am să-ți arăt eu ție....

Horia înțelese că nu mai încăpeà nici o explicațiune și primi să meargă la Poliție, unde rugă să cheme repede până la Poliție pe d-l Procuror general de pe lângă Curtea de Apel din Craiova, d-l Columbeanu, care îl cunoșteà și care, după orcare explicațiuni și oarecare haz ce făcură împreună, ordonă să fie imediat pus în libertate.

Polițaiul, după ce mult timp își frânse mâinile de supărare, nemai știind ce să facă și ce să mai zică, își cerù în toată forma iertare.

Tot restul nopței, până la trecerea celuilalt accelerat, de a doua zi de dimineață, Horia Rosetti împreună cu Polițaiul, care se simțeà obligat de a-l însoți, o petrecură în restaurantul gării, unde făcură chef.

Știind mai dinainte care aveà să fie rezultatul, Mișu Cornea, aștepta la Vârciorova pe prietenul său Horia, cu care își continuă călătoria și căruia, tot restul drumului, nu îi mai ziceà decât Andronic.

* * *

O altă mică istorioară din zilele răposatului Mișu Cornea. Se întâmplase să aibă un proces la Curtea de Apel din Focșani — pe acele vremuri Curtea de Apel erà la Focșani, iar nu ca astăzi, la Galați — iar a doua zi, un alt proces important la tribunalul din Galați, unde, obosit, sosì noaptea. El trase la hotelul Metropol, cerând chelnerului — din cauză că se simțeà foarte obosit — o cameră cu totul retrasă, departe de sgomotul soneriei și al călătorilor.

Erà în carnaval, iarna.

Chelnerul dete răposatului Cornea o cameră cu totul dosnică, îi făcù focul, îi aduse un ceai fierbinte, cu mult

rom, îi așternù, îi pregătì totul pentru a doua zi și plecă.

Răposatul Cornea îngrijì să facă cald bine în casă, își băù ceaiul, se desbrăcà și se aruncă în pat, să se odihnească.

Erau orele aproape 2 din noapte.

Nici n'apucă bine să aţipească și fu deșteptat de niște sgomote de tandrețe, de sărutări și de protestări, ce se auzeau din camera de alături — care erà despărțită de camera lui, printr'o ușe, în dreptul căreia erà tras un garderob — și din care sgomote se distingeà o voce femenină, repetând, din când în când și destul de tare și de des, cuvintele:

— Astâmpărăte, Costică... ia mâna d'acolo... uf! ce urâcios eşti... ia mâna d'acolo, 'ți-am mai zis odată... Sunt obosită... mâine n'o să avem destulă vreme, toată ziua?

O pereche de amorezați, de sigur, care veniseră la hotel să se adăpostească până la ziuă, fermecați de aventura lor!....

Răposatul Cornea, intrigat, se sculă drept în picioare și se apropie de garderob, de care-și lipì urechea ca să auză mai bine ce se vorbeà și ce se petreceà în camera d'alături și după ce auzì d'a rândul, de mai multe ori: «Costică... astâmpărăte... ia mâna d'acolo... uf! Costică nu te mai astâmperi... ia mâna».... răposatul Cornea bătù cu pumnul, de câteva ori, în ușa garderobului și zise cu glas tare, dar blând:

— Domnule Costică, te rog, ia mâna d'acolo, că 'i... — și 'i trase, așa în abstract, o înjurătură de crucea măsi.. Eu am venit să mă odihnesc iar nu să stau de d-vs.....

Cei doi amorezați d'alături amuțiră. Se auzì fâșâituri, șoapte, pași ușori, apoi clanța ușii, apoi tăcere. Ceruseră chelnerului o altă cameră și 'și mutaseră domiciliul.

Domnul C. Nacu și diaconul

D-l C. Nacu, distins avocat și om politic, profesor la Facultatea de drept din București, pe când erà tânăr judecător de tribunal, adică cam pe la începutul carierei d-sale — trebue să fie d'atunci vreo 30—35 de ani — avù ocaziune, într'o zi, în care presidà tribunalul și în care se judecà procese de divorț, să i se prezinte printre alții, o femee mică de statură, slabă și deșirată, galbenă și bolnăvicioasă, care intentase proces de divorț în contra soțului ei, un diacon, voinic, înalt, robust și roșcovan la față.

Cauzele pentru care slăbănoaga femeie cereà divorțul, sunt greu de spus, pe șleau, cum zice românul, dar în tot cazul erau cauze pentru care legea nu acordă despărțenia. Pretindeà, sărmana femeie — lucru de care multe alte femei poate că nu s'ar fi plâns și, în tot cazul, de care o femeie rar se poate plânge — nu numai că ar fi nepotriviți ca făptură trupească — dânsa fiind mică și de o constituire delicată — dar și că, nici ziua nici noaptea, n'are nici un minut de liniște și de repaos cu diaconul, care pururea ar fi coprins de dorințe sexuale.

Intrebat, diaconul, la rândul lui, după ce tăgădui lucrul, aproape cu lacrimile în ochi, se ruga de tribunal să nu-l desparță, fiindcă își iubește nevasta, cum nu 'și-o iubește nimeni în lume și că s'ar prăpădi, ori s'ar împușcà, dacă tribunalul l'ar divorțà.

Asemenea cauze nefiind dintre acelea pentru care legea să acorde divorțul, Tribunalul, după oarecare dojeni ce făcù soțului, diaconului, de a fi mai rezervat și mai potolit, de oarece — după cum vede bine — a pus în primejdie sănătatea și vieața soției sale — cu atât mai mult cu cât este obraz bisericesc — și după oare-

cari sfaturi și încurajeri date soției, asigurând'o că diaconul ià angajament în fața Tribunalului de a o menajà pe viitor, respinse acțiunea soției, trimițând pe soți acasă.

In urma acestora, soția, ascultând sfaturile Tribunalului, se hotărî să se împace și amândoi plecară împreună dela Tribunal, după ce de mai multe ori diaconul, rugându-se de dânsa, îi făgădui de a o menajà pe viitor.

Diaconul erà radios și fericit.

In seara acelei zile chiar, diaconul se prezentă acasă la d-l Nacu — cu oarecare plocoane, tradiționale de sigur — și cerù să-i vorbească și mulțumindu-i din tot sufletul pentru că nu l'a divorțat, îi povesti mult și multe și îi arătă, pe larg, tot focul și dragostea ce o aveà pentru nevasta lui :

— Ești un Dumnezeu pentru mine, d-le Nacu, zise între altele diaconul. N'am să te uit în toată vieața mea. Nici nu poți să-ți închipuești câtă fericire mi-ai redat. Mă omoram dacă mă divorțai.... Am să-ți fiu recunoscător toată vieața.

Diaconul plecă. Nu s'a mai auzit nimic vorbindu-se despre dânsul.

D-l Nacu, îl și uitase.

Câțiva ani în urmă d-l Nacu se însură. Căsătoria d-sale religioasă erà hotărâtă să aibă loc la biserica Sărindar — care nu mai există astăzi, dar care se află situată pe locul grădinei scuarului din Calea Victoriei colț cu Bulevardul — a patruzecea biserică clădită de Matei Voevod Basarab, pentru ispășirea păcatelor săvârșite — se vede — în vieața lui privată, de oarece, dealtmintrelea, a fost un bun, harnic și priceput Domnitor, dela care avem și o legiuire, un *cod,* care poartă numele lui.

Care nu fù mirarea d-lui Nacu, când, ca ginere, alături de actuala doamnă Nacu, zări pe acest diacon, printre obrazele bisericești cari aveau să oficieze nunta d-sale !

Dar, mai ales, care credeți că nu i-a fost bucuria diaconului, când văzù, ca ginere, pe binefăcătorul lui de altă dată, pe acela dela care i se trăgeà — după spusele lui— toată fericirea vieței....? Cu chipul radios, cu surâs de satisfacție sufletească în toată figura și cu o dispoziție veselă, ca nici odată, diaconul, se achită de slujba sa într'un mod remarcabil, care fù observat de însuș P. S. Sa Arhiereul. Diaconul nostru nu mai pierdeà din ochi, cum zice românul, pe d-l Nacu, cu un aer care ar fi vrut să zică cum că ar vreà să-i spue cevà, să-i vorbească, să-i mulțumească încă odată, pentru binefacerea de altă dată, ceeace, d-l Nacu ghicind, în situațiunea în care se găseà, se simțeà foarte jenat.

Numai vreme de așa ceva, nu puteà aveà!

Diaconul, cu toate acestea, profită de cea dintâi dintre acele situațiuni în care se pot strecurà unui ginere câteva cuvinte și apropiindu-se de d-sa, îi șopti, aproape la ureche, cu exaltațiune : — Ce fericit mă simt, d-le Nacu, că ți-am servit de diacon la cununie!.... N'am să te uit nici odată, d-le Nacu ; d-ta ai fost binefăcătorul meu.... Ești un Dumnezeu pentru mine.... Mi-ai redat vieața și fericirea....; Știi.... Cu nevasta.... O iubeam.... Mă omoram dacă m'ai fi divorțat.....

Deși plictisit, d-l Nacu se prefăcù că surâde cu politeță, dând din cap, mai mult ca să scape de dânsul.

Diaconul se depărtă radios.

Câțiva ani trecuseră iarăș la mijloc după aceasta.

D-l Nacu ajunsese ministru.

Intr'o noapte de Paște, la Sf. Inviere, la care se așteptà M. S. Regele, toți miniștri — între cari și d-l Nacu — așteptau în prispa Sf. Mitropolii, împreună cu demnitarii Statului și cu corpul diplomatic, sosirea Majestății Sale Regelui.

La un semnal dat, că sosește M. S. Regele, I. P. S. S. Mitropolitul Primat, cu tot clerul Sf. Mitropolii, înaintă

spre ușa de intrare, în spre întâmpinarea Suveranului.

Care nu-i fu mirarea d-lui Nacu când, printre acest personal bisericesc, zări iar mutra diaconului cu divorțul ? Care nu fu bucuria diaconului, mai ales, când zări pe d-l Nacu printre miniștri ! Mutra diaconului se înflăcără din nou și uitându-și situațiunea și rolul impus de împrejurarea sosirei M. S. Regelui, diaconul, cu toată atențiunea încordată a d-lui Nacu în spre această sosire, se apropie de d-sa și îi șopti la ureche :

— N'am să te uit niciodată, d-le Nacu; d-ta ai fost binefăcătorul meu... Ești un Dumnezeu pentru mine.... Știi... Cu nevasta.... O iubeam... Mă omoram dacă m'ai fi divorțat...

— Destul... destul părinte, îi zise d-l Nacu, plictisit... Nu este acum vreme d'asta....

— D'atunci, — adăogă d-l Nacu, de câteori are ocazia de a povesti această istorioară, n'am mai văzut pe acest diacon... Nu știu pe unde o mai fi. M'aștept însă cà, cine știe în care altă ocazie, iar să 'l văz eșind din rândul popilor și iar să 'l auz zicându-mi:

— Ești un D-zeu, d-le Nacu, pentru mine... Știi... Cu nevasta... O iubeam.... Mă omoram, dacă m'ai fi divorțat...

Am aflat însă, încă după atunci, că acești doi soți, trăiau bine și că dânsa, soția, s'ar fi îndreptat, s'ar fi îngrășat și că s'ar fi făcut sănătoasă...

Avocatul și doctorul

Un avocat sănătos, robust și roșu la față, se presentă, într'o zi, foarte trist și abătut, acasă la un doctor cu renume, ca să se arate, de o boală de care ziceà că suferă.

— Doctore, zise avocatul cum intră în cabinetul doctorului, sunt foarte bolnav....

La vederea unui om cât un munte, a cărui voinicie și sănătate îi stăteau scrise pe figură, doctorul nu se putu oprì d'a nu 'l întrebà, cu mirare :

— D-ta, bolnav, d-le ?

— Da, domnule doctor, eu, bolnav, așa cum mă vezi, răspunse cu descurajare avocatul.....

— Ce meserie ai d-ta, îl întrebă doctorul ?

— Sunt avocat....

Și după o mică pauză, doctorul reluă...

— Și, de ce suferi.... să vedem.... Se poate.... Adesea sub aparențele cele mai evidente de sănătate se poate ascunde câte o boală foarte gravă....

Și zicând aceste cuvinte doctorul începu să se pregătească spre a-l examinà.

— In zadar, doctore, zise avocatul, refuzând de a se lăsà să fie examinat...

— Cum, n'ai nimic, zise doctorul ?.... Zici că ești bolnav ?

— Da, doctore, răspunse avocatul, însă, de o boală foarte curioasă....

— Ce boală, întrebă doctorul ?

— Iată, doctore dragă, ce boală.... Nu mă pot opri d'a spune minciuni !... O fi din deprindere, sau din meserie, sau din nervi, nu știu... Ce știu e că spui minciuni și când mă pornesc, apoi, să te ții.....

Doctorul se uită lung la avocat și după ce, din aerul cu care îi vorbea, se convinse că nu se găsea în fața unui client care ar vrea să 'și bată joc de dânsul, începu să râză.

— Nu te uità lung și nu râde, doctore, zise avocatul, cu aer grav, căci nu știi câte ne ajunsuri am și cât sufer, dintr'această cauză...

Doctorul, serios, de astă dată, se prefăcù a fi dus pe gânduri. Prin mintea lui se strecură ideea unei farse. Cu aer grav, sculându-se în picioare, zise :

— Ei bine, eu am să te vindec... Ești om cu noroc.., E o boală nouă și sunt tocmai în studierea ei. In câteva zile, vei fi vindecat... Tocmai fac experiențe asupra acestei boale și pentru ca să fiu și mai sigur de rezultat, prepar eu singur, în casă la mine, cu mâna mea, medicamentul ce se recomandă... Te rog... așteaptă aici, puțin...

Asupra acestor cuvinte, grăbit și foarte serios, doctorul trecù în camera de alături, de unde se întoarse ținând într'o mână o linguriță cu un fel de medicament de consistența magiunului de prune și de o culoare galbenă ciocolatie, iar în cealaltă mână, un pahar cu apă, proaspăt și rece :

— Ține, zise doctorul... înghite asta repede... și bea iute nițică apă...

Avocatul înghiți repede medicamentul și luă câtevà înghițituri de apă, după dânsul...

— Acum, pleacă, pleacă repede, zise doctorul, că mi-a venit alți clienți... Să vii iar, negreșit, mâine de dimineață...

Și zicând aceste cuvinte, doctorul dispărù, într'o altă cameră, la alți clienți ce 'i veniseră, cu adevărat.

Avocatul plecă.

Toată ziua însă avocatul avù, în gură, gustul și mirosul urât al doctoriei ce luase. Dulcețuri peste dulcețuri, cafele, apă... nimic ! Toată ziua a scuipat și a avut greață.

A doua zi de dimineață, avocatul se prezentă iar la doctor.

De astă dată doctorul, îl luă repede.

— A !... ai venit, zise el, văzând pe avocat că intră ?... Așteaptă puțin...

Și trecù din nou în camera de alături și se întoarse iarăși cu o linguriță, cu acelaș medicament, într'o mână și cu un pahar de apă rece, în cealaltă mână.

— Ia... ia repede, zise doctorul...

Avocatul luă, înghiți, bău apă și strâmbându-se, din causa gustului urât și mirosului puturos al doctoriei, zise doctorului:

— Doctore... mi se pare că doctoria asta a d-tale nu este alt ceva de cât...

— Bravos... da... așa este... ai dreptate, răspunse doctorul... Vezi? !... numai din două linguriță și ai început să spui *adevărul*... nu mai spui minciuni... Să vii și mâine și, de sigur că, urmând regulat această cură, te vei vindeca în mod radical de boala ce ai d'a spune minciuni.

Doctorul își luă în grabă bună ziua și dispărù în camera d'alături, unde zicea că iar îl așteptau clienți, pe când avocatul plecă înjurând pe doctor de cruci și de lumânări, pentru farsa ce 'i jucase.

Drept și fapt

Istorioara care urmează sub acest titlu, se pretinde, de unii—și poate să fie așa—că ar fi de origină franțuzească. Mie mi s'a povestit pe socoteala a doi tineri avocați români. Or cum să fie, voiu da amândouă versiunile, într'aceiași povestire.

Iată-le:

Se zice că doi tineri avocați — prietini din școală — împreună cu două *fete vesele,* ale lor, se hotărîră, într'o zi de sărbătoare, să meargă să-și petreacă ziua, afară la câmp, sau în pădure, cum ar fi la Mogoșoaia, sau la Băneasa — pentru a respirà aerul îmbălsămat de mirosul floricelelor și a se desfătà la priveliștea misterului din adâncul tufișelor. Acolo, așternuți cu toții pe iarba verde, după ce, într'o glumă și într'o veselie complectă, luară dejunul și pe când *menajerele improvizate* se

ocupau să facă cafele, cei doi tineri, din vorbă în vorbă alunecară, în discuțiunea unei cestiuni de drept, asupra punctului de plecare dela care *un fapt*, începe să întrunească condițiunile unei *cestiuni de drept.* Discuțiunea — prin objecțiunile și contrazicerile dintre dânșii— devenì lungă și aprinsă, iar cuvintele *fapt* și *drept,* treceau prin gura tinerilor, la fiecare frază, așà încât, plictisite de înfățișarea monotonă a discuțiunei dintre dânșii, una dintre *fete* — acea ocupată mai puțin cu facerea cafelei — îi întrerupse, zicând :

— V'ascult d'o oră... Sunteți niște plicticoși, amândoi... Vreți să împăcați între ele, două lucruri care nu se pot împăcà niciodată : *fapt* și *drept...*

— Cum... pentru ce, îngână unul dintre dânșii, cu nedomirire ?

— Pentru că dacă *faptul* e săvârșit... nu mai e *drept;* iar dacă e *drept...* cauza e că *faptul,* nu este încă săvârșit...

Amândoi tinerii se uitară lung unul la altul, ca doi nerozi, neputând înțelege, decât după multă trudă, axioma enigmatică a tinerei fetițe, care vorbeà în absolută cunoștință de cauză...

Cei ce atribuesc acestei istorioare o origină franțuzească spun că d-șoara în cestiune s'ar fi exprimat, în franțuzește, astfel :

— *Quand c'est* **fait,** *ce n'est plus* **droit**; *quand c'est* **droit,** *c'est que ce n'est pas encore* **fait...**

Iată deosebirea.

* * *

Avocatul Epure stà de vorbă, în sala pașilor pierduți, cu două gentile și tinere doamne. Doi colegi ce se preumblau împreună, se apropiară de dânsul și vorbind între ei, unul dintre dânșii zise:

— Iată un tânăr care îmi place, Epure... Are de gând să devie... epure de casă.

* * *

Se judecà un proces de divorț în fața unui Tribunal de provincie. Soția ceruse divorțul.

— De ce vrei să te divorțezi, femee? o întrebă președintele.

— Cum să nu mă divorțez, d-le președinte, răspunse soția... In ciomag mă culcă, în ciomag mă scoală...

— Poftim!... exclamă președintele... Alte femei se divorțează fiindcă n'au destul ciomag...

* * *

La judecătoria ocolului al 2-lea (galben) din București, funcționà, până mai acum 8 sau 10 ani, un aprod, Bucur, un fel de rablă bătrână, parcă-l văz, bubos în cap, cu părul rar, murdar și zdrențăros, pe care judecătorii au vrut să-l dea afară, dar pe care de asemenea, toți, l-au iertat, de milă, așa că a funcționat ca aprod al acestei judecătorii, timp de peste 25—30 de ani.

Cu toată înfățișarea lui scârboasă și cu toate apucăturile lui de cerșetor și de milog, în toate ocaziunile și față de toți, acest aprod, în orele lui libere, făceà versuri Majestăților Lor, Familiei Regale, României, Independenței, războiului din 1877. Era patriot și entusiast, cu toate că nevasta lui—o bătrână foarte de ispravă—îl ocărà și-l făceà nebun, dintr'această cauză, adică, cum s'ar zice, îi țineà Muza de coadă!

De felul lui, acest aprod, Bucur, nu numai că nu prea auzeà bine — ca să nu zic că era aproape surd — dar încă, prin incultura lui, fiindu-i dat să strige, la ședință, procesele cu glas tare, nici o dată nu strigà cum se cade un nume franțuzesc, nemțesc sau strein și nici pe cele românești, îndată ce acestea erau ceva mai complicate.

Intr'o zi a strigat Năstase Arț, în loc de Natan Swartz.

Altă-dată d-l colonel Formac era să-i dea cu ceva în

cap când, colonelul fiind în sala de ședință, așteptând rândul unui proces ce avea, a auzit strigându-i-se numele: d-l colonel Turmac, adică, viței! .... în loc de Formac.

Răposata marchisă D'Aubespine Sully, într'o zi, era să-i vină leșin, în sala de ședință, când a auzit că i se strigă numele. «D-na» fără «marchiză» cuvânt pe care nu-l înțelesese aprodul «Dopu . . . Sulli!» . . . și așa mai departe.

Două erau particularitățile lui de căpetenie, ca aprod, cari îsbeau pe ori și cine la prima vedere: intonația muzicală ce întrebuința strigând procesele și faptul că—ori și cine ar fi fost în cauză, Bucur credeà că e o chestie de delicateță de a zice «*doamna,* dacă era vorba de vreo femee — «*domnul*» — dacă era vorba de vre-un bărbat.

Așa, îl auzeai strigând: «d-na Lina Spălătoreasa, cu d-l Letter Țiganu» sau: «d-l Niculae Sacagiu, cu d-na Manda Pezevenghea».... și așa mai departe....

In privința intonațiunei, avea aerul d'a cântà o cromată muzicală, cu numele proprii ale justițiabililor, drept cuvinte.

Mai aveà încă o particularitate, de care publicul și avocații făceau haz — mai ales de când cu clădirea localurilor proprii pentru judecătoriile de ocoale, cu săli de ședință spațioase: pentru ca să auză numele acelora ce se judecau, el trebuia să se apropie de masa judecătorului, iar pentru ca să-i strige, trebuià să se ducă tocmai la ușe, afară, așa că, cu mersul său caraghios, îl vedeai tăcând, de colo, până colo, această distanță de peste 15—20 metri, fiind adesea nevoit d'a se oprì în mijlocul sălei, când părțile ce se judecau se aflau în sală.

* * *

Tânărul nostru confrate, căruia intimii săi colegi îi zic Iliuță, are defectul d'a vroì, în mod hazliu, să se impue prea mult oamenilor politici, mai ales sus puși, iar

aceștia au defectul de a nu-l luà în serios, mai ales când e vorba de a solicità vre-un post, după care în tot-d'auna a cam oftat.

Și mai are și un al doilea defect, d'a căutà, în toate ocaziile să fie de spirit și de a nu reușì în totdeauna.

Iată o ocaziune în care a reușit.

Era ministru de Justiție d-l T. Maiorescu, care 'l cunoșteà și-l aprecià după justa lui valoare și după justa noastră arătare.

Intr'o zi se prezintă să-i solicite un post în magistratură.

— Primești Consilier la Inalta Curte de Casație, îl întrebă d-l Maiorescu, surâzînd... și vrând să-l ia peste picior — cum s'ar zice? N'am alt post...

— Consilier... La Casație?... Acolo e pe viață, răspunse serios tânărul, cu un fel de spaimă prefăcută, pricepând gluma ministrului...

— Da; e pe viață, adăogă ministrul... Atât mai bine că nu mai duci grije de nimic.

— E grav de tot, d-le ministru... răspunse foarte serios tânărul postulant. Nu pot să vă dau până una alta nici un răspuns... Trebue mai întâi să-mi consult familia...

Și salutând cu gravitate, ieși.

* * *

Incă una d'ale aceluiași confrate *Iliuță*.

Acum de curând, în fața Secției a III-a a Trib. Ilfov, din partea Ministerului de Finance, ridică un incident pentru anularea unei acțiuni, pe motive trase din legea timbrului.

Tribunalul, după pledoarii, intră în deliberare și stătu aproape vre-o trei sferturi de oră.

In acest timp *Iliuță* — care se vede, era grăbit — se preumbla, nerăbdător, în lung și în larg, prin sala de ședință a tribunalului.

La un moment dat dânsul se oprește în fața confraților zicând:

— E adevărată vorba aia a românului: un nebun aruncă o piatră în apă și zece înțelepți nu pot s'o scoată.

* * *

Cunoscutul d-l Furculescu, din Teleorman, a avut multe încurcături și descurcături, cu justiția.

Intr'o zi figura ca inculpat în fața tribunalului corecțional de Ilfov Secția III-a. Fotoliul ministerului public erà ocupat de tânărul și inteligentul fost procuror M. Sipsom, azi avocat, care în rechisitorul său, fiind vorba despre o *carte* scrisă de inculpat, și cu care acesta se fălise în pledoaria lui, zise:

— Ce carte, d-lor magistrați?... o prostie...

La care, Furculescu, având cuvântul, în replică, zise:

— Dacă eu, care am scris o carte, sunt un prost, Laurent, care a scris 37 de volume, e un prost deci și mai mare, d-ta, care n'ai scris nimic, ce ești?

* * *

Se judeca la tribunalul comercial de Ilfov, o contestație între doi ovrei dintre care unul era contestatorul —o terță persoană care pretindea că obiectele secuestrate și urmărite de celălalt ovreiu,—care era creditorul urmăritor—intimat în contestație—'i-ar fi aparținând lui, iar nu debitorului urmărit.

— Contestatorul nu este de cât un *alter ego*, al debitorului, zise advocatul intimatului, în pledoarie...

— Pe mine mă chiamă Alter Schwartz, întrerupse înfuriat contestatorul, crezând că era vorba despre dânsul, iar nu Alter... cum spui d-ta...

* * *

Bătrânul și fruntașul avocat, răposatul Marc Sipsom, avea în vorbirea sa un accent grecesc foarte pronunțat —sau, mai bine zis—cum de altmintrelea se și zice în românește—vorbea foarte stricat, limba românească, așa că a rămas, că de multe ori, mulți dintre avocații tineri, mai năsdrăvani, vrând să se distreze, îl imită și îl imitează și astăzi chiar, în modul său de a vorbi, făcând frase foarte caraghioase, în românește, ca și în franțuzește, mai ales prin presupuse citațiuni din deosebiți autori.

Într'o zi, răposatul, pledând un proces înaintea tribunalului comercial de Ilfov, se mira, în pledoaria d-sale, de teoriile desvoltate de avocatul V. Macedonski, care îi era adversar :

— Pentru D-zeu, zise răposatul avocat Sipsom, aceste cestiuni «*înțepatore*» — vrând să zică: «*începătoare*»...

— Se poate să vă *înțepe*, răspunse avocatul Macedonski, dar n'am ce să vă fac...

— *Înțepatore*, repetă răposatul avocat Sipsom, necăjit că n'a fost înțeles.

— Da, *înțepătoare*..., care înțeapă...

A trebuit să intervie președintele tribunalului spre a face pe avocatul Macedonski să înțeleagă — ceeace acesta înțelesese dela început, dar se prefăcea că nu înțelege — că e vorba de cestiuni... *începătoare*, iar nu *înțepătoare*.

* * *

Răposatul Gh. Mârzescu — distins profesor al facultății de drept din Iași, distins om politic, orator de frunte și om foarte de spirit, în toate ocaziunile — după ce pledase un proces la Inalta Curte de Casație, plecase luând o pălărie a altuia drept pălăria lui și băgând de seamă, pe când scobora scara și întorcându-se să-și găsească pălăria se întâlni, piept în piept, cu un domn, care era în admirațiunea unei pălării, pe care tot o su-

cea și tot o învârtea, punând-o în cap și iar uitându-se la ea și iar o scotea și iar o punea...

— Mă iartă, d-le, zise răposatul Mârzescu, pălăria ce ții în mână este pălăria mea...

— Da... văz și eu, că nu este a mea, zise acesta, în timpul cât își schimbară între dânșii pălăriile, cu confusiunea omului ce se găsește în asemenea situație. Ne potrivim la cap...

— La *cap*, nu; la *pălării* da — răspunse răposatul Mârzescu.

* * *

Intr'un proces corecțional, un intimat în apel, în fața unei Curți de apel, fiind îndemnat și silit de a spune anume ce cuvinte insultătoare i s'au adresat de către inculpat, repetă o înjurătură grosolană și fără înconjur, la adresa președintelui. Acesta jenat și vrând să dreagă lucrurile, zise:

— Adică... lui acolo!...

* * *

Un judecător de ocol vrând să se convingă dacă cele spuse de un martor, măcelar, un om ordinar, sunt sau nu adevărate, îl întrebă dacă era departe de locul unde s'a petrecut faptul imputat inculpatului.

— Eram ca d'aici în taraba d-tale, răspunse măcelarul, arătând masa la care se afla și judeca judecătorul.

* * *

— Dacă faptul acesta s'ar fi petrecut în Viena, zicea în furia pledoariei lui, într'un proces de falș în cambie, un avocat oarecare, să fie sigur adversarul meu că s'ar fi dus la Văcărești...

* * *

Dintr'o pledoarie a unui confrate, de pe la 1881.

«Doamna e foarte nervoasă și isterică. Portărelul a venit în spre seară și cum a intrat, așa d'o dată, în mod necuviincios, a zis: «D-nă, am venit să'ți pui pecetea».. D-na, spăimântată, a leșinat... Portărelul, a deșteptat'o din leșin...»

— Mă rog, întrerupse președintele... 'i-a pus ?...

— Nu, d-le președinte... întrerupse avocatul, servitoarea a chemat pe un unchiu al doamnei, care, văzând despre ce este vorba 'i-a zis: «Du-te la un avocat sdravăn... Și a venit la mine...»

* * *

Răposatul avocat Costică Ghiță Ioan, plin de vervă și de spirit pentru tot ce i se presenta sub formă veselă și hazlie—chiar atunci când verva și spiritul său ar fi fost cam riscate, față de morală, de buna cuviință și de pudoare—câtevà luni înaintea morții sale premature, într'unul din procesele de anulare de cambii — multe la număr !—d'al d-lui Radu Văcărescu, se găseà adversar cu răposatul, foarte sobrul, foarte venerabilul, foarte cuviinciosul și în extrem pudicul avocat, răposatul Gr. Triandafil.

Procesul se judecà în fața Tribunalului comercial de Ilfov.

— Asemenea cambii, zicea răposatul Triandafil, în cursul pledoariei sale, sunt multe pe piață... Am și eu una...

— Nu crez, zise întrerupându-l răposatul C. Ghiță Ioan...

— Ba da... am, ripostă răposatul Triandafil...

— S'o văz, adăogă răposatul C. Ghiță Ioan!... Scoate-o... pune-o pe masă s'o vază tribunalul... daca aceea pe care o ai e bună de ceva și se potrivește cu cea pe care o am eu...

Din surâsul șiret ce înviora figura răposatului C. Ghiță Ioan zicând aceste cuvinte și mai ales din oare care gesturi cam îndoelnice de care se servea dânsul, tribunalul înțelese jocul de cuvinte și se puse pe un râs nervos, din cari și răposatul Gr. Triandafil începu să priceapă gluma ce 'i făcea confratele său, după care d-l Triandafil adăogă :

— Nu mă pot măsura pe acest teren cu jovialul d-l C. Ghiță Ioan și de aceea, mă dau bătut...

Și 'și continuă pledoaria începută.

* * *

La o judecătorie de ocol din București — în vremurile mai de demult—Judecătorul—un om nervos de felul lui—făcuse să se lipească pe zidurile sălei de ședință, un anunciu în coprinderea următoare: «*Este interzis de a fuma, de a scuipa pe jos și de a... tușì!*»...

* * *

De câte ori avea vre-o *representație* sau *beneficiu,* răposatul Millo — de altfel ca mai toți artiști — cutreerà cancelariile publice și autoritățile, pentru ca să'și plaseze biletele. Intr'o zi, pe când tribunalele erau în vechiul local, răposatul Millo, din secție în secție, până ce ajunse și la Parchetul tribunalului, căutà să'și plaseze biletele. Era bine primit de toți. Răposatul Millo aveà pentru fiecare câte o glumă sau câte un cuvânt de spirit. Era Prim Procuror d-l C. Paraschivescu. Când sosì la Parchetul tribunalului, Primul Procuror îl primì cu prietenie și începù să-i recomande pe ceilalți Procurori de secție, care se aflau cu toții, în păr, cum se zice, de față. Printre aceștia era ca Procuror de Secție și d-l Petre Sfetescu, cunoscutul avocat și om politic, fost elev și absolvent al Conservatorului.

— D-l Petre Sfetescu, zise Primul Procuror, recomandându-i-l... Procuror de secție...

— Procuror de Secție, întrebă Millo, cu mirare?

— Da... Procuror de Secție... de ce te miri?...

— Păi... îl cunosc, zise răposatul Millo. L'am avut în trupa mea...

* * *

Printr'o coincidență ciudată, Curtea cu juraţi din Covurlui, sunt câțiva ani d'atunci — era presidată de un d-n Consilier de la Curtea de Apel din Galați, Nicolau. Printre comisiunea juraților figura unul Nicolau, care, pentru motive legale, cereà să fie dispensat de a mai fi jurat și murise, în Galați, un mare comerciant și bogătaș cu numele tot de Nicolau.

Președintele în chestiune aveà defectul de a fi mai în totdeauna distrat. Când auzi de cererea de dispensă a juratului Nicolau, președintele confundând pe Nicolau, mortul, cu Nicolau juratul, luă cererea de dispensă și puse pe dânsa resoluțiunea următoare, pe care, în urmă, sub formă de pronunțare o rostì cu glas tare:

«Curtea pentru causă de moarte, dispensează pe d-l Nicolau de a mai fi jurat...»

— N'a murit, d-le Președinte, îi șoptì grăbit, judecătorul d'alături... E aici... e d-lui...

— N'a murit?...

— Nu.

— Nu este ăla pe care îl îngroapă astăzi?

— Nu.

— Atunci: «Curtea nu'l dispensează»... adăogă președintele grav și solemn, sub formă de pronunțare...

— Are șease zeci de ani împliniți, d-le Președinte, zise celălalt judecător d'alături...

— Cine mortul, întrebă Președintele?

— Ba nu... zise judecătorul... D-lui, care cere dispensa...

Și președintele, necăjit, adăogă:

— Vezi cum mă'ncurcați d-vs?... «Curtea dispensează pe d-l Nicolau, pentru limită de vârstă»...

* * *

Tot din distracție se zice tot despre consilier Nicolau, că, tot în calitate de Președinte al aceleiași Curți cu jurați, din Covurlui, având să judece un atentat la pudoare săvârșit asupra unui copil de sex masculin, ar fi zis, adresându-se acestuia:

— Tu, ce-ai de spus, desvirginatule...

* * *

Un aprod al uneia dintre Secțiile Curței de Apel din Galați se duce să reclame Primului Președinte pentru că i s'a refuzat un concediu de 15 zile, pe care-l ceruse Președintelui respectiv:

— De cinci-spre-zece ani de când sunt în magistratură, n'am avut nici o zi de concediu, zise, între altele, aprodul...

* * *

Răposatul avocat Gr. Nicolaid, un bătrân practicant, de o poziție socială oarecare, cu reputațiune—cel puțin între prieteni—că'i umblă ochii după femeile tinere și pe care toți îl știau că avea o întreținută, la mahala, anume Frosa, pe la sfârșitul carierei sale de avocat, din bătrânețe, de sigur, cam aținea la bară, când avea câte un proces, așteptând să 'i vie rândul.

Intr'o zi câțiva prieteni, văzându-l în această stare, pe când ședința era suspendată, se apropiară de dânsul și cum respira foarte adânc, începură să'i treacă pe sub nas, o câpățână de țîr. Mirosul puternic al acestei câpățâni de țîr, dupe vre-o două, trei respirațiuni, îl deranjà câte

puțin din ațineala lui. Fără a'și da socoteală despre cea ce se petrecea împrejurul lui — de oarece prietenii lui, când îl vedeau deranjat, luau poziții serioase, ca cum nimic nu s'ar fi petrecut — apărându-se alene cu mâna, ca de o muscă, în contra acestui miros, se întorcea cu capul în cealaltă parte și 'și continua ațineala.

Acest joc se repetă de mai multe ori.

Buimăcit de somn, la a treia sau a patra oară a acestei glumi, răposatul Nicolaid, fără să deschidă ochii, apărându-se numai ca și în trecut, ca de o muscă, cu mâna, bombăni :

— Froso... acopere-te...

Și 'și întoarse capul pe partea cealaltă și aținei din nou.

* * *

Intr'o zi, în fața tribunalului Ilfov Secția II-a—acum de curând—se judecau afaceri corecționale și venise la rând un proces intentat unei lăptărese, în baza legei sanitare, pentru faptul că pusese apă în lapte.

Apărătorul inculpatei lăptărese, în pledoaria lui, tăgăduia acest fapt alegând că, din întâmplare, poate, cine știe, s'a confundat, la analiza chimică, laptele inculpatei cu laptele unei alte lăptărese și ca ultim argument, avocatul inculpatei lăptărese, afirmă că dânsa dă lapte, în toate zilele, chiar d-lui avocat Leoveanu.

— Priviți-l, cu toate acestea, ce gras, ce rumen și ce voinic este d-l Leoveanu, zise avocatul... Ar fi așa dacă laptele ar fi cu apă ?

Confratele nostru I. Leoveanu, care era de față pe banca avocaților, se sculă cu un aer foarte grav, așa dela sine, fără ca să-l fi întrebat nimeni nimic și zise :

— Da, d-lor judecători, așa este... este adevărat... îmi dă și mie lapte și slavă Domnului, n'am nimic... sunt sănătos ca tunul...

Această scenă hazlie făcu să bufnească de râs și pe public și pe judecători.

Președintele tribunalului, un tânăr și inteligent magistrat, făcu și dânsul haz de scena petrecută și neputând să'și ție râsul, achită pe lăptăreasă, motivând sentința, pe care o rosti de îndată, între altele, cu considerentul următor :

«Considerând că și d-l avocat I. Leoveanu, ia lapte dela aceiași lăptăreasă și că este departe de a avea vreun rău, dintr'aceasta cauză; tribunalul achită»....

Și se suspendă ședința, pentrn ca judecătorii să'și isprăvească râsul...

* * *

Un advocat a lăsat prin testament toată averea sa, nebunilor.

— De ce faci asta, l'a întrebat un amic al său ?

— Pentru că de la dânșii am agonisit-o, răspunse el.

* * *

Doi advocați se certau cu furiă.

— Nu vă temeți, zise unul din asistenți, către cei ce priveau, căci advocații sunt ca tăișurile foarfecelor: unul pe altul nu se tae, dar vai de cel ce intră la mijloc.

* * *

Un țăran rugă pe un advocat de a se însărcinà cu un proces al său corecțional. Advocatul îl refuză, zicându-i:

— Procesele corecționale îmi sunt foarte urâte ; îți pierzi cu ele timpul în deșert. Dac'așì fi voit eu să trag în judecată pe toți acei cari 'mi-au zis porc-de-câine apoi...

— Așà e, ai dreptate, întrerupse țăranul, la d-ta e altcevà, dar unul ca mine nu poate suferì....

* * *

— De ce ai bătut așà de cumplit băiatul d-tale din prăvălie, d-le, întrebă un președinte, în cursul judecărei unui proces corecțional, pe inculpat?

— Pentrucă e un idiot, un dobitoc, d-le președinte, răspunse inculpatul.

— Ei și? Ce idioții și dobitoacele nu sunt și ei oameni, ca și noi?

* * *

Un țăran luă pe un copil de 4 ani în brațe, înaintea judecătorilor și începù a se exprimà foarte tânguios, pe când copilul plângeà necontenit. Atât lacrămile copilului cât și cuvintele jalnice ale avocatului făcură pe judecători să'l compătimească. Avocatul părței celeilalte, temându-se ca nu cumva din causa compătimirei judecătorilor, să piarză procesul, întrebă pe băiat:

— De ce plângi tu, mă?

— Apoi de ce mă pișcă tata mereu, răspunse copilul...

Auzind judecătorii aceasta, se puseră cu toții pe râs, iar țăranul pierdù procesul.

* * *

Un borfaș care fusese de 20 de ori închis, se presintă într'o zi înaintea Tribunalului corecțional. El n'aveà mai mult de 22 de ani.

— Cum se poate la vârsta ta, îi zise președintele, să ajungi la asemenea punct de depravare? Se înțelege că din causa oamenilor cu cari te afli în contact.

— Da, d-le președinte? Mi-am petrecut viața numai cu magistrații!

Câteva dintr'ale d-lui Niculescu zis Hristos

Avocatul Niculescu—zis *Hristos*—a avut și are pretențiunea de a fi descoperit niște prafuri—un fel de mușiță uscată de prin lacurile împuțite—bun pentru toate boalele și pentru toate rănile — zice el. Convingerea despre eficacitatea acestor prafuri a căpătat-o el—după cum povestește—în următoarea împrejurare: pe când era judecător de ocol nu știu unde, mergând la slujbă, întâlnea în toate zilele, un câine bolnav plin de răni, care zăcea tolănit în drum. De odată îi venì ideea de a-l vindecà cu prafurile lui și în acest scop se opri în fața câinelui, scoase din posunar o cantitate suficientă de prafuri, dintr'o pungă de hârtie, pregătită dinainte, și începu să 'l presare, peste toate rănile. După vreo lună de curarisire, câinele a fost vindecat. Această experiență —ca și altele, zice dânsul—'i-a dat întru atât convingerea despre eficacitatea acestor prafuri, în cât n'a ezitat de a le prezenta spre analisă direcției sanitare, nici a le recomanda M. S. Reginei, nici de a le amestecà în procesele ce a avut de judecat ca magistrat — până la ridicul.

Iată câtevà *eșantilioane:*

Pe când era judecător în județul Dâmbovița, a fost delegat de tribunal ca să se transporte la domiciliul și să ia consimțimântul unei femei bolnave care voia să facă un testament.

Insoțit de grefier și de partea care stăruia pentru aceasta, dânsul se transportă la locuința bolnavei și acolo, în loc de a proceda la îndeplinirea formalităților pentru luarea consimțimântului și formăluirea testamentului, el începu să întrebe pe bolnavă asupra cauzelor

boalei, întocmai ca și un doctor și s'o examineze cum examinează doctorii pe bolnavi, după care îi dete un *praf* dintr'ale lui și se retrase, amânând lucrarea cu care era delegat de tribunal, pentru a doua zi.

Boala de care suferea nenorocita femee era o boală cronică, un fel de atonie (lene) intestinală, însoțită de astădată de febră (căldură) și de o durere într'un punct fix al abdomenului.

A doua zi, fie efect al lucrărei naturei, fie al medicamentelor ce i se administrau, fie al prafului, ce 'i dăduse judecătorul-delegat, durerea din pântecele bolnavei dispăruse aproape cu totul și febra scăzuse într'un mod simțitor. Pe la ora unu când se presentă judecătorul la autentificare, găsi pe femeiă luminată, plină de vorbă și de dispoziție și din vorbă în vorbă îi zise că nu mai are nevoie de a face testament, de oarece se va face sănătoasă, după care dresă Procesul-Verbal oficial în acest sens, povestind într'însul toate cele ce se petrecuse, în urma prafurilor ce 'i administrase el.

Când ajunse Procesul-Verbal în mâna președintelui se duse svonul în tot orașul Târgoviștei și până la urechile ministrului de justiție, care după ce ceru să vază acest Proces-Verbal, îl înlocui telegrafic.

*

Altă dată, era judecător de ocol la o comună rurală. Auzind sătenii despre *prafurile* judecătorului — despre care prafuri, acesta vorbea și se lăuda în tot timpul și peste tot locul și chiar în ședință — alergau din toate părțile la dânsul acasă, așa că, mai ales dimineața, bătătura locuinței lui și partea de sosea din fața casei îi eră plină de căruțe cu bolnavi și cu bolnave. Doctorul plășei văzând aceasta, constată faptul prin Proces Verbal în regulă și ceru consiliului sanitar superior darea în judecată a judecătorului de ocol pentru delictul

că ar fi practicat medicina în mod clandestin și că îi face concurență ilegală, el fiind doctorul de plasă, iar nu judecătorul de ocol.

Bietul doctor, avea dreptate.

Fiind vorba însă despre un judecător de ocol, consiliul sanitar, primind plângerea doctorului de plasă, referi cazul și înaintă actele dresate în cauză Ministrului de justiție.

Acesta chemă repede la dânsul pe judecător.

Judecătorul se presintă.

Era Ministu al Justiției d-l C. Dissescu.

Ministrul îi dete să citească actele dresate în contra lui, după care îi zise:

— Este adevărat ce se spune acolo, că ai prafuri și că dai la bolnavi?

— Da... d-le Ministru.

— D-ta ești doctor în medicină, sau judecător?... Eu te-am trimis să vindeci bolnavi, sau să judeci procese?

Judecătorul, departe de a se scuză sau a se disculpă, începu să 'și laude *prafurile*, că ar fi inofensive și bune în contra tutulor boalelor și sfârși zicând că, în numele umanității, el nu se poate lăsa de a vindeca bolnavi și că e om înainte de a fi judecător...

— Dacă ai fi om, după cum zici, îi zise Ministrul justiției, ar trebui să înțelegi mai întâi că ești judecător ceeace văz că nu înțelegi...

Judecătorul vru să îngâne câteva cuvinte.

— Destul, ripostă Ministrul... demisionează sau te dau afară.

Judecătorul demisionă.

* * *

Din cauza acestor prafuri, toată lumea îl ia în râs și s'a întâmplat, ca judecător fiind, să 'și piarză prestigiul față chiar de subalternii săi. Iată o istorioară de acest fel:

Era o dată judecător de ocol într'o comună rurală. El aveà de ajutor pe un licențiat în drept — om ciudat și acesta — cu care nu se puteà înțelege de loc. Unul se credeà mai deștept și cu mai multă carte de cât cel-l'alt; unul pe altul se credeau că nu este în toate mințile și mai ales din causă că acest ajutor râdeà de prafurile judecătorului și i le criticà și'și băteà joc de el și de prafurile lui, față de toți și peste tot locul.

Atât judecătorul cât și ajutorul erau flăcăi, cam tomnatici, cum se zice, amândoi, dar flăcăi.

Din împrejurări deosebite se întâmplă că judecătorul se bucurà de grațiile tinerei moașe comunale pe când ajutorul se bucurà de grațiile fetei din casă, o slujnicuță de asemenea, tânără și curățică...

Intr'o zi, pe chestii de gelozie, între stăpână și servitoare — adică de obrăsnicie a servitoarei, care își luase nasul la purtare, față de stăpâna sa, de sigur, pentru că aveà de amorez pe un om aproape de aceiași talià cu amorezul stăpânei sale — aceasta, stăpâna, îi trase o bătaie bună și o dete pe ușă afară.

Servitoarea se duse deadreptul să se plângă ajutorului, care făcù repede moașei, din partea servitoarei, proces corecțional, pentru bătae, cerându-i și una sută lei despăgubiri civile și îi și fixă un termen urgent de înfățișare.

— Am să caut să iau eu parte la ședință, zise ajutorul către servitoare și am s'o învăț eu minte pe dânsa..

Servitoarea.... trecuse în serviciul ajutorului.

Când moașa primì citația pentru înfățișare, o arătă judecătorului, care și acesta la rândul lui zise moașei :

— Am să caut să iau eu parte la ședință și am s'o învăț eu minte pe ea...

Ședințele acestei judecătorii, ca la toate judecătoriile, începeau la ora 10 de dimineață.

In ziua procesului, ajutorul venì la judecătorie mai de dimineață ca 'n tot-d'auna și pe la 9 ore și jumătate

intră în ședință și răsturnând ordinea proceselor luă acest proces, cel dintâi. Și moașa și servitoarea și martorii invocați se găseau de față. După oare cari cercetări somare ale causei, ajutorul pronunță o carte de judecată prin care condamnă pe moașe la 25 lei amendă și 60 lei despăgubiri civile.

Când judecătorul venì la judecătorie pe la ora 10 fără un sfert și găsì procesul judecat deja, se înfuriă atât de tare, în cât intră în ședință unde ajutorul continua cu judecarea celor-l'alte procese și în fața publicului, începù să'l apostrofeze, zicându-i cu glasul tare :

— Cine ți-a dat voe d-tale să intri în ședință ?

— Eu, care sunt judecător ca și d-ta, răspunse ajutorul.

— D-ta nu ești judecător de cât când lipsesc eu, adăogă judecătorul și eu sunt aici, nu sunt lipsă..

Apoi smucind din fața ajutorului dosarul procesului cu moașa, zise acesteia, de asemenea cu glas tare :

— Dute repede de ia o coală de hârtie și fă opositie, *pentru că am lipsit eu,* care trebuià să te judec, așà că ai fost judecată de un judecător necompetent.... și adu-o încoace...

Ședința se suspendă.

Cearta între judecător și ajutorul său se continuă, din ce în ce mai aprinsă, în camera de deliberare. Erau aproape să se bată...

In acest timp moașa intră cu petiția de opositie pe care o dete judecătorului. Acesta o sorocì chiar pentru acea ședință ordonând aprodului să oprească pe servitoarea reclamantă și pe martori și intrând în ședință pronunță o nouă carte de judecată prin care admiteà opositia moașei — pentru motivele ce am arătat mai sus — și o achită de or ce penalitate, dojenind, în public, foarte aspru, pe servitoare de a fi îndrăsnit să facă proces stăpânei sale.

Ajungând până la auzul Ministrului de Justiție acest

mod de a judecà, îl revocă din nou din funcția de judecător.

* * *

Avocatul Jipescu, din București, retras azi din barou, pe când procurorii luau parte la toate procesele, erà foarte căutat de către prietenul său răposatul Costică Ghiță Ion, judecător de tribunal, când acesta prezidà ședințele și mai ales când aveà să judece procese de divorț în care soțul se întâmplà să fie câte un grec care vorbea foarte stricat limba românească.

Jipescu știa să imiteze pe acești greci, în vorbă, într'un mod admirabil și erà cunoscut, printre confrații săi, care în multe ocazii, îl făceau haz pentru aceasta.

Lucru ar fi de necrezut, cu toate acestea este adevărat, că în toate aceste ocazii, Jipescu, chemat să ocupe fotoliul ministerului public, luà concluzii vorbind românește stricat și căutând să imiteze în vorbire pe grecul care se divorța.

Când se întâmpla să fie la ordinea zilei câte un proces de acest fel și să presideze răposatul C. Ghiță Ion, el însărcinà pe aprodul tribunalului să caute pe d-l Jipescu. Aprodul cutreera toate sălile strigând într'una cu glas tare : «d-l avocat Gr. Jipescu...» până îl găseà și îl aduceà, iar președintele, îl rugà să ocupe fotoliul ministerului public.

Intr'o zi—în asemenea condițiuni—fotoliul ministerului public fiind ocupat de d-l avocat Gr. Jipescu — se presintă un proces de divorț în care erà reclamant un grec. El se plângea în contra soției sale — o româncă, tânără și curățică — de inconduită și adulter. Soția se plângea în contra soțului de absolută insuficiență a îndeplinirei datoriilor lui de soț, sub punctul de vedere sexual, protestând în numele celor 24 de ani ai ei.

După ce, între dânșii, asupra întrebărilor într'adins

puse de răposatul C. Ghiță Ion, soții își spălară rufele murdare, în felul cum am arătat, se dete cuvântul d-lui Jipescu, pentru a pune concluzii, ca Procuror.

Acesta într'o limbă stricată, imitând pe grecul reclamant, făcu o teorie întreagă asupra *rodiului* și *magheranului* «două plante, după cum foarte bine, trebue să știe soțul, ziceà Procurorul—pentru că amândouă aceste plante sunt de fel din patria d-lui».

— Ei bine, continuă Gr. Jipescu... Rodiul trăește la uscăciune, în nisip... pe când magheranul, floare plăpândă și delicată, trebue îngrijită, ținută la căldură și udată regulat... Ei bine d-lor, d-na, e un magheran!...

— Țe magherano... țe rodio, chirie Procuroro... D-na este o curva, strigă grecul supărat...

Duelul lui nenea Stavruță...

«Nenea Stavruță» !... Ce om !... Ce tip !... Ce : *charmant garçon !...* «Nenea Stavruță» !... așa'i ziceau toți prietenii—și avea mulți, foarte mulți!... Așà am să'i zic și eu —de și are nume și pronume.

Nenea Stavruță, avocat și fost magistrat... Procuror la Curtea de apel... iar astăzi, pensionar...

Numai cine nu'l cunoaște, nu'l simpatizează. Numai cine nu'l știe, nu'l face haz ! Și făptura lui, vorba lui, simțimintele și ideile lui—în raport cu vârsta lui înaintată—sunt par'că făurite într'adins pentru haz și pentru veselie.

Mititel și puțintel de statură, cu părul alb — ca și mustața și barbișonul—cu priviri vii dar șirete, cu vorbă cam greoaie și împleticită dar veselă, cu gânduri tinere și încă cu credința fermă în tinerețea firei lui — de și ceeace este cert—după părerea tutulor prietenilor lui— este că se ținea încă bine numai pe picioare și că putea

să se laude că este *tare în mâini*—nenea Stavruță, este membru activ al *Clubului tinerimei* din București—Club de elită profesională și intelectuală — unde nenea Stavruță își petrecea aproape toată ziua ascultând ce vorbesc alții și privind, când la o masă când la alta, jocurile de cărți sau de domin—după ce mai întâiu, în toate zilele, își isprăvea de privit gravurile din gazetele streine ilustrate franceze, engleze și nemțești și citea titlurile tutulor articolelor de prin revistele și ziarele românești, politice, economice, financiare și mai ales petrolifere...

Tinerețea — de altă dată — reluându-și calitățile își lăsase într'însul numai defectele ei: îi plac femeile și mai ales cele tinere și frumoase. De aceea, nu era rar de a'l vedeà, în stradă sau la Palatul Justiției, uitându-se lung după câte una, sau dându-se pe lângă prieteni care, întâmplător, se găseau stând de vorbă cu câte o femee tânără și drăguță, și căutând, sub un pretext sau sub un altul—în totdeauna banal— să fie recomandat sau să intre în vorbă.

Cumpătat în cheltueli, nenea Stavruță avea patima de a petrece vara, în viligiatură prin străinătate — la Nisa, de obiceiu.

Intr'o zi, la Clubul tinerimei, câțiva prieteni ai săi, care'l făceau haz în tot timpul, se învoiră să'i joace o farsă groasă și hazlie. Prietenii lui nenea Stavruță în înțelegere cu răposatul Duca—fost președinte de tribunal, la Buzău—care erà un om de o înfățișare posacă, din care cauză—de și foarte de treabă — nu aveà nici un amestec de familiaritate cu nenea Stavruță—puseră la cale ca pe când răposatul dedea, la *bacara*, o bancă și nenea Stavruță—ca pont—luà cartea, să'i strecoare o carte printr'ascuns.

Banca — răposatul Duca — trăsese o *figură* iar nenea Stavruță, fără să ceară *carte,* stătuse la *șeapte.* Prietenii îi strecurară o carte străină, printre cele două cărți ce

le aveà în mână. Se făcù o mișcare : Stavruță, nu vrea să primească cartea ; prietenii i-o împingeau, cu sila. Răposatul Duca, pus în curent, se prefăcù că se înfurie:

— Eu nu joc la masă cu escrocii... strigă Duca. D-l Stavruță trișează, e *un grec*... are cărți ascunse...

Și se sculă dela bancă — și trebuià să se scoale — deoarece pierduse toți banii.

Această apostrofă grosolană la adresa lui nenea Stavruță — care, orice s'ar fi zis, erà cunoscut ca un om foarte cinstit — fu, pentru toți, semnalul unui început al unei farse. Și acei care nu știau despre ce erà vorba, cunoscând pe nenea Stavruță, pricepură că este vorba de o înscenare hazlie și începură, în mod gălăgios dar prefăcut, să se ralieze unii de partea lui nenea Stavruță, ceilalți de partea răposatului Duca.

O gălăgie ne mai pomenită — sub formă de ceartă și învălmășeală — se făcù, ca între două tabere inamice : cei ce trecuseră în tabăra lui nenea Stavruță — printre care, cu aprindere, bâlbâià și dânsul câte cevà — strigau :

— Nu este adevărat... Cunoaștem noi pe nenea Stavruță... e tot așà de cinstit ca și d-ta... slavă Domnului!...

Cei ce trecuseră în tabăra răposatului Duca, strigau, dinpotrivă:

— Nu este adevărat... l-am prins... fură la joc!... trișează... *c'est un grec*...

Cearta, din gravă în mai gravă, ajunse la provocație la duel, impus de cele două tabere pe care deastădată, însăși partizanii lui nenea Stavruță îl găseau că este inevitabil spuind acestuia că nu s'ar puteà repară nici într'un alt mod această insultă, decât pe teren.

Om fricos din fire, om care fugeà de ceartă, om care nu pusese mâna, în viața lui, nici pe sabie, nici pe vreo altă armă de foc și căruia nici prin gând măcar nu i-ar fi trecut vreodată d'a se bate în duel, nenea Sta-

vruță, întărîtat de partizanii lui și mai ales, strîns în chingi cu chestia de onoare și amenințat d'a nu i se mai întinde mâna, în viața lui, dacă nu va provocà la duel pe răposatul Duca și dacă nu se va bate cu dânsul, nenea Stavruță se văzù împins la aceasta. Prietenii lui luară totul asupra lor, provocarea, întâlnirea martorilor, alegerea armelor, condițiunile luptei, în fine tot.

Nu puteà bietul nenea Stavruță, de rușine, să zică nici un cuvânt și cu atât mai puțin să se retragă, deși — cum zice românul — inima, într'însul, erà cât un purice.

Se aleseră doi martori din partea lui nenea Stavruță care duseră cartelul de provocațiune; se constituiră doi martori și din partea răposatului Duca; își deteră întâlnire câteși patru și aranjară, prin Procese-verbale în regulă, locul, ora, armele și condițiunile luptei pe teren. Se fixă lupta pentru a doua zi, la 8 ore de dimineață, la hipodrom, cu pistolul, la distanță de 25 de pași.

Nenea Stavruță, la urma urmei, neputând face altfel, își luase și dânsul inima în dinți, mai mult sprijinit pe ațâțările și curajul ce i făceà ceilalți, decât pe voința și curajul lui propriu.

A doua zi de dimineață, înainte de ora 8, în două trăsuri de birje cu coșul ridicat, într'una, nenea Stavruță cu martorii săi, iar în cealaltă, răposatul Duca cu martorii lui, traversau lungul soselei Kiselef și se îndreptau în spre hipodrom, pe când într'o a treia trăsură, ce urmà acestora, un doctor în medicină — tot dela Clubul tinerimei și tot pus în curentul farsei, cât și doi alți prieteni, duceau o cutie cu două pistoale de duel — ce se pretindeà a fi încărcate, de către martori, dar care erau încărcate numai cu iarbă — iar nu și cu glonț—cât și, într'o altă cutie, bandaje, scamă, eter... în sfârșit toate necesarele pentru caz eventual de rănire. Pe urma acestor trei trăsuri și la o distanță mare, veneau alte 2 trăsuri, încărcate cu prieteni, care făceau un haz

nespus și care erau însărcinați de a face *pe poliția,* la un moment dat, pentru desăvârșita îndeplinire a farsei și care purtau cu ei fluere de gardiști.

Cele 3 trăsuri ajungând la ipodrom, cu toții fură grăbiți de a alege terenul și a începe și termină lupta cât mai în grabă, de teamă de a nu fi urmăriți și surprinși de poliție.

Erà o vreme ploioasă, plouà cu găleata. Martorii, desbrăcară pe luptători, la cămașe — pretinzând că așà scrià în codul duelului — și la pantaloni. Nenea Stavruță pretindeà că se poate bate, cu umbrela deschisă, ca să nu-l ude ploaia — ceiace martorii — după o lungă deliberare — chibzuită într'adins — în care timp ploaia udase pe bietul nenea Stavruță până la piele — îi dete voe, pe motiv că este iertat aceasta de codul duelului — după care, tot martorii, așezară pe luptători la distanță de 25 de pași unul de altul, le dete pistoalele în mână și le dete instrucții asupra semnalului la care trebuià să tragă foc.

Cel d'intâiu care trebuià să tragă foc, erà răposatul Duca — càre, din Procesele Verbale ale martorilor, rezultă că fusese cel ofensat. La comanda *una, două, trei,* acesta trase, dar... fără rezultat ; — nenea Stavruță, care în tot acest timp stătù cu ochii închiși și cu umbrela în mână — ca să nu-l plouă — scăpă neatins!...

Venì rîndul lui nenea Stavruță să tragă.

Cu o mână tremurătoare, la comanda *una, două, trei,* nenea Stavruță, trase. Răposatul Duca se prefăcù că e isbit în inimă, în care parte, la prima mișcare, aduse mâna pentru ca să'și stăpânească durerea, apoi, se prefăcu că'i se înmoaie picioarele și că este gata să cază la pământ, pe când în acelaș minut, martorii lui, îi săriră în ajutor și îl apucară în brațe—în care timp, aruncară asupra cămășei lui, un lichid roșcat, de culoarea sângelui.

— Ce-ai făcut, nene Stavruță?... Ai omorât pe Duca!... strigă unul dintre martorii lui nenea Stavruță.

Nenea Stavruță, palid la față, încremenise de frică și zăpăcit, bîlbîià cuvinte neînțelese.

Pe când se petreceau acestea în incinta hipodromului, cele două trăsuri, cu poliția împrovizată, sosiseră și cei 10—12 prieteni spionau d'afară, prin crăpăturile ulucilor, mersul duelului. Imediat după a doua detunătură de pistol, unul dintre dânșii, trase un *țignal*, dintr'un fluer de gardist. Ceilalți, toți îl imitară... Erà un strigăt asurzitor de fluerături ascuțite și repetate!...

— Poliția, nene Stavruță... ne-a luat dracu... ai omorât omul, să fugim... zise spăimântat unul dintre martorii lui nenea Stavruță.

Și amândoi o luară la fugă în spre partea opusă locului de unde se auzeau fluerăturile.

— Poliția?!... întrebă speriat nenea Stavruță...

Și fără a mai aștepta vreun răspuns, aruncă umbrela și pistolul din mână și o rupse și dânsul la fugă după martorii lui, cu haina într'o mână și cu pălăria în cealalta.

Câteși trei săriră ulucile prin fundul ipodromului și o luară la goană, pe câmpie, printre porumburi.

Cei doi martori, în fuga lor, se rătăciră de nenea Stavruță, care fugeà ca un turbat, și se opriră pe loc și râzând ca niște nebuni, se întoarseră la ipodrom, unde se întâlniră cu ceilalți, cărora le povestì cele ce se petrecuse și cu toții, în cele cinci trăsuri, făcând un haz ne mai pomenit, despre fiecare cuvânt și despre fiecare mișcare, din cele petrecute, în râsete sgomotoase și neîntrerupte, se întoarseră în oraș, pe când nenea Stavruță, rămas singur, eșind din porumb, zări în apropiere gara Chitila, în spre care se îndreptă cu grabă.

Ajuns la gara Chitila, luă trenul până la Periș și de acolo, într'o căruță de sat, se duse până la o moșie a

unui prieten al său, hotărât să rămâe acolo ascuns câte va zile.

Cel dîntâiu lucru ce făcu nenea Stavruță, ajungând la moșie, după ce se mai desmeticì, fu de a scrì unuia dintre martorii săi și de a'l întrebà ce s'a făcut cu nenorocitul Duca, cerându'i a'i răspunde urgent.

In acest scop trimise acestui martor, adresa, rugându-l să o ție secret și să nu o spue la nimeni. Acesta se grăbì a'i răspunde că Duca a murit și că l'a îngropat ; că poliția n'a putut să descopere nimic ; că este liniște împrejurul acestei afaceri, dar că, cu toate acestea n'ar fi rău ca dânsul—nenea Stavruță—să mai stea vreo 5, 6 zile la moșie, până se potolesc lucrurile.

Intr'o seară — după vreo 5, 6 zile dela aceasta, nenea Stavruță, cam pe furișì, părăsì moșia și ajuns la Periș, ridicându-și gulerul dela haină, pentru ca să nu fie recunoscut, se urcă în tren, în clasa 3-a, și se întoarse în București.

Erau orele aproape 10 seara.

Ajuns în Gara de Nord, nenea Stavruță, cu barba în piept și cu pălăria pe ochi, se strecură tiptil până la tramvaiul care duce în piața Teatrului Național, plin de dorința de a întâlnì pe vreunul dintre intimii săi pentru a-i cere informațiuni asupra afacerei.

Care însă nu-i fù și groaza și mirarea când, scoborîndu-se din tramvai și vrând să traverseze Calea Victoriei, în spre băcănia Delateișanu, se întâlnì piept în piept cu răposatul Duca, adică cu acela pe care acum vreo 7—8 zile nenea Stavruță avusese nenorocirea să-l omoare în duelul dela hipodrom.

La vederea acestuia, ca prin fulger, nenea Stavruță pricepù că totul nu fusese decât o farsă. Se rușinà și se înfurie.

Răposatul Duca se prefăcù că nu-l vede și repede sărì într'o trăsură de stradă.

— Pezevenghiule, strigă furios nenea Stavruță arătându-și pumnii, pe când birjarul, cu răposatul Duca, dând bice cailor, pornise în galop... Te faci că nu mă vezi... Ai murit, ai?...

Birja dispărù.

Câțivà trecători curioși se opriseră, la strigătele lui nenea Stavruță, vroind să știe despre ce erà vorba.

Erà greu de spus.

Nenea Stavruță se mulțumì a bolborosì cuvintele: «un șarlatan, un por'de câine»... și altele.

Furios — acum că erà sigur că nu erà vorba despre nici un mort,— deoarece văzuse pe răposatul Duca, cu ochii lui — și, prin urmare, de nici o primejdie, nenea Stavruță își lăsă în jos gulerul dela haină, își îndreptă pălăria și se duse d'a dreptul la *Clubul tinerimei* ca să dea ochii cu prietenii care serviseră de martori ai duelului.

Intâlnirea din furtunoasă la început a devenit hazlie: martorii lui se justificară susținând că au fost și ei înșelați ca și dânsul; martorii răposatului Duca pretinseră că i-a înșelat Duca și pe ei.

Râsul și hazul erau de nedescris.

Luni de zile nu se vorbeà și nu se povesteà, în bătae de joc, decât despre duelul lui nenea Stavruță, la care acesta, dacă se găseà față, ripostà într'una, în timpul istorisirei:

— Așì... așì!... Fleacuri d'ale voastre.

Și tăgăduià — precum tăgăduește și astăzi, că duelul cu Duca s'ar fi petrecut.

Noroc că trăesc cei de prin lături, care-l știu și-l țin minte și-l povestesc, oameni vrednici de toată credința, dela care l-am auzit și eu, întocmai după cum îl povestesc acì.

* * *

Judecata turcească

Se zice că, într'o zi de vară, un simigiu din Constantinopole, turc de naționalitate, fiind sărac lipit și fiind și ziua lui, îi venì poftă să mânânce un curcan pe varză pe care i-l adusese un mușteriu, grec de origină, ca să i-l coacă, la coptor.

Când venì, în spre seară, servitorul grecului, grec de origină și acesta — ca să ceară curcanul, după ce simigiul dete din colț în colț îi spuse în sfârșit că curcanul a sburat din tavă.

Se încinse o bătae strașnică între simigiu și servitorul grecului în care, din întâmplare, simigiul, apărîndu-se cu coada unei lopeți cu care se serveà în meseria lui, scoase ochiul servitorului grecului. Lumea adunată la acest scandal se revoltă în contra simigiului, când văzù curgând sânge din ochiul servitorului și câțivà dintre cei de față vrură să sară asupra simigiului și să-l sfâșie. Simigiul văzând ce-l așteaptă, dete drumul lopeței cu care se apărà și o luă la fugă, până dete de un pom mare, în care se urcă repede, crezând că n'are să fie văzut și că cu chipul acesta are să scape. Lumea, care se luase în fugă după dânsul, îl văzù și se grămădì sub pom strigând simigiului să se dea jos. Simigiul văzând din nou ce-l așteaptă, își dete drumul din pom și căzù peste unul dintre acei de sub pom, care-l urmăreà,— căruia îi rupse gâtul și mijlocul — și o luă din nou la fugă. La vaetele și strigătele celui stâlcit, câțivà din cei ce urmăreau pe simigiu, rămase să dea nenorocitului primele ajutoare, iar o altă parte dintre ei o luară din nou la fugă după simigiu, ca să-l prinză. Simigiul, zăpăcit, se năpustì în curtea unui bogătaș turc, traversă curtea, deschise ușa dela intrare, urcă scările ce-i ieșiau în față, deschise, așà, la întâmplare, o ușe care îi veni

în față, se năpustì în cameră și acolo, zărind întinsă pe o sofa, o tânără și frumoasă femee, însărcinată, în 7 luni — de sigur stăpâna casei — îi dete în genuchi și începù să ceară să-l scape. Tânăra femee, speriată, vru să fugă, să scape, crezând că are d'aface cu vreun nebun. Simigiu o reținù. Tânăra femee leșină, iar peste câtevà zile, după ce căzù bolnavă, avortă, din care cauză erà aproape să-și piarză viața.

Deastădată însă simigiul n'avù acelaș noroc ca până acum. Servitorii casei, alarmați de strigătele stăpânilor cât și de intrarea în curte a acelora cari urmăriau pe simigiu, puseră mâna pe dânsul și după ce îi traseră o bătae strașnică, îl legară cot la cot și-l dete pe mâna poliției.

— M'a luat dracu, își zise simigiul, văzându-se singur și închis... am să înfund pușcăria...

Dus pe gânduri de felul acestora, simigiul, cerù voe să scrie nevestei sale ca să-i povestească ce s'a petrecut și ca să-i zică să vie să-l vadă — voe care i se și dete — pe când în realitate simigiul, pe lângă acestea, scrise nevestei sale să ia două pungi cu lire, dela locul unde le țineà ascunse, pe care i-l spuse și dându-i adresa cadiului, adică a judecătorului, care aveà să-l judece, o sfătuì să-i le dea lui și, povestindu-i cele petrecute, să-l roage ca să facă tot pentru ca să nu-l pedepsească rău. Cadiul luă cele două pungi cu lire și făgăduì că va face cum e bine.

Sosì ziua judecății.

Cadiul, cu *Coranul* în față și răsturnat pe jețul lui, luă pe rând toate învinuirile ce se aduceau în contra simigiului, începând cu curcanul care sburase din tavă.

Jeluitorul — partea civilă, cum s'ar zice la noi — povestì faptele și conchise ca simigiul să fie pedepsit și în acelaș timp să plătească curcanul.

Cu aer grav, cadiul, după ce ascultă cu multă serio-

zitate și cu multă răbdare pe jeluitor, luă *Coranul* după masă și începù să'l răsfoiască, până se opri la o foaie, din care după ce citì, în gând, câtevà rânduri, zise, cu glas tare.

— Scrie la *Coran* că se poate ca, la o sută de anì odată, să sboare un curcan din tavă, dacă oul din care a fost clocit curcanul a fost făcut de curcă în ziua întâia a lunei Martie. Prin urmare ca să putem pedepsì pe simigiu, trebue să dovedești, tu, jeluitorule, că curcanul despre care este vorba, n'a fost clocit dintr'un ou care a fost făcut de curcă la zi-întâiu de Martie...

— Cum să dovedesc eu asta, zise jeluitorul, când eu, curcanul l-am cumpărat din târg...

— Dacă nu poci să dovedești, zise cadiul, atunci... haidi... sictir...

Și achită pe simigiu, pentru acest fapt.

Venì rândul învinuirei de-a doua cum că, apărându-se, a scos ochiul servitorului grecului cu coada lopeței.

Jeluitorul, chior d'un ochiu, povestì și dânsul faptele și conchise ca simigiul să fie pedepsit și în acelaș timp, cum s'ar zice, să'i plătească ochiul.

Din nou, cu acelaș aer grav, după ce ascultă pe jeluitor, cadiul luă *Coranul* după masă, îl răsfoi până ce se oprì iar la o foaie, din care, după ce se prefăcu că citește iar, în gând, câte-và rânduri, zise, cu glas tare :

— Scrie la *Coran* că doi ochi de grec fac cât un ochiu de turc. Prin urmare hotărâm ca simigiul să'ți scoată și pe celalt ochiu și în urmă să'i scoți și tu lui, un ochiu...

— Ce face ?!... strigă jeluitorul... mă lipsesc...

— Te lipsești, zise cadiul ?... atunci... sictir...

Și achită pe simigiu și de aceasta a doua pără...

Venì rândul celui stâlcit, care rămăsese cu gâtul strâmb. Povestì și dânsul faptele, după care cadiul, cu acelaș aer grav, luă *Coranul*, îl răsfoi, se opri iar la o

foaie, din care se prefăcù iar că citește, după care, cu glas tare zise :

— Scrie la *Coran* ca simigiul să fie pedepsit cu aceiași pedeapsă. Hotărâm ca să'ți dai drumul, din aceiași cracă, jos, peste simigiu, ca să pățească și dânsul la fel ce ai pățit tu...

— Să'mi dau drumu... din cracă ?!... zise jeluitorul.. Trebue să fiu nebun...

— Atunci... sictir... strigă cadiul...

Și achită pe simigiu și de această învinuire.

— Venì și rândul bogătașului, a cărui soție, de spaimă — după cum am arătat — avortase, fiind însărcinată în șapte luni, din care cauză îi fusese viața în primejdie.

Cadiul ascultă cu multă atenție pe jeluitorul soț, după care, luând iar *Coranul* după masă și răsfoind ca și mai înainte, zise :

— Scrie la *Coran* că cel ce aduce stricăciune, să facă la loc ce-a stricat... Prin urmare hotărâm ca să'l închidem șapte luni, la un loc cu femeea pe care a păgubit-o, ca să-i pue la loc paguba...

— Ai sictir, strigă soțul, părăsind sala de ședință...

— Sictir, ție, pezevenghiule, strigă cadiul...

Și achită pe simigiu și de această învinuire, după care suspendă ședința.

Așà se face dreptate, în țara turcească.

* * *

Bătrânețea, la turci, este foarte cinstită ca și barba albă. Turcii zic, bătrânului, *baccea,* adică, *grădină* — cuvânt pe care noi l-am împrumutat lor și l'am întors în bătae de joc, tot pentru bătrâni.

A necinstì barba unui bătrân prin înjurături comune, prin cuvinte batjocoritoare, la turci, este o mare infracțiune, care este pedepsită ca și un delict grav.

Intr'o zi veni un asemenea proces în fața *cadiului*

judecătorului: un oarecare, prin înjurături comune și cuvinte triviale, necinstise în public barba albă și lungă a unui venerabil turc, care, pentru acest fapt se plânse cadiului. Inainte de ziua înfățișărei, cel pîrît judecății, cunoscând gravitatea faptului ce comisese și fiind om cu dare de mână, născocì o șiretenie. El cumpără din târg o carte și lipì pe foile ei mai multe lire de aur. La ziua judecății, după ce turcul jeluitor, cu barba albă, își arătă plângerea, cadiul, întrebă pe pîrît că ce are de zis, pentru apărarea lui?

— Nu pot să vorbesc, cadiule, zise acesta... sunt peltic... bîlbîi, când vorbesc... dar... mi-am scris apărarea într'această carte... citește-o și vezi ce am de zis... Dacă, voi fi vinovat, pedepsește-mă cum crezi...

Și zicând aceste cuvinte, trecu cadiului cartea cu lirile lipite pe foi. Cum luă cadiul cartea în mână, după greutatea ei, cam înțelese despre ce era vorba. El puse cartea pe genuchi, pe sub masă și, binișor, începù să o răsfoiască, foarte mulțumit de lirile lipite pe foile cărței, prefăcându-se că o citește cu de amănuntul și cu mare luare aminte. După ce termină cu acest joc, cu un aer de o nespusă admirațiune, se adresă turcului jeluitor și'i zise:

— N'ai dreptate, efendi... Cu argumente ca acestea, acest pîrît, s'ar puteà să ne necinstească barba și ție și mie și padișahului și tot să nu'i putem face nimic... Deci—și în numele Coranului, judecata, achită.

* * *

Un turc, venerabil, cu o barbă lungă și albă, un bătrân încă verde, viguros și roșcat la față, erà dat în judecată pentru delictul de deflorare a unei fete minoare, mai mică de șase-spre-zece ani.

La ziua judecății, după ce părinții fetei povestiră cadiului ce aveà de spus și cum s'a petrecut faptul,

acesta, cadiul, dete cuvântul inculpatului, ca să se apere:

— Ce-ai de zis, îl întrebă cadiul?

— Ce să zic ?... Nimic !... Am vârsta de șease-zeci de ani așa că, după Coran chiar, nu este cu putință să fi săvârșit eu această faptă nelegiuită despre care sunt acuzat.

Cadiul luă Coranul după masă, îl răsfoi și găsi, într'adevăr, partea în care sta scris că asemenea fapte nu mai sunt cu putință la vârsta de 60 ani și în consecință achită pe turc.

Acesta mulțumi cadiului și eșind în sală, își luă barba cu amândouă mâinile și și-o sărută, zicând :

— Mulțumesc, barbă dragă... din multe m'ai scăpat... Mă scăpași și d'asta...

Și plecă.

Firme caraghioase

Sub noul cod comercial *Firmele* și *Mărcile de fabrică* au căpătat o importanță oarecare, prin faptul că este nevoe a le înscri la Tribunalul comercial.

Sunt, prin piața și stradele Capitalei noastre, atâtea *Firme* și *inscripțiuni*, unele ridicole, altele neroade, altele caraghioase, încât credem că nu este rău ca să le cunoască și cititorii noștri și mai ales, credem, că n'ar fi rău ca stăpânii magazinelor cu asemenea *inscripțiuni* și *firme*, citind aceste rânduri—dacă le vor citi—să schimbe sau să șteargă asemenea *inscripții* și *firme* care sunt de râs.

Lăsând la o parte *inscripțiuni* ca acestea : mănuși pentru *dame fără degete*—pălării *pentru dame de pae*—potcovar de *cai civili și militari*—obiecte pentru *dame* etc.; lăsând la o parte deosebitele nerozii aproape tri-

viale ce le întâlnim adeseà—când se apropie deschiderea anului școlar mai ales—prin anunciurile pensionatelor private ca : curs special de limbi, pentru d-șoare; sau : cursuri *pentru domnișoare publice* etc., lăsând zicem toate aceastea la o parte, să ne ocupăm numai de câte va firme care strălucesc prin ridicol și prin nerozia lor pe piața Bucureștilor.

Așa, pe Calea Moșilor, cam peste drum de strada Mântulesei în colț, există o cârciumă care altă dată — de și nu posedà firmă—se numea de lume, *la trei ochi*, din cauză că cârciumarului îi lipsea un ochi, așà că unul care-l aveà și cu doi ai nevestei lui, consumatorii botezaseră această cârciumă : *la trei ochi* — iar maliționii adăogaseră : *în plapomă !*

Astăzi această cârciumă poartă o firmă mare de 2 metri. *La împăcarea*, iar pe coprinsul firmei iată ce este desemnat : în primul plan, doi țărani, fac *vivat* cu câte un pahar cu *bere* — Luter, de și nu se vinde bere în acea cârciumă ; unul dintre țărani, poartă o căciulă, celalt, o pălăriă ; țăranul din stânga, ține în mână o petiție cu timbrul de un leu (descifrabil) și pe care este scris : «*D-le Jude !* Impăcându-ne»... etc. și urmează vreo trei rânduri indiscifrabile, iar la spatele țăranului din dreapta în al doilea plan, se vede desenat, mai mult sau mai puțin semănând clădirilor de astăzi, o casă cu inscripția *Judecătorie !* O eroare a desenatorului că împăcăciunile la judecătoriile de ocoale în materie corecțională, nu se fac pe coală timbrată. In civil, de asemenea. Ce D-zeu ! acest lucru îl știu toți acei samsari de care sunt pline judecătoriile de ocoale și care pentru un pachet de tutun de 25 bani ar fi putut spune aceasta pictorului !

Dacă vom procede tot astfel cu toate firmele am puteà scoate un volum ; ne mulțumim, să facem o mică listă de câtevà asemenea firme.

Iată-o :

Mai întâiu cuvântul de trivial înțeles, *dame*, îl găsim întrebuințat -- și adeseà rău întrebuințat — mai în toate inscripțiunile magazinelor. Așa, în str. Lipscani No. 3, pe o tablă rotundă stau scrise aceste trei cuvinte, unul sub altul ; *Croitorie*, *Dame*, *Angelina*. Tot pe acea stradă la No. 16 se poate citi : costume de *dame gata și după comandă* ; tot in strada Lipscani la No. 52, o modistă are firma : *La pălăria de mireasă !*—cine a mai văzut mireasă cu pălărie ! In colțul stradei Lipscanilor există un magazin de cuțite, bricege, etc., a cărui inscripțiune este : Prima fabrică de cuțitărie *și Tocilărie!* Ce însemnează fabrică de tocilărie ? Pe str. Bărăției, pe partea dreaptă cum vii din Lipscani, există două firme ce se concurează una pe alta : *La drumul de fer*, iar vecinul, mai pișicher, a pus : La drumul de fer cu *țărancа*, punând lângă trenul ce trece, o țărancă, cu un steag în mână, făcând pe cantoniera, și desenată de cinci ori mai mare de cât locomotiva.

Sunt unele firme în care și desenul joacă rol mare. Așa în str. Șepcari este o firmă caraghioasă și atât de rău desenată încât noroc că s'a învechit și aproape nu se mai cunoaște : *La pisica cu pisoi !*

Tot în această str. există o firmă *La ursul în vie !* De ce în vie tocmai ?

Mai la vale, la No. 5 str. Șepcari, o tablă de recomandațiune a articolelor ce se fabrică în acel magazin, termină cu o frumoasă asociație de cuvinte: *vax și parfum !*

Acela care dorește să mai colinde prin piață prin str. Carol I, prin str. Șelari, mai pot vedeà firme ridicule naționale și patriotice ca : *La Balon* — însă în balon cine socotiți că se urcă ? Statua lui Mihai Viteazul!

La Vulturașul ;—La tunul victorios ;—La tunul național ; La balonul național... etc.

In fine în strada Carol No. 68 există firma la *Vaca*

cu lapte—de ce cu lapte?—iar, peste drum, la un magazin de încălțăminte stă scris: *pentru dame cu prețuri fixe!*

Dar, culmea firmelor sucite ni se par aceste două:
La primarul de aur...
La englezul român...
Bravos!

„Omorât de licențiați"!

Reproducem această mică glumă care a fost publicată prin ziare și pe care am dedicat-o d-lui Vasile Lascar — unul dintre cei mai simpatici șefi politici ai mei — și cu aceasta termin.

Dintr'o foarte modestă băcănie din Calea Șerban-Vodă, în care mai toată viața lui, învârtise negoț de coloniale, spirtoase și tutun — cu *brevet* pe numele altuia—d. Dimcea Niculae, om ca de vreo 55—60 de ani, împreună cu nevasta lui, coana Lina, mai, mai cam de aceiași vârstă și cu Nicu, fiul lor, în vârstă ca de vreo 22 de ani—fost funcționar public dar *licențiat* din slujbă și actualmente, practicant la tribunal și student, cu trei examene, la drept și gata de licență — și cu d-șoara Linica fiica lor, tânără, ca de vreo 18 ani și drăguță, ca orice fată tânără—se mutaseră în mahalaua Ceauș Radu, în casa lor, cumpărată la licitație publică, dela Credit, cu preț redus, așa că'și păstraseră și cu ce să trăiască și cu ce să'și căpătuiască copii, la vremea lor.

Confundând, între dânsele, noțiunile despre lucruri — pe care de altmintrelea, nici nu prea le pricipea — d-l Dimcea Niculae, aveà oroare de *licențiați* mai ales de când—după părerile lui—*licența* sărăciseră pe bieții cârciumari și de când, dat afară din slujbă, Nicu, îi anunțase această tristă știre, în glumă, zicând:

— M'a *licențiat !...*

După ce Nicu își trecuse bacalaureatul și se înscrisese la drept, de unde aveà să'și ia licența, foarte cu greu îi fu până să potolească și să facă să înțeleagă pe tatâl său, despre ce erà vorba, pe care cuvântul de *licență* îl turbura și cu toate lămuririle date, d. Dimcea, nu se puteà opri, la orice ocaziune, d'a repeta mereu :

— Licență !... Ce e aia, licență ? Altă meserie nu mai găseai ?...

Băiat foarte bun și de treabă, Nicu, aveà câțivà prieteni de cancelarie, ca și dânsul, studenți în drept, cu care, împreună, pregăteau examenele, și care îi veneau prin casă.

Nu puteà să'i sufere d-l Dimcea de când aflase că și aceștia vor fi, odată, tot licențiați.

Când a auzit despre noua lege a Poliției, care cereà ca toți comisarii și subcomisarii să fie licențiați, d. Dimcea s'a supărat foc !

Când a auzit despre Legea organizărei comunelor rurale, după care toți revizorii comunali trebue să fie licențiați, d-l Dimcea s'a înfuriat !

De câte ori, din întâmplare, avea relații cu poliția — pentru vreo condicuță sau pentru vreo reclamație—sau cu poliția comunală—pentru vreo contravenție de gunoi sau de lături — în care, în dreapta și în stânga, toți aceștia, comisari și subcomisari, îi se recomandau «Licențiat în drept !» d-l Dimcea, turba !

Se întorcea acasă necăjit și, vrând să răsufle, la cel d'întâiu cuvânt, îl auzeai :

— E de nesuferit ce-am ajuns !... Toate pușlamalele licențiați !... ipistatul, haimanaoa aia... licențiat, și el !... Unde o să ajungem ?

Când auzea prin lume sau prin cafenele, povestinduse, sau, când citea prin gazete despre vreo excrocherie întrebà repede—sau, își tăcea singur, în gând, întrebarea

—dacă pungașul n'o fi vreun licențiat și dacă afla că nu:

— Păcat ! zicea el... o așa faptă meritâ d'un licențiat..

Căpătase, bietul om ca un fel de boală, pe care toate împrejurările din viața lui, contribuiau să'i o întreție.

Intr'o zi chemă la el pe servitoare—tânără și curățică, ca s'o dojenească pentru că o găsise, seara, întorcându-se dânsul acasă, la poartă, cu un drăguț al ei, care, la vederea stăpânului, spălase putina :

— Nu este, d-le, haimana, după cum zici d-ta, răspunse servitoarea, ca să fure sau să spargă casă... E un domn citit, cu carte... E licențiat.

— Licențiat... și ăsta !... strigă desperat d-l Dimcea... Să ieși... Să'ți faci calabalâcul și să pleci...

Intr o altă zi, d-l Dimcea se afla la cafenea, privind la doi inși care jucau biliard, carambolaj. Unul dintre jucători era foarte dibaciu, juca foarte bine :

— Cine e d-l, întreabă de curiositate Dimcea, pe un prieten al său din cafenea ?

— Un licențiat în drept, răspunse acesta.

Infuriat Dimcea eși din cafenea zicându-și: «E grozav !.. Unde te întorci nu mai poți să trăești de ei!... Licențiați și iar licențiați... și iar licențiați ! Unde o să mergem !...

Intr'o altă zi, aflându-se pe calea Moșilor, curios, ca orice om, se amestecă într'un grup. Un biciclist se isbise de o trăsură! Se certau între ei, birjarul și biciclistul. Se strânsese lume.

— D-ta ești de vină, d-le, zise Dimcea, adresându-se biciclistului... trebuia să ții pe dreapta...

— Eu, d-le, răspunse biciclistul, — sunt licențiat în drept și te rog, să nu mă înveți d-ta pe mine, legile.

Nici n'apucase biciclistul să'i zică bine aceste cuvinte când Dimcea, scrâșnind din dinți, se depărtă zicând : «Și asta tot licențiat în drept ? !.. Ei s'a hotărât... Nu mai poci să te miști de ei...»

Unul dintre prietenii lui Nicu, Matei Vărăscu, cu care Nicu se pregătea pentru al treilea examen de drept, simțise o adevărată dragoste pentru d-șoara Linica fiica d-lui Dimcea, dragoste pe care din intențiuni sincere și cinstite, Mateiu nu se sfiise de a o comunică familiei întregi.

Toți erau încântați.

D-șoara Linica mai mult decât toți.

Aveau și de ce : un tânăr, viitor titrat, licențiat în drept, plin de viitor, pentru o fată a cărei zestre — cu trusou cu tot—nu putea trece peste cinci sau șase mii de lei, nu era de lepădat!

Singur d-l Dimcea, nu era încântat de loc :

— Dac'aș ști că n'ai să te măriți niciodată și că n'ai să ai ce să mănânci și tot după un licențiat, nu te-aș da, zicea dânsul, fiicei sale... Nu vezi ce-au ajuns licențiații ăștia astăzi? Unde te întorci, tot de ei dai... Niște terchia berchia, trei lei perechia... Au să ajungă să nu aibă ce mânca.... Las.... nu te îngriji.... Ești tânără.... Iți găsesc eu un negustoraș.. știi... colea... pe sprânceană.

Și dacă fetița nu se întrista de asemenea cuvinte era pentru că și mama și fratele ei o asigurau într'una, zicându-i:

—Ce-asculți tu pe tata?!... Cine se ia după d-lui?.... Las'să ia Matei licența, să'și ia slujbă și să vezi cum îl facem noi pe tata să primească.

Și, fetița, plecà mulțumită, sărind prin casă.

Se iubeau!

Ore întregi, adesea, stăteau câte-și patru, împrejurul unei mese, la câte un ceai, făcând planuri despre viața și fericirea viitoare a lor, a Linichi și a lui Matei.

Linica spunea cum ar vrea să'i fie rochia de mireasă; Matei, cum are să o plimbe peste tot locul și cum are să o facă fericită, iar, mama, cum are să fie pe lângă ei și — prin cuvinte cu perdea — cum are să le crească copii..

Ii apucau adesea ceasurile 10, 11 din noapte, ceasuri la care se întorcea, de obicei, d-l Dimcea, acasă, care, trecând în spre odaia lui de culcare și zărind lumină în odaia d'alături, îl auzeai :«N'a mai plecat licențiatul!».

Matei se grăbì să'și ia licența și reușì.

Era încântat și, gândindu-se la Linica, se simțea fericit !

Cam cu voia cam fără voia d-lui Dimcea, pregătirile de nuntă, începură. Nu că cedase d-l Dimcea, dar, n'avea ce să facă de gura băiatului și de gura nevestei lui :

— Ce vrei s'o îngropăm în loc s'o măritǎm ? Nu vezi ce se întâmplă cu fetele de astăzi ? Ce vrei să fugă cu el și să ne necinstească casa ? zicea mama.

In sfârșit sosi seara de logodnă.

Nici o dată n'a fost mai indispus d-l Dimcea,, ca în seara aceea.

Soseau învitații și trebuiau presentați familiei.

Nicu se însărcinase cu aceasta.

— D-l Spăleanu, grefier la tribunal, licențiat în drept....

D-l Dimcea, strâmbă din nas.

— D-l Timbrescu, șef arhivar... licențiat în drept....

D-l Dimcea, simțea că se înăbușe.

— D-l Sigmeanu, jude-ajutor... licențiat în drept.

D-l Dimcea, simțeà că asudă.

Profită, bietul d-l Dimcea, de ocasiune, când văzu pe Nicu singur, și'i zise :

— Mai lasă-mă cu atâți licențiați, c'o să mă ia dracu....

Venì rândul dulceței.

Un băiat de la cofetărie se presentă în fața lui, cu tava cu dulceață.

— Mă, zise Dimcea, să nu fi și tu licențiat, că te plesnesc cu chiseaua de dulceață în cap.

Băiatul ne înțelegând ce vrea să zică, îl crezù cam țicnit și se depărtă.

Cununia se făcù.

Nicu luase și el licența în drept.

Bietul d-l Dimcea, trebuia acum să se mai schimbe, să se mai astâmpere, să se mai potolească, de ochii lumei, din cauza lui Nicu.

Nu putù, sărmanul!

Și fiind că nu mai puteà, așà, peste tot locul, să'și arate ura lui în contra licențiaților, gurile rele spun că'i s'ar fi înecat sufletul de necaz și că de aceea a și murit — căci a murit, de curând, bietul d-l Dimcea!

A fost îmormântat pe socoteala Ministerului de interne.

S'a hotărît a'i se pune la mormânt o piatră cu inscripțiunea :

« Omorît de licențiați !»

FINE

TABLA DE MATERII

	Pag.
Prefața la aceasta a doua broșură	3
Boerul Jianu	10
Câtevà d'ale răposatului Athanasiade	29
Un Judecător de plasă model	33
Cismele președintelui	36
Iarăși câtevà dintr'ale răposatului Mihail Paleologu	38
Câtevà dintr'ale președintelui Pompiliu Florian	44
Mihail Kornea și arestarea lui Horia C. A. Rosetti	68
Domnul C. Nacu și diaconul	74
Avocatul și doctorul	77
Drept și fapt	80
Câteva dintr'ale d-lui Niculescu zis Hristos	95
Duelul lui nenea Stavruță	101
Judecata turcească	109
Firme caraghioase	114
Omorât de licențiați	117

TELEFON
TIPOGRAFIA
GUTENBERG
JOSEPH GÖBL
SUCCESORII
BUCURESCI
20. STR. DOAMNEI. 20.

DIN LUMEA

JUDECĂTOREASCĂ

POVESTIRI ȘI ANECDOTE

CULESE ȘI SCRISE

DE

C. ȚICU-ȘTEFANESCU

AVOCAT

BUCUREȘTI

Inst. de Arte Grafice „CAROL GÖBL" S-r Ion St. Rașidescu

16, Strada Doamnei, 16.

1906

16.385

Cóte exemplarele ne contrafăcute vor purta semnătura autorului.

Dedic această mică lucrare:

soţiei mele, Maria, care — printr'o nenorocită împrejurare — 'mi-a dat prilegiul de a o scri;

vĕrului meu, căpitan Constantin L. Botez — prin mijlocirea căruia această lucrare a putut să vază lumina;

tutulor prietinilor mei, avocaţi — care m'au îndemnat de a o da la lumină, asigurându'mi bună primire, din partea lor.

PREFAȚA

Dau la lumină această mică broșură de *Istorioare, și anecdote,* pe cere le-am cules *din lumea juridică,* pe care toți le povestesc, dar nimeni nu le-a strîns într'un mănunchiu.

Fac aceasta, fără de nici un fel de pretențiune literară.

Originalitatea acestor *culegeri* stă în împrejurarea că nu este vorba aci de a isvodi ceva prin pură închipuire, ci de fapte reale, petrecute la noi în țară—hazlîi în mare parte—și de magistrați, avocați și justițiabili, originali, prin caracterul și prin apucăturile lor, ajunse, din generație în generație, până la noi, sub formă de anecdote, care poate servi ca divertisment tutulor și în particular acelora ce s'ar încerca să scrie istoria desvoltărei magistraturei și spiritului juridic în țara noastră.

Nu garantez veracitatea faptelor ce povestesc și nici nu înțeleg să răspunz față de urmașii celor puși în scenă, care, fără temeiu, s'ar crede ofensați, fiind că nimic dintr'această broșură nu'mi aparține, afară de scris, totul fiind cules de la unul și de la altul, prin auzite. Ș'apoî, în al doilea rând, istorioarele ce au să urmeze, sunt povestiri glumețe, fără gând de a supără sau de a ponegri pe cineva.

Intr'o ordină de lucruri pur literară și istorică, crez că n'ar fi lipsită de interes real, o culegere complectă

şi cronologică, luată din toată ţara, a tutulor istorioarelor de acest fel, cunoscute lumei juridice şi transmise din generaţie în generaţie, până la noi.

Cine n'ar citi, cu un adevărat interes, caracterele, particularităţile şi ciudăţeniile acelor boeri care, pe vremuri îndepărtate, îndeplineau, potrivit organizaţiunei judecătoreşti dup'atunci, sarcinile publice de judecători; cine n'ar citi cu plăcere, curiosităţile strămoşilor noştri, originalităţile lor, felul pricinilor pentru care se judecau ei, spiritul lor de ordină anecdotică? Mărturisesc că nu sunt bogat în această privinţă, că nu posed un asemenea repertor. Cei ce 'l posed, fac rău că nu 'l dau la lumină.

Iată câteva, vechi, din câte ştiu eu:

Se zice că aici la noi, în Bucureşti, era altă dată, pe vremea lui Ştirbey, un oare-care Cacavela, care—pentru plată şi după poziţia fie căruia — era vestit pentru jelbile ce ştia să ticluiască. Intr'o zi veni la acest Cacavela un jeluitor care dăduse lui Vodă trei jelbi, scrise pe câteşi-trele paginile,—ticluite tot de Cacavela—fără să aibă nici un bun rezultat şi îi ceru să 'i mai facă încă o a patra jalbă.

— Foarte bine, zise Cacavela.

Şi luând condeiul, scrise pe o coală albă mare de hârtie:

„Măria ta!"

Apoi aşternu, sub aceste cuvinte, trei patru rânduri de puncte, puncte, puncte, după care scrise iar cuvintele:

„Sunt al Măriei Voastre prea plecat şi supus servitor ... etc."

Şi iscăli pe jeluitor.

— Ce să fac cu această jalbă, întrebă jeluitorul?

— S'o dai Măriei Sale, aşa ... îi răspunse Cacavela şi dacă te va întreba că ce însemnează aceasta, d-ta să 'i răspunzi:

— Am dat trei petiţii, Măria ta, scrise pe toate feţele şi n'am avut nici un rezultat. Cacavela 'mi-a dat să vă dau şi petiţia asta nescrisă şi m'a asigurat că de astă dată voi avea rezultat bun.

Când dete Vodă, printre alte jelbi ce i se adusese spre rezolvare, de această jalbă, se miră şi trimise să cheme la el pe jeluitor, căruia îi şi rezolvă pricina, după ce mai întĕiu îl ascultă cum dăduse deja trei jelbi scrise pe toate feţele, cum îi făcuse Cacavela pe aceasta nescrisă, ce'i a zis să zică lui Vodă şi în ce stătea jeluirea jelbaşului, lucru de care Vodă Ştirbey, făcu mare haz.

In cunoştinţa mea această istorioară este cea mai veche din câte ştiu.

Mai ştiu una cu avocatul B..., cunoscut ţărănimei mai ales, despre care se zice că avea un fecior îmbrăcat în livrea, care era învăţat ca de câte ori stăpânul său se găsea cu clienţi, să intre şi să 'i spue că a venit un dorobanţ şi că 'l pofteşte la palat—la care avocatul B..., ca cum ar fi fost constrariat de această împrejurare,—se mira întrebând pe fecior şi zicând:

— Iar de la palat?! Păi ce, toată ziua, zi şi noapte, tot la palat... Ce eu altă treabă n'am?...

Apoi prefăcându-se că se mai potoleşte, întreba:

— Şi ce vrea Vodă cu mine?

Şi feciorul, şiret, îi adăoga:

— Vă pofteşte la masă...

— Poftim acum... par'că eu n'am ce mânca acasă la mine...

Şi prefăcându-se că răsfoeşte prin hârtiile lui de afaceri, adăoga, feciorului:

— Bine... dute şi spune 'i că viu.

Iar în sine îşi zicea, destul de tare pentru ca să'l audă clienţii:

— Poftim!.. Şi am o grămadă de treburi... Ce să 'i faci... Vodă, nu este?..

Feciorul ieşea.

Impresiunea ce făcea asupra clienţilor faptul că au d'aface cu un avocat prieten bun cu Vodă, era mare şi influenţa mai ales asupra onorariilor, în care scop, de sigur că avocatul B... făurise această şiretenie.

Tot despre aceasta — sau despre un altul, tot B..., se zice că într'un proces mai important în care pledase, din partea cealaltă, avocaţi mari, aşa că 'l zăpăcise, având şi dânsul cuvêntul, zise:

— Toate bune; frumos, tot ce spuneţi ... dar, articolul ăsta, ce... mănâncă?...

Aceste cuvinte spuse pe şleau şi fără a se ocoli cruzimea lor, făcură să rîză şi pe avocaţii adversari şi pe judecători.

Avocatul B... câştigă procesul, de oare ce, într'adevăr că, cu toate savantele pledoarii ale adversarilor avocatului B..., articolul din lege, citat de dânsul, era categoric şi'i dădea câştig de cauză.

Nu mai ştiu nimic din vechime, afară de istoria cu cei doui care se judecau de 24 de ani pentru un anteriu vechiu, pe care 'l-a plătit un boer de la fosta Înaltă Curte, pentru ca să scape de acest proces şi despre unul dintre judecătorii de ocol, de demultă vreme, de la Galben, ocolul al doilea — dacă nu mă înşel — care, judecând, singur, fără ajutorul său, rămăsese în divergenţă şi pe care chemându'l Ministrul de Justiţie la el şi întrebându'l cu cine a rămas în divergenţă, acesta îi răspunse:

— Cu codul civil, d-le Ministru...

Iar Ministrul îi zise:

— Lasă codul pe masă că am să trimit în locul d-tele un alt judecător, pentru ca să nu se mai ivească divergenţă.

Iată tot ce ştiu.

Voiu respecta şi eu, întru cât-va, în povestirile ce ur-

mez, ordinea cronologică, dintre care cea mai veche cu care şi încep colecţiunea mea, datează din 1867.

Urez acestei cărticele, o bună primire.

Pentru o a doua ediţie, daca cititorii mei îmi făgăduesc a'mi trimite — şi'mi vor trimite, cum o fi, bine sau rău redactate — şi alte istorioare ce vor fi ştiind, le voi corija sau le voi redacta din nou şi le voi adăoga la această broşură, cu numele trimiţătorului în josul fie-căreia dintre ele — dacă acei ce'mi vor satisface aceast desiderat, vor ambiţiona aceasta.

PÂNA LA ART. 54...

Pe la mijlocul anului 1867, cam aproape un an după promulgarea Codului şi a procedurei civile, pe timpul, cu alte cuvinte, înfiinţărei judecătoriilor de plăşi (ocoale) în care subprefectul era şi paşă al plăşei şi judecător al ocolului, conu Al. D....—aşa'i ziceau toţi din plasă—om tabietlîu, care ţinea de o curte boierească, după obiceiul timpului, şi care n'avea nici habar de ale dregătoriilor — se găsea subprefect al plăşei Sabar, din judeţul Ilfov şi ca atare şi judecător de pace, cum s'ar zice astăzi.

Pe vremurile acelea şedinţele acestor judecătorii nu aveau nici local, nici solemnitate, nici cancelarii speciale, nici ore fixe. Se judecau oamenii şi dimineaţa şi seara şi adesea oară şi aşa, tamnesam, dacă veneau doui inşi ca să se judece. Unul din cancelarie făcea pe grefierul şi subprefectul (zapciul) pe judecătorul, iar hotărîrile ce se dădeau erau mai mult controlate de ispravnic (prefectul de judeţ) de cât de ministrul de justiţie.

Judecătorul despre care vorbim, conu Alecu, intra în cancelarie, dimineaţa mai ales, ca să judece procesele, mai în totdeauna, cu cafeaua şi cu ciubucul şi adesea nu era rar de a'l auzi dând sentinţe de felul acestora:

— Aşa ai făcut, mă?...

Apoi, adresându-se vre unui oficial din cancelarie, ce s'ar fi găsit p'acolo, îl auzeai adaogând:

— Ia dă'i Gheorghe vre-o doi ghionţi şi dă'l afară pe uşe.

Şi sentinţa 'i se executa cu chipul acesta fără somaţie şi fără formulă executorie.

In acel an chiar, se zice că era pendinte la această judecătorie un proces de călcare de hotare între proprietarul unei moşii din plasă şi ţăranii de curând improprietăriţi pe aceea moşie.

Mihalache Cogălniceanu, auzind despre acest proces şi cunoscând pe proprietar ca pe unul ce s'a luptat mult în contra împroprietărirei ţăranilor, stărui pe lîngă doi mari avocaţi din Bucureşti, prieteni d'ai lui, ca să ia apărarea sătenilor. Boerul, adică proprietarul, avea şi el doi avocaţi, dintre cei mari, tot din Bucureşti.

Conu Alecu, cum auzi despre aceasta, se sperie şi începu să se consulte cu funcţionarul care ţinea loc de grefier.

— Ce facem, măi, Dumitrache, poimâine, când or veni croncanii ăia din Bucureşti?.. Ne-am dus dracului, zise oftând din greu Conu Alecu.

Grefierul, linguşitor ca toţi subalternii — mai ales cei după vremurile dup'atunci — căută să'l încorajeze şi să'i ridice moralul.

— Ce să facem, Coane Alecule, răspunse dânsul; ce 'ţi-e frică d-tele de ei?... Ai să asculţi ce-or spune şi pe urmă intrăm amândoi, dincolo, să chibzuim... şi doar ne-om pricepe noi ce hotărîre să le dăm...

— Aşa este, răspunse Conu Alecu... Ce ne este frică noă de ei?

Apoi uitându-se prin cancelarie—în care avea să se ţie procesul—adăogă:

— Măi, Dumitrache... să punem să mai spoiască p'aici, când or veni ăia din Bucureşti să găsească curat; să le aşezăm şi câte o masă, una în dreapta şi alta în stânga, cu câte două scaune, de la mine din iatac, la fie care masă...

— Asta ar trebui, Coane Alecule, îngînă grefierul.

Ziua hotărîtă procesului sosi.

Cancelaria era spoită şi dichisită, aşa după cum plănuise conu Alecu.

Pe la orele 9 de dimineaţă, pe când bătătura subprefecturei era înţesată de sătenii cari aveau procese,—între care şi de toţi sătenii cu procesul cu boerul, cari veniseră, în păr, cu toţii—se auzi, din depărtare, pe drumul ce duce de la Bucureşti la Domneşti, clopotele cailor înaintaşi, strigătele şi pocnetele din biciuri ale surugiilor, care, în două butci (cupeuri) odorogite şi voluminoase, aducea pe cei patru descendenţi ai lui Cujas, pe când într'o căruţă de Herasca, încărcată de mezeluri şi merinde, cu patru cai înhămaţi alături, care urma acestor două cupeuri, boerul împricinat, însoţit de logofătul lui de moşie, aducea la subţioară, într'o cutie lungă şi rotundă de tinichea, *planul* moşiei şi *carta* de hotărnicie, lucrată pe la 1700 şi nu ştiu câte, de către trei vel-boeri hotarnici, cu frânghia şi de sigur că şi cu chef şi lăutari, căci cam aşa se lucrau hotărniciile pe vremuri.

Trăsurile traseră cu toatele la poarta sub prefecturei. Avocaţii ţăranilor şi avocaţii boerului, cât şi boerul şi logofătul său, se deteră jos. Căruţa de Herasca, trase la un han d'alături, unde aveau să dejuneze cu toţii, după proces.

Un lucru care, şi pe atunci ca şi astăzi, nu place de loc clienţilor, este acela că de şi adversari în proces, avocaţii între ei, sunt prieteni, până la bară şi rămân prieteni şi după proces, cea ce a făcut pe unii

dintre clienţii din lumea de jos să scornească vorba: *'şi-a dat coastele avocatul meu cu avocatul lui* — adecă cu al celui cu care se judecă.

Se făcu pârtie printre ţărănime şi cei sosiţi pătrunseră în cancelarie, luându-şi locurile, cei doui avocaţi ai ţăranilor , în partea dreaptă, iar boerul şi cu cei doui avocaţi ai lui, în partea stângă şi se aşezară în faţa meselor şi pe scaunele mai dinainte pregătite, scoase din iatacul lui cuconu Alecu.

Şedinţa nu se începuse încă.

Cuconu Alecu şi cu grefierul lui, amândoi galbeni ca turta de ceară, stăteau într'o cameră d'alături de cancelaria de şedinţe şi, întocmai precum stau actorii printre culise, aşteptând să le vie rândul, aşteptau să se facă ceasurile 9 şi jumătate pentru ca să intre în şedinţă.

In sfârşit se făcură ceasurile 9 şi jumătate.

Cuconu Alecu îşi luă inima în dinţi şi urmat de grefierul său, intră în şedinţă, foarte înţepat, puse mâna pe un clopoţel ce se afla pe masa lui, pe care îl sună cu putere şi anunţă, în mod solemn, că şedinţa era deschisă.

Grefierul îşi luă şi el locul lui.

Cei patru avocaţi, înainte de a se incepe procesele, de comun acord, rugară pe judecător să ia procesul lor înainte, peste rând:

— Nu se poate, d-lor, răspunse cu ton aspru cuconu Alecu. Aici toţi sunt egali în faţa legilor.

Cei patru avocaţi se uitară unul la altul şi supunându-se, se aşezară diu nou pe scaunele rezervate lor.

In sfârşit, după câteva procese, veni şi rândul procesului în cestiune.

Se citi jalba boerului, de către grefier, cu glas tare, după care, cuconu Alecu, răsturnându-se pe fotoliu zise, adresându-se avocaţilor reclamantului:

— Reclamantul, are cuvêntul.

Avocaţii reclamantului începură să pledeze cauza şi, fiind că era vorba despre anularea unei executări ce avusese loc altă dată, pentru cestiuni de formă, se plimbară, în pledoariile lor, prin toate articolele vechei proceduri civile, începând de la art. 371 în sus.

Avocaţii sătenilor, de asemenea, în răspunsul lor, făcură acelaş lucru.

Se dete replică, ambelor părţi.

Cu un aer senin şi cu o răbdare de înger, cuconu Alecu ascultă procesul până la sfârşit, cu multă atenţiune, dupe care, tot în mod solemn, după ce întrebă pe părţi dacă mai au să mai adaoge ceva, declară desbaterile închise şi însoţit de grefierul său, trecu iar în camera d'alături, ca să delibereze şi să dea hotărîrea, închizând uşa după dânşi.

— Ei, ce facem, cóne Alecule, întrebă grefierul ?

-- Las'că le-am găsit eu ac de cojocul lor, răspunse cuconu Alecu, cu îngîmfare.

-- Cum ? îngînă grefierul.

— Ai să vezi.

Şi preumblându-se prin cameră, în lung şi în larg, cîte-va minute, gânditor, după ce făcu o ţigară şi fumă dintr'însa de două trei ori, adăogă:

— Hai să intrăm în şedinţă.

— Să intrăm, cóne Alecule, zise grefierul.

Intrară.

Se făcu tăcere.

Cu glas tare şi plin de solemnitate, cuconu Alecu pronunţă hotărîrea în aceşti termeni:

„Judecata pentru motivele care se vor vedea, respinge reclamaţia.“

Apoi, cu un fel de îngîmfare, adresându-se celor patru avocaţi cari pledaseră cauza, le zise:

— Ce, d-voastră veţi fi crezând că noi ăstia de la ţară suntem proşti, ai?... Dacă aveţi proces până la art.

54 din proc. civ. bucuros, aici; dar dacă e vorba de la art. 54 în sus, la Bucureşti, nu aici.

Apoi adresându-se grefierului, îi zise, cu glas răstit:

— Strigă procesul următor, d-le grefier.

Cei de faţă încremeniră uitându-se unul la altul şi ne putând face altfel, îşi luară ghiozdanele şi cărţile de drept ce aduseseră şi din care citiseră pasage şi părăsiră sala de şedinţe.

Se ştie că până la art. 54 vechea procedură civilă se ocupa cu organisaţiunea judecătoriilor de plasă.

S'a rîs tot timpul, cât a ţinut dejunul de la hanul d'alături, de această sentinţă a acestui judecător model aşa că a rămas de poveste.

* * *

Savantul romanist şi prea cunoscutul profesor de drept roman de la facultatea de drept din Bucureşti şi distins avocat, d-l G. D. pleda, într'o zi, un proces civil, la secţia a patra, în localul vechiului tribunal.

Secţia era presidată de preşedintele titular, d-l N. unul dintre foşti elevi slabi ai acestuia, care 'şi trecuse licenţa cu mare greutate.

— N'am înţeles bine ce-aţi zis, d-le D. zise acesta, în cursul pledoariei; vĕ rog să mai repetaţi odată.

D-l D. se opri şi în loc de a mai repeta cea ce spusese, zise:

— Nu mĕ mir, d-le preşedinte, că n'ai înţeles; m'aş fi mirat dacă ai fi înţeles, fiind că'mi aduc aminte foarte bine că erai unul dintre cei mai slabi elevi ai mei. Rog pe colegul d-voastră să vĕ explice dânsul, în camera de chibzuire, ce-am zis.

Şi'şi continuă pledoaria.

* * *

Iată o istorioară pe care o ştiu de la un bun prieten al meu:

— Intr'o zi, eram la Curtea de Casaţie, secţia I-ia, îmi povestea acest prieten, având o afacere cu D. R. Ş. avocat al ministerului de finanţe, care pleda, din partea Statului, nişte recursuri fiscale, şi ascultam, aşteptându'l să termine şi să'l iau.

Printre avocaţii ce se aflau în sală şi care aşteptau rîndul recursurilor lor, figura şi d-l T. Maiorescu, care, ascultând şi dânsul pledoaria prietenului meu şi poate că vĕzênd neroziile ce debita acesta, vru să ştie cine este avocatul care vorbeşte.

— Este, *cutare*, rĕspunse un oare care, din sală; avocat al ministerului de finanţe.

— *Agramatos!* exclamă, pe greceşte, surîzênd, d-l Maiorescu.

Eu, care fusesem martor la această scenă şi care auzisem totul, după ce prietenul meu avocat îşi termină pledoaria, mĕ apropiai de dânsul şi'i zisei:

— Să vede că ai vorbit fórte prost, nenişorule.

— De ce, mĕ întrebă dânsul?..

— D-l Maiorescu, ascultându-te, a vrut să ştie cine eşti şi după ce i s'a spus, a adăogat: *„agramatos!"*

— Ei, asta e acum, îmi zise prietenul meu; asta însemnează că nu prea ştiu bine gramatica. Ce, vrea ca toată lumea să ştie logica şi gramatica ca dânsul?

* * *

Intr'o zi, d-l T. Maiorescu, în faţa tribunalului comercial de Ilfov, representa pe un comerciant, dupĕ piaţa Bucureştului, chemat în judecată de către un alt comerciant, representat de către un alt d-n avocat, D. care, văzându-se faţă în faţă cu un adversar de talia d-lui Maiorescu, avu nenorocita ideă de a'l sfida şi de a'şi debita pledoaria, de la egal la egal.

— Aveţi cuvêntul, zise preşedintele tribunalului, adresându-se d-lui Maiorescu, după ce avocatul reclamantului sfârşise de vorbit.

— Cer respingerea acţiunei, ca prescrisă, în termen de *atîtea* luni, pe baza articolului *cutare* din codul comercial, zise d-l Maiorescu.

Cu un tupeu îndoit, avocatul reclamantului, surprins şi contrariat, apostrofă mai întêiu pe d-l Maiorescu, iar în urmă, vrând să'i dovedească cum că d-sea n'ar avea dreptate, începu să înumere, tare, pe degete, dacă este sau nu împlinit numĕrul de luni cerut de lege pentru a se putea invoca prescripţia, în care caz, s'ar fi putut invoca, cu succes.

Ajungând cu numĕrătoarea la numĕrul de luni cerut de lege pentru a se putea invoca prescripţia—care numĕr de luni expirase—avocatul D. cu glas moale, adăogă:

— Aşa este, are dreptate d-l Maiorescu.

Cletinând din cap, în semn de compătimire, d-l Maiorescu îşi luă ghiozdanul şi pălăria şi adăogă:

— Nu cer, d-le preşedinte, cheltueli de judecată.

* * *

Mandache Chiriacescu, om fórte original, pururea distrat şi pururea glumeţ, era judecător de ocol, în Bucureşti, la culoarea de galben, ocolul al doilea.

Un avocat, cu oare care pretenţii,—dar cu atât numai—şi ridicul pentru această particularitate—se presentă, într'o zi, la judecătorie, într'un proces, în care clientul său era defendor, şi înainte de a se da cuvêntul reclamantului, zise:

— Cer cuvêntul, d-le judecător. Am să ridic *şépte* excepţiuni.

Judecătorul care, după ce strigase părţile, aşteptând

începerea procesului, se întorsese, la masa lui, aproape cu spatele la public, se îndreptă repede pe fotoliu, puse mâna pe clopoţelul de pe masa de şedinţă pe care îl scutură de cîte-va ori, apoi cu glas sentenţios şi înainte ca avocatul să fi deschis măcar gura pentru a 'şi desvolta cele şépte excepţiuni ce anunţase, zise:

— Judecata, pentru motivele ce se vor arăta, respinge cele şépte excepţiuni.

Apoi, cu acelaş aer sentenţios, adăogă:

— Reclamantul are cuvêntul.

Toată lumea rămăsese cu gura căscată.

Avocaţii din sală se uitau unii la alţi şi bufneau de rîs.

Avocatul reclamantului, ceru amânarea procesului, pentru lipsa de procedură.

Procesul se amână.

Avocatul defendorului, acela cu şépte excepţiuni, rămase un minut cu gura căscată, neştiind ce să zică şi ce să facă, apoi, furios, îşi luă hârtiile şi servieta (ghiosdanul) şi se duse d'a dreptul la Ministrul de Justiţie, să reclame în contra judecătorului, pentru această ofensă.

Era ministru de justiţie răposatul Costaforu, care fusese profesorul de procedură civilă al judecătorului, pe când acesta era student în facultate de drept.

Auzind despre cele petrecute, ministrul, plin de mirare, chemă repede la dânsul pe judecător şi îi relată cele ce 'i se raportase despre dânsul.

— Aşa este, d-le ministru, răspunse acesta. M'a anunţat că are să ridice *şépte* excepţiuni şi eu 'i le-am respins pe toate şeapte, fără să 'l ascult.

— Cum e cu putinţă, exclamă ministrul, să faci una ca asta?

— Fórte natural, replică judecătorul. Eu am învăţat procedura civilă cu d-voastră şi 'mi aţi spus, la curs— am caetele acasă şi pot să vi le arăt — că nu sunt de cât *patru* excepţiuni. De unde a scos, cioflingarul ăla

şépte? Când am auzit de şépte excepţiuni, 'i le-am respins pe toate şi 'l-am trimis să înveţe carte.

Cu tótă seriositatea caracterului rĕposatului Costaforu, în faţa unei explicaţiuni de felul acesteia, care nu era lipsită nici de spirit, nici de originalitate, nici de cunoştinţa lucrului, el nu putu să 'şi ţie rîsul. Apoi dând mâna judecătorului, îi zise cu blândeţe:

— Dute la slujbă... Altă dată să laşi pe avocaţi să vorbească.

Judecătorul salută respectuos şi plecă.

* * *

Răposatul I. Câmpineanu, consilier la Curtea de Apel din Bucureşti, era un om foarte original şi aşa a rămas toată viaţa şi pînă la moartea lui. Purta asupra lui şerpi vii, cu care a speriat, într'o zi, în şedinţă publică, pe un coleg al lui, căruia, din când în când, îi arăta capul şarpelui, care, văzînd lumină, începea să se înpleticească şi să'şi arate limbile. Acasă la dînsul, avea lei, vii, în colivie. Era prieten intim cu Cneazu Cantacuzino, un beţiv şi un avorton social declasat, pe care mulţi îl cunoşteau, toţi îl făceau haz şi nimeni nu'l avea prieten şi căruia, după ce îi făcea morală, îi dăruia haine şi lucruri şi'i dădea, de milă, lei noui, de băut, căci Cneazu pretindea că ar muri dacă n'ar bea.

Răposatul Câmpineanu, era un om foarte milos.

N'a purtat nici odată, iarna, palton. Avea un tartan gros în spinare, pe care, când era mai frig, îl ridica pînă sus, peste căciulă, aşa că nu 'i se mai vedea faţa.

Mai tot timpul şi'l petrecea la fosta cafenea Fialcowschy, din piaţa teatrului naţional.

A trăit şi a murit flăcău.

Intr'o zi, pe când, presida una dintre şedinţele Curţei de Apel, impacient, după cum era în tot-d'auna, pre-

văzînd că în procesul ce avea să se înfăţişeze are să fie pledoarii lungi — ceea ce 'l plictisea, înainte de a se da cuvêntul avocaţilor apelanţi, se adresă către dînşii şi le zise:

— Curtea vă roagă să fiţi mai scurţi fiind că are să vĕ spue la *concluzii scrise*, pe care de asemenea să le faceţi cât se poate de scurte, fiind că tot nu le citeşte Curtea.

Apoi, aşezându-se pe fotoliu, adăogă:

— Aveţi cuvêntul.

* * *

Intr'o zi óre care se judeca la Curtea de Apel secţ. II-a din Bucureşti, procese corecţionale. Curtea era presidată de Ion Câmpineanu. Un óre care comerciant din Buzĕu, cu o óre care greutate, făcuse apel în contra unei Sentinţe a Tribunalului din localitate prin care era condamnat la trei luni închisóre, pentru calomnie. Şedinţa se deschisese şi apelantul era fórte nerăbdător pentru că nu'i sosise încă avocatul. Fiind al treilea pe lista proceselor şi aprópe să fie strigat, se adresă unui avocat din Giurgiu — o cunoştinţă a lui, care, în aceiaşi zi, avea şi dânsul, la Curte, la aceiaşi secţie, un proces al său, pentru care venise, şi'l rugă să ceară Curţei să 'i lase procesul mai la urmă, pînă să'i sosească avocatul.

— Despre ce este vorba, întrebă Câmpineanu, după ce ascultă cererea ce 'i se făcea?

— Despre un delict de calomnie, d-le preşcdinte.. trei luni închisóre! zise avocatul.

— Calomnie?! zise preşedintele. Ia lasă, d-le, nu mai amânăm. Pe noi tótă ziua ne 'njură lumea şi nu mai facem procese de calomnie.

Apoi, întorcându-se când în dreapta când în stânga

ca cum ar consulta şi pe consilierii cu care lua parte la şedinţă, cu ton sentenţios şi fără a mai lua avizul procurorului, adăogă:

— Curtea, achită.

Apoi, adresându-se către apelant, îi zise:

— Haide!.. dute, d-le; să nu mai vii cu asemenea fleacuri pe la noi.

* * *

El achita fórte adesea ori, presidând în afaceri corecţionale, de câte ori inculpatul pretindea să dovedească cu martori şi mai ales cu martori mulţi, nevinovăţia lui — cea ce ar fi făcut să întîrzie şedinţa. Avocaţii, şireţi, îi aflaseră această slăbiciune şi îi auzeai, de câte ori presida răposatul Câmpineanu.

— Putem dovedi cu cinci-zeci de martori, d-le preşedinte, inocenţa nóstră., cu tot satul, daca Onor. Curte doreşte.

— Ce?! striga dânsul, sărind după scaun, cu tot satul? Ce eşti nebun? Nu trebue. Curtea achită.

* * *

Adesea, în modul său de a vorbi şi de a fi original, răposatul Câmpineanu, punea părţilor, sau martorilor din procese, întrebări de aşa construcţie, că se puteau lua în două înţelesuri.

Sunt multe de felul acestora, ce se pun pe socoteala răposatului, între care, una, este următórea.

Era martoră, într'un proces corecţional, o ţigăncuşe tînără, ca de vre-o opt-spre-zece ani şi curăţică. Spre a 'i potoli sfiala cu care se presenta în faţa Curţei, răposatul o luă cu cuvinte blajine şi familiare ca—„fetiţo“—„suntem şi noi ómeni ca şi tine“ — „nu te mănîncă nimeni, aici“ ... şi aşa mai departe.

După ce, în chipul acesta, o făcu să presteze jurământ, pe sf. cruce, că va spune adevĕrul şi nimic de cât adevĕrul, rĕposatul îi puse în vedere legea, care pedepseşte cu doi ani închisóre pe martorii care nu spun adevĕrul şi 'i atrase atenţiunea încă o dată, de a spune tot adevĕrul. In urmă începând să o întrebe cum o chiamă, de câţi ani este, unde şade, etc. ajungând asupra stărei ei civile, dacă este măritată sau nu, rĕposatul o întrebă:

— Eşti fată?

Biata copilă, în mintea căreia sta încă întipărit cea ce 'i se spusese d'a spune adevărul că dacă nu, mănîncă puşcăria, plecă ochi, ruşinată şi rĕspunse:

— Nu... m'a stricat un ţigan astă primă-vară...

Consilierii Curţei începură să surîză, pe când răposatul Câmpineanu, supărat de înţelesul ce a dat martora, întrebărei sele, începu s'o dojenească şi s'o certe, zicându'i:

— Ce ne spui noă d'astea? Ce treabă avem noi cu asta? Nu 'ţi e ruşine? Eşi afară...

D'abia se putu potoli rîsul spre a se putea continua şedinţa.

* * *

Rĕposatul Al. V. doctor în medicină, la început, doctor în drept, din Italia, în urmă şi cunoscut şi ca om politic şi ca avocat, era pe la început, judecător de şedinţă, la tribunalul din Galaţi.

Ca toţi tinerii, având nevoe de bani se împrumutase, în mai multe rînduri, pe poliţă, de la un ovrei bancher din localitate, căruia îi plătea, foarte regulat, în rate lunare, la luarea lefei.

Intr'o zi răposatul V. avea iar nevoe de bani. Svonindu-se însă că are să fie permutat din Galaţi, de astă dată ovreiul refuză de a'l mai împrumuta.

Ovreiul avea un proces la tribunal tocmai la secția la care V. era judecător, despre care proces, acesta, avea cunoștință:

— Așa, nu mĕ 'mprumuți, zise dînsul? Stai tu, ovreiule. Am să te raz.

Și plecă.

La ziua procesului, răposatul, presida tribunalul.

Ovreiul perdu procesul și plecă.

Intîlnindu-se, seara, la cafenea, V. 'i se adresă, surîzând, cu cuvintele următoare:

— Ai văzut că te-am ras, măi, ovreiule?

— Am văzut, d-le V..., răspunse ovreiul, și 'mi-a părut foarte bine și 'mi am zis așa: bine că te-ai lăsat de medicină și că te-ai apucat de drept, pentru că aici, are cine să'ți îndrepteze prostiile, dar acolo, n'avea cine și ai fi trimis oamenii pe lumea cealaltă, de pomană!

* * *

In ultimii sĕi ani de magistuatură, pe care o părăsise încă de mult și în care fusese readus, prin fluctuațiuni politice, pentru complectarea anilor sĕi de pensie — par'că mi'l aduc aminte și acum, un om uscățiv, cu cioc alb și potrivit de statură — conu I. F. ajunsese președinte la Curtea de Apel din București, secțiunea a 2-a.

Curtea era peste drum de unde este acum Teatrul Lyric.

Era un om foarte original și camarazi lui îl făceau haz.

Intr'una din zile, Curtea, înainte de a intra în ședință, avea să se pronunțe asupra unui proces important și aștepta, cu nerăbdare, sosirea președintelui, care luase parte la proces, pentru a delibera.

După multă așteptare iată că sosește d'o dată conu

F. furios, dând uşile de pereţi şi'şi aruncă paltonul cît colo, pe un scaun.

— Haidi, nenişorule, o dată, pentru D-zeu, zise unul dintre consilieri.

— De două ore de când te aşteptăm, zise un altul.

— Avem pronunţarea, aia, în procesul, ăla, adăogă un al treilea.

Conu F. turbat de supărare, nici nu vrea s'auză nimic, nici nu răspundea nimic.

Se trînti pe un scaun.

— Dar, ce ai? îl întrebă unul dintre consilieri, pe când toţi ceilalţi se apropiară de dânsul.

— Cum, ce am? nenişorule, răspunse dânsul. E cu putinţă, cu asul de *à tout* şi două exofle şi cu dama de caro, să intru platcă, cu 28 de lei, domnule?!

— Ce platcă, omule? Noi te-aşteptăm pentru deliberare şi d-ta ne spui de platcă.

— Dute dracului cu deliberarea ta cu tot, strigă conu F. Platcă, cum te văz şi mă vezi, cu 28 de lei.

Şi în mijlocul ilarităţei generale începu să povestească cum jucase *Maus*, până la 3 din noapte, unde, cu cine, pe cine avea în dreapta, pe cine în stânga, cum 'şi-a jucat cartea şi cum a intrat platcă.

* * *

Unul dintre avocaţii în vârstă, care în tinereţe trecuse doctoratul în drept la Paris, dar care, în urmă, moştenind avere, 'şi-o tocase, în timp de vre-o două-zeci de ani, în care timp părăsise ştiinţa dreptului, ajungând în absolută lipsă, se hotărî să se înscrie, ca avocat, în baroul de Ilfov şi chiar să solicite ministerului de justiţie o funcţiune în magistratură, de oare ce, avocatura ce făcea nu 'i producea îndestul nici pentru existenţa lui zilnică.

Dupĕ multă stăruinţă, unul dintre miniştri de justiţie, îl numi judecător de ocol, într'un sat, la Găeşti.

Printr'un fel de dorinţă a lui de a se arăta că n'ar fi tocmai rablă — după cum l'ar fi socotit or cine, la prima vedere — judecătorul nostru avea, printre altele, mania de a pune *adagiuri latine*, în toate Cărţile de judecată ce pronunţa, în procese de nimic, fie civile fie corecţionale, dintre doi ţărani sau dintre doi ţigani, etc.

Intr'un proces în care doi inşi, un ţigan şi un ţăran român, se certau şi se judecau pentru posesiunea unui petic de pămênt, judecătorul ticlui o Cartă de judecată în care intercală mai toate adagiurile latineşti ce cunoştea, relative la materie. Iată câte-va considerente ale acestei Cărţi de judecată:

„Avênd in vedere că *„in pari causa melior est condictio posidentis"* adică — cea ce nu figura, pe româneşte, în Carta de judecată — că dacă doi au drepturi egale asupra unui lucru, condiţia mai bună este a aceluia care posedă acest lucru.

„Considerând că *„nemo sibi ipsae causam posesionem matare potest"*.

„Că, asupra prescripţiunei, fiind un minor în cauză *„contra non valentem agere, non curit prescripţio"*.

Şi aşa mai departe.

Ţiganul, pierduse procesul şi vrea să facă apel la tribunal.

Işi scoase o copie legalisată după Carta de judecată şi vru — fiind că ţiganul ştia carte — să citească şi să vază şi el, ce este în Carta de judecată şi de ce a perdut procesul, pe care el îl credea drept.

Citea cât citea ţiganul şi când ajungea la latinească se împiedeca.

Il tăie capul pe ţigan că popa satului, ca mai citit, are să 'l deslușască.

Nimic. Popa, ca și țiganul, se împiedeca la latinească.

Tot ce adăogă popa, ca deslușire, fu, că ce spune judecătorul acolo, trebuia să fie pe *galica*.

Din om, în om și mai ales, din avocat în avocat, vestea, despre acest judecător, se duse până la ministrul justiției, care'l numise și care făcu să 'i se aducă mai multe dosare d'ale acestui judecător, cu asemenea Cărți de judecată, pentru ca să se convingă singur despre cele auzite — ceea ce nu fu greu — și chemă la dânsul pe judecător.

Judecătorul se presentă în cabinetul ministrului.

Cu ton grav și cu un prefăcut aer de simpatie, ministrul îi zise:

— Ai să mă ierți, domnule, că n'am putut să te numesc decât judecător de ocol. Știința d-tele e mare. Te rog să'ți dai dimisia și, fii sigur că la cea d'ântĕiu ocasie, te voi numi judecător la casație...

Judecătorul vru să protesteze:

— Destul... am terminat cu d-ta; poci să pleci.

Înțelegând ce'i rămâne de făcut, judecătorul, părăsi cabinetul ministrului și își dete dimisia.

Gurile rele scornesc acestui fost judecător de ocol că, în mod serios, așteaptă și astăzi să fie numit la casație.

* * *

Tânărul judecător de pace, din București, de la judecătoria Ocolului al 3-lea (verde) d-l N. M. licențiat în drept, a avut, pe lângă meritul de netăgăduit de a fi adus o óre care ordine în archiva acelei judecătorii, o parte originală, despre care a rămas multe urme. Așa, spre pildă, el nu primea, nici nu da curs, nici unei plângeri corecționale — pentru insultă sau bătae ușoară — petrecută între țigani, sub cuvênt — pe care de altfel nu se sfia a'l spune, în mod serios, jeluitorului care presenta plîngerea, or câtă lume s'ar

fi găsit, în cancelarie, împrejurul lui — că ţiganul până nu s'o înjura şi nu s'o bate, nu e om!

Il auzeai adesea:

— Haide... ia jalba d'aici şi pleacă, spală putina...

Era ministru de justiţie, pe acele vremuri, d-l Tudoriţă Rosseti, care, auzind despre originalităţile şi ciudăţeniile acestui judecător — de altminteri, foarte inteligent — se hotărî să'l permute din Bucureşti şi cum *juniміştii*, nici în actele oficiale nu pot să nu fie zeflemişti, îi concepu ordinul de permutare, în termenii următori:

„Fiind informat despre calităţile d-v. biurocratice, în interesul regulărei archivei, am onoare a vă permuta în aceiaşi calitate de jude la judecătoria ocolului Topologi, a cărei archivă se găseşte într'o stare deplorabilă".

La acest ordin de permutare, judecătorul nostru, deştept şi zeflemist şi el, la rândul lui, răspunse:

„Domnule Ministru.

Ne fiindu'mi cunoscută topografia ocolului Topologi, vă rog să mă consideraţi dimisionat.

Primiţi... etc".

Şi dimisionă.

* * *

Intr'un proces corecţional, d-l J. Th. F. avocat şi deputat, dar în acelaş timp, absolvent al conservatorului, secţia de declamaţie — cărei împrejurări confraţii îi atribue felul său de a pleda şi de a gesticula — din care cauză, pe această temă, are multe glume, cu intimii săi — vrea să pue unui martor, o cestiune, sub o formă mai mult de fond:

— Aceasta este o cestiune de fond, zise avocatul părţei adverse, întrerupându'l. Lăsaţi că *o veţi declama* la urmă...

CONU GLIGORE

In epocile istorice cu pe de a întreagă transformare a organisaţiunei, a ordinei şi a instituţiunilor sociale, se are în tot d'auna nevoe de elemente vechi, până la formarea elementelor noui.

Aşa s'a petrecut în Francia, după revoluţia din 789; aşa s'a petrecut şi la noi, de la 1860 încoace.

Cu ocasia transformărei Inaltei Curţi; de altă dată, în Inaltă Curte de casaţie, cu prim-preşedintele şi cu preşedinţii de secţii ai ei, cu numĕrul de consilieri determinat, al secţiilor ei, cu competinţa, determinată, pentru fie care dintre aceste secţii, cu organizaţia ei întreagă, după modelul împrumutat ţărilor civilisate şi în special Franciei, cu această ocasiune, zic, s'au instalat de drept şi pe loc, ca consilieri ai Inaltei Curţi de casaţie, toate foastele mădulare ale Inaltei curţi de altă dată, aşa precum se găseau, fără distincţiune de titraţi sau netitraţi, sau de vechime, rămâind, pentru mai târziu, ca, încetul cu încetul, să se premenească lucrurile prin elementele ce se vor forma, prin şcoli speciale şi prin ani îndelungaţi de practică judecătorească.

Sub a trea — dacă nu ne înşelăm — Prim-preşedinţie, acea a răposatului Alexandru Creţescu, adică, cam pe la anii 1875—80, Inalta Curte de casaţie se compunea mai mai la fel ca şi în epoca de la 1862—epoca înfi-

inţărei ei — şi cu toate acestea, trecuseră deja două-zeci de ani de la această înfiinţare.

Două erau împrejurările cărora li se datora această stare de lucruri: cei sosiţi cu studii superioare, juridice, din Paris, vedeau sus de tot, aşa că nu le surîdea poziţiunea de magistrat; şi, al doilea, greutăţei, pentru aceştia, de a se supune ierarchiei şi avansărei şi de a aştepta vacanţe.

Bătrânii trăiau mult, nu pentru că se culcau de vreme — după cum zicea un glumeţ, căci atunci, zicea el, şi găinile ar trebui să traiască mult — dar pentru că duceau viaţă regulată.

Poate că şi pentru că într'acest lung şir de ani, sufleteşte vorbind, trăiau puţin, în viaţa lor de familie, cu o singură dragoste, cinstită şi potolită — şi e lesne de înţeles, *de ce* — pentru o ţară ca a noastră care, pe vremi, n'avea nici strade pavate, nici trotuare, nici felinare, pe strade, — când, ştiut este ce rol joacă, *noaptea*, în aventurele amoroase — când, dacă d'abia exista pe ici pe colo câte un fir de telegraf, aşezat de Libriht, nu exista nici telefoane, de la casă la casă şi când serviciul postal se făcea cu olacu — când, în aceiaşi ordine de idei, ştiut este, ce rol joacă *corespondenţa* în genere şi pe toate căile, fie simbolistă, fie exprimată, în aceste aventuri amoroase.

Am avut şi noi timpurile noastre fericite!

Să revenim la povestire.

La epoca despre care vorbim, pe la anii 1875—80, sub prim-presidenţia profesorului, istoricului şi patriotului Alexandru Creţescu, Inalta Curte de Casaţie se compunea aproape, după cum am arătat mai sus, dintr'o parte — foarte mică — titraţi, o parte practicanţi, iar o parte, boeri, vechii şi nedomiriţi într'ale ştiinţei dreptului, toţi bătrîni.

Printre aceştia din urmă se afla şi conu Gligore Fili-

tis—par'că'l văz—scurt, uscățiv, purtând o mustăcioră în sus și încîrlionțată în virf și două favorite scurte, tunse, lipite aproape de obraz și pururea — ca și firele de păr ce'i mai rămânese în cap și pe care le așeza cu mestesug spre a'și astupa chelia — proaspăt cănite.

Era membru la secțiunea a II-a a Curței de Casație.

Era un haz și o plăcere sa'l vezi mergând bălăbănindu-se, înfășurat in roba lui de magistrat, largă și lungă.

Il făceau haz toți colegii lui în așa fel încât, speculându'i curiozitățile, aceștia, împreună cu Prim-Președintele, erau pururea preocupați de a'i scorni cîte ceva pentru a'l pune în scenă.

Toți știau că obiceiul lui era de a prînzi la ora trei mult trei și jumătate. Își aranjase ora prînzului în vederea slujbei. Lua cite un dejun foarte ușor înainte de a veni la Curte și făcea tot ce'i sta prin putință ca pentru ora 3 să fie acasă, la prînz. Colegii lui mai știau, tot de la dânsul, un lucru: că'i plăcea foarte mult rasolul! O! pentru un rasol bun, cu măduvă, ar fi fost în stare să dea cine știe ce!

Toate acestea colegii lui le știa de la dânsul, cu care, cu aere serioase dar prefăcute, avuseseră, împreună, multe conversațiuni apetisante pe acestă temă.

Ii cunoașteau toți camarazii lui acestă slăbiciune și căutând, într'una, cu toții, împrejurări cari să'l întârzie de la masă — și prin urmare, de la rasol — ajunseră să găsească una și bună, cum zice românul.

Din când în când, asupra unor recursuri foarte simple, consilierii Curței de la secția I-ia—unde nu figura conu Gligore—făceau divirgență, întradins, numai și numai pentru ca în urmă, prin tragere la sorți, a consilierilor de la cealaltă secțiune—la care funcționa conu Gligore—tragere la sorți care n'avea loc în realitate—să'l reție printre acei cari aveau să conplecteze Curtea

şi să'l întărzie, cu chipul acesta, de la prînz şi de la rasol.

O dată stabilit acest plan, el fu pus în aplicare, participând cu toţii, în frunte cu Primul Preşedinte, pentru îndeplinirea acestei farse.

— Să trimitem pe Dumitru, aprodul, să'l cheme, zicea unul dintre dânşii; să'i spunem că a căzut la divergenţă şi să'l oprim.

— Să trimitem, adăoga un altul.

Alecu Creţescu, suna clopoţelul.

Dumitru, aprodul, intra.

— Dute de cheamă pe d-l Filitis, ii zicea Prim-Preşedinte.

Aprodul ieşea şi se ducea să'l cheme.

— Cóne Gligore, zicea aprodul, deschizând uşa camerei în care lucra conu Gligore, pe care adesea îl găsea gata să'şi pue haina sau pălaria şi să plece.

— Ce este? intreba conu Gligore, fără măcar să bănuiască farsa ce'i-o pusese la cale colegii săi.

— Vĕ pofteşte conu Alecu.

— Ce vrea cu mine?

— Nu ştiu. Mi-a spus să poftiţi pâna la d-lui.

— Bine. Spune'i că viu.

Aprodul ieşea, iar conu Gligore, pe când ceilalţi colegi ai lui se pregăteau pentru isbânda farsei, lăsând tot ce mai avea de lucru—dacă mai avea cîte ceva—sau lăsându'şi pălăria şi bastonul—dacă era gata de plecare — se ducea să vază pentru ce'l chema Primul Preşedinte—de la a cărui autoritate nu se putea sustrage.

— Ce e, Alecule . . . pentru ce m'ai chemat, întreba conu Gligore, deschizând uşa?

— Ce să fie. . . Ai căzut la divergenţă.

— Ce divergenţă? Ce proces este?

— Ia . . . nimic . . . un fleac . . . Ce vreai să pleci? Ce D-zeu, nu sunt de cât două ceasuri.

Când i s'a făcut acéstă farsă pentru prima óră, de şi contrariat, conu Gligore nu putu bănui câtuşi de puţin că ar fi vorba de o farsă şi neputêndu-se opune unei însărcinări legale—căreia nici unul dintre consilierii Curţei nu s'ar fi putut opune—se mulţumi a lua informaţii despre proces, dacă e mic sau mare, despre avocaţi, câţi vor pleda, însfârşit, despre tóte împrejurările care ar fi putut să 'l întârzie de la masă şi de la rasol, la care, de pretutindeni, 'i se rĕspundea, dupĕ plac:

— Aşi! într'un sfert, mult într'o jumătate de oră, suntem gata, isprăvim, zicea unul.

— E lucru de nimic, numai două motive de casare şi acelea, fórte simple, adăoga un altul.

— E numai cîte un avocat de fie care parte, mai adăoga un al treilea.

— Bine să mergem, zicea conu Gligore.

Şi trecea din nou în camera lui spre a 'şi îmbrăca roba şi a intra în şedinţă.

Când, dupĕ eşirea Curţei, se restabilea ordinea, aşa că se ştia despre ce proces era vorba, ce avocaţi aveau să pledeze şi cîte motive de casare sunt, conu Gligore se vedea păcălit amarnic: procesul era dintre cele mai mari care ar fi putut ţine până seara şi chiar şi în continuare, într'o altă şedinţă viitoare; avocaţi, pledau câte cinci, şease, de fie care parte şi încă, dintre cei mari; motive de casare, câte şease, şépte.

Bietul conu Gligore, redus la neputinţa de a mai face ceva, se uita furios în dreapta şi în stâng, la colegii lui, care se prefăceau că nu se uit la dânsul, vrând să facă pe serioşii, dar care bufneau de rîs şi îşi dădeau ghes unul altuia văzêndu mutra supărată şi încruntată a colegului lor, care, prins în şedinţă, nu mai putea crâcni nici un cuvênt.

Imí aduc aminte — par'că 'l văz şi pe acesta, ca a-

cum — era grefier la secsia I-a, un Orezeanu, tot o vechitură bătrînă, pus şi el în curentul tutulor farselor scornite pentru conu Gligore, care îşi avea scaunul la aceiaşi masă lungă, împrejurul căreia luau loc consilierii Curţei, când judecau şi cam faţă în faţă cu fotoliul pe care sta cuconu Gligore.

Curtea de casaţie — ca şi Curtea de Apel — era pe vremea acea, peste drum de unde este astăzi Teatrul Lyric.

Bietul conu Gligore, după ce se începea procesul şi cu cât se apropiau orele trei, furios din ce în ce mai mult, ne mai putênd să 'şi arate supărarea faţă de colegii sĕi, se mulţumea, din când în când, a se pleca peste masă, în spre grefierul Orezeanu, căruia, prefăcându-se că 'i spune, la ureche, ceva important şi referitor la proces, îi zicea :

— Măi, Orezene, procesul acesta are să ţie până la noapte...

— Aşa văz şi eu, răspundea acesta, cu aer de compătimire.

— Mi s'a dus dracului rasolul... s'a răcit... nu mai face două parale...

Apoi se îndrepta din nou pe scaun.

Consilierii, cu toţii, nu'şi mai puteau ţine rîsul.

Giefierul de asemenea; însă, pentru publicul din sală, ca să dea conversaţiunei avute cu conu Gligore o aparenţă de seriozitate, se prefăcea, drept rĕspuns, că caută ceva în cod, pe care apoi îl prezenta, deschis, arâtîndu'i cîte un articol oare care, sau îi prezenta, din cutia mesei, câte o hîrtie, căreia de asemenea se prefăcea a'i da o importanţă, pentru trebuinţa causei, cod sau hârtie pe care, conu Gligore, furios şi ne mai ştiind ce face, de supărare, 'i le arunca îndărăt, în nas, grefierului, însoţind gestul său de mânie, de cite un: — dute

dracului!— şi adesea chiar de cîte o înjuratură vulgară.

Aceaste scene se repetau de mai multe ori şi aproape din jumătate în jumătate de oră, dacă se întâmpla ca sedinţa să ţie mai multe ore.

Privirile consilierilor erau aţintite asupra lui conu Gligore, în tote aceşte scene şi hasul ce făceau, cu toţii, era aşa că adesea nu se mai asculta procesul ce se pleda.

Insfîrşit, sedinţa se termina pe la 5 sau 6 ore.

Cel d'ântêiu care părăsea sala de sedinţă, înaintea Primului preşedinte chiar, era conu Gligore, care alerga repede să'şi lepede roba, să'şi ia pălăria şi să plece, pe când în urma lui, cîte un coleg îi striga:

— Unde pleci?... Stai să deliberăm şi să ne pronunţăm.

Iar conu Gligore, furios, îi rĕspundea:

— Să te ia dracu, cu deliberarea ta cu tot... Mi s'a dus dracului rasolul...

Şi pleca fără să se mai uite îndărăt.

Nu trecea nici trei, patru zile şi colegii sĕi se înţelegeau să'i joace din nou aceiaşi farsă.

Pentru cunoştinţa cititorilor profani, trebue să spunem că numele consilierilor cari să complecteze numĕrul necesar de judecători pentru judecarea unui proces în divergenţă, se trage la sorţi, dintr'o urnă în care se află nişte bile pe care sunt săpate numele tutulor judecătorilor — câte o urnă pentru fie care secţiune.

Pentru a doua oră însă, conu Gligore, începu să între la bănueli aşa că, după ce, aprodul, ca de obiceiu, îl înştiinţă că'l pofteşte conu Alecu, primul preşedinte, el intră în camera în care toţi consiliereii îl aşteptau, cu aceste cuvinte în gură.

— Iar am căzut la divergenţă, nu este aşa?

— Par'c'ar fi un făcut, Gligore, îi rîspunse primul

preşedinte. Asta ziceam şi eu. Mai alaltaeri, tu; azi, tot tu...

— Măi, Alecule, eu bănuesc că voi rîdeţi de mine, zise conu Gligore.

— Ei! asta e acum... Intreabă pe toţi.

— Aşa e... aşa e... răspundeau cu toţii, toţi consilierii, într'un glas...

— Cum măi!... adăoga conu Gligore. Aţi mestecat voi bilele în urnă, aţi tras cinstit şi am ieşit eu azi, eu eri, eu în tot d'una?!. Mare minune!... Se vede că nu mestecaţi bilele...

— Poate că aşa este, adăoga primul preşedinte, cu şiretenie, aruncând vina pe ceilalţi; poate că ai dreptate.. N'or fi mestecat ăştia bilele...

Şi ca să înlăture bănuelile lui conu Gligore, primul preşedinte, cu aer grav, se prefăcea că întreabă, adresându-se către toţi:

— Cine a amestecat bilele?

— Eu, răspunse unul dintre consilieri... Dă-le dracului de bile că le-am mestecat şi mama lor...

Totul fu în zadar.

Conu Gligore fu nevoit să rămăe şi la acestă divergenţa. Tot proces mare; tot avocaţi mulţi!...

Aceleaşi scene în timpul şedinţei cu Orezeanu şi cu rasolul; aceiaşi fugă, după şedinţă; aceleaşi înjurături, acelora ce se încercau să'l oprească.

Bănuelile lui conu Gligore însă — cum că ar fi jucăria unei farse, din partea colegilor săi, în frunte cu primul preşedinte, cu toată aparenţa de seriositate ce se dăduse explicaţiunilor cerute de dânsul — nu 'l părăsiră. Urmărit de acestă ideă, a doua zi de dimineaţă chiar — după una dintr'aceste farse — care a fost cea din urmă — pe la orele 10 de dimineaţă conu Gligore—care de obicei nu venea la Curte de cît la ora unu—veni la cancelarie, strigă pe aprodul Dumitru, ceru

cheia de la uşa camerei secţiei I-a,—în care se afla urna cu bilele—deschise uşa, se închise pe dinăuntru, se urcă pe scaun, dete jos, după dulap, urna cu bilele, o desfăcu, căută printre bile pe acea cu numele lui, o citi de mai multe ori ca să se asigure că nu se înşală, o luă, o băgă în pozunar, acoperi din nou urna, se urcă din nou pe scaun, o puse la loc, pe dulap, se dete jos, deschise uşa să plece, o închise pe din afară, apoi, fiind gata de plecare, dete cheia aprodului, zicându'i:

— Să nu te 'mpingă dracu, Dumitre, să spui cuiva vre un cuvênt, cum c'am venit p'aici şi ce am făcut, că... să'ţi şi iei catrafusele...

Aprodul, surîzênd, îl asigură că nu va spune nimănui nicî un cuvênt.

Conu Gligore plecă.

In acea zi chiar se plănuise din nou o divergenţă, de acelaş fel, ca şi cele din trecut.

Din nou primul preşedinte, înţeles cu toţi consilierii, trimise să cheme pe conu Gligore, care, ca şi în alte dăţi—de şi de astă dată avea bila, cu numele lui, în posunar—căzuse la divergenţă.

De astă dată însă conu Gligore se supuse chemărei, fără să zică nici un cuvênt şi intră în camera primului preşedinte şi a consilierilor celorlalţi, radios.

— Ce e Alecule, zise dânsul, adresându-se primului preşedinte? De ce mĕ chemi?...

Primul preşedinte îşi luă un aer grav, ca cum ar fi foarte contrariat de cele ce se petrecuse.

— Ce să fie Gligore, răspunse dênsul; par'că'mi e şi ruşine să 'ţi mai spui... Iar ai căzut la divergenţă...

— Am câzut eu la divergenţa? adaogă conu Gligore.

— Da.

— Aţi amestecat voi bine bilele?...

— De astă dată, n'ai ce zice, adăogă unul dintre consilieri; eu le-am amestecat...

— Tu? adăogă conu Gligore...

— Da, zise un alt consilier; el... şi eu am tras...

— Şi tu, ai tras... adăogă conu Gligore..,

— Da.

— Şi ai ieşit tu, strigă un altul...

— Şi am ieşit eu...

— Da, adăogară cu toţii, într'un glas...

— Mănânci borş şi tu, şi tu şi tu, şi toţi... pungaşilor, strigă furios conu Gligore.

Apoi, scoţênd din pozunar bila cu numele lui, pe care o luase de dimineaţă, din urnă, zise:

— Uite bila cu numele meu... E la mine... A! vrea să zică, d'ăştia 'mi-aţi fost?... Aşa 'mi făceaţi d-vs mie?... Să mi se răcească rasolul din cauza voastră!... Las' că vă 'nvăţ eu minte... Două luni am să ţiu bila la mine, şi n'am să mai iau parte la nici o divergenţă...

Risul era omeric... hazul de nedescris!...

Cu toate încercările şi insistenţele tutulor — şi în special al primului preşedinte — două luni de zile conu Gligore a ţinut la dênsul bila cu numele lui, fără să vrea să o restitue şi fără să mai ia parte la vre-o divergenţă, în care timp a trăit fericit, în faţa rasolului d'acasă.

ÎNCEPUTUL CLIENTELEI

UNUI AVOCAT TIMID

Eram prieten bun cu D. cât timp 'şi a făcut studiele în facultatea de drept din Bucureşti.

D. era un tânăr foarte inteligent, dintr'una din depărtatele provincii ale ţărei noastre şi ducea, în capitală, o viaţă retrasă, de becher.

Imi aduc aminte că am părăsit ţara pentru a mă duce în streinătate, în acelaş an şi mai în acelaş timp pe când D., terminând studiul dreptului şi luându'şi licenţa, părăsea capitala pentru a se întoarce în sînul familiei sele pentru a'şi începe profesiunea de avocat.

Cinci ani nu ne mai văzuserăm, în care timp D. ajunsese, în districtul său, om cu greutate, avocat mare şi personagiu politic. In acest interval mă întorsesem şi eu din streinătate.

In luna lui Ianuarie a anului... o afacere importantă îl aducea în Bucureşti. Eram, îmî aduc aminte, tocmai în ajunul d'a rosti pentru prima oară, un discurs într'o adunare; eram în prada frigurilor emoţiunei şi a frămêntărilor minţei, pentru ca sĕ'mi aranjez discursul şi pentru ca sĕ'l pot rosti cum se cade.

Intr'una din serile acestor zile de emoţiune pentru mine, mĕ preumblam prin grădina Episcopiei şi 'mi închipuiam că sunt pe tribună, că 'mi rostesc discur-

sul, că lumea mĕ aplaudă etc. M'am surprins gesticulând chiar şi, ruşinat, m'am întors să văd dacă nu cum-va mĕ privea vre un trecător, când văd, în urma mea pe bunul meu prieten de altă dată, D.

Nu vĕ mai descriu veselia acestei întrevederi.

Ne întrebarăm de sănătate şi de afaceri şi într'un minut ajunsei la discursul ce aveam să ţiu şi la încurcătura în care mĕ găseam. D. mĕ asculta cu surîsul pe gură şi după ce'i arătai ce simţeam, frica ce aveam de public, teama că'mi voi simţi limba împleticindu-mi-se, la cele d'ântĕi cuvinte rostite, D. cu un obicinuit talent şi cu o vervă nespusă îmi zise:

— Istoria ta, este istoria tutulor tinerilor începători într'o profesiune oare care, este istoria mea proprie. Ştii că sunt astăzi în oraşul meu cel mai bun avocat. Ei bine ia să'ţi spui ce-am păţit eu până să'mi încep profesiunea. După ce 'mi-am terminat dreptul şi 'mi-am luat licenţa, m'am întors în oraşul meu. Acolo toată lumea mĕ aştepta cu nerăbdare. Tatăl meu, deja avocat, cu mult renume, îmi pregătise intrarea în lume, cu mult sgomot. Prietenii lui nu'l întrebau decât de mine, decât despre epoca sosirei mele. Când sosii în oraş, găsii la gară, pe lângă tatăl meu, o mulţime de prieteni ai casei. Fui primit nu ca un simplu particular, dar ca un demnitar al Statului. Felicitări, urări de bună sosire, discursuri aproape, la care, confuziat, cu limba încleştată, cu gesturi nervoase, cu picioarele moi de emoţiune, rĕspunsei prin neroade zîmbituri şi mulţumiri din cap şi prin monosilabe sau prin cuvinte secadate şi neînţelese. Când mă văzui în trăsură, răsuflai din suflet şi'mi ştersei fruntea de sudoare. Vizite şi paravizite, urmară sosirei mele. Mĕ înscrisei în baroul avocaţilor; eram *avocat:* la muncă! Făcui tatălui meu cunoscut temerea ce aveam pentru început, emoţiunea ce o simţeam, greutatea ce m'apăsa, încurcătura ce

mĕ amenința. Cuvintele încorajătoare, asigurarea în inteligența mea și în nepriceperea, relativă, a confraților mei, nu lipsiră de a curge de pe buzele tatălui meu; dar nimic! O lună de zile trecu, fără ca să scot vre-un cuvênt, la bara justiției. Pregăteam pricinile ce mi le încredința — la început — tatăl meu, nu dormeam nopțile din ajunurile înfățișărilor, nu puteam mânca nimic, în zilele de înfățișare, puneam tatălui meu condițiunea d'a merge cu mine, d'a fi alături de mine, d'a sta lângă mine, d'a începe el să vorbească, prin vre un incident sau prin vre-o excepțiune, pentru ca să prind coraj și în urmă să iau eu cuvêntul, ne înțelegeam în fine asupra tutulor amănuntelor, plecam amândoi cu ghiozdanele la subțioară și când auzeam strigându-se numele clienților noștri, simțeam că nu pot să mă tîrăsc până în sala de ședință și făcând o mișcare nervoasă împrejurul meu, scoboram scările tribunalului și fugeam. Ba încă, îmi aduc aminte că într'una din zile, am fugit lăsându'mi ghiozdanul pe masa avocaților și, par'că văz încă pe bietul tata, intrând pe poartă cu două ghiozdane la subțioară, în loc de unul.

— Prezentat tutulor cu atât zgomot, cunoscut de toată lume din localitate, trebuia neapărat să debutez printr'un discurs celebru sau altfel, mai bine de loc, iată ce 'mi ziceam ...

Intr'una din zile mi se prezentă o ocaziune, care mi se păru fericită, pentru a mă scoate dintr'această încurcătură.

Era în orașul meu un ovrei Samuel Țvibăl; acest ovrei pornise o judecată în contra unui mare proprietar și atât de n'avea dreptate, în cât toți avocații orașului, cari — drept sau nedrept un proces — îți luau plată pentru ca să te apere, renunțaseră d'a mai da concursul lor acestui ovrei, spuindu'i, limpede, că n'are dreptate și că să se lase de proces.

Ovreiul nu se mulţumise cu atât şi făcuse apel la Iaşi în contra hotărîrei tribunalului nostru. Intr'o dimineaţă, pe când răsfoiam nişte comentatori de drept, de care n'avusesem încă partea să mă servesc, aud pe cineva bătând la uşe:

— Intră.

Era ovreiul Samuel Ţvibăl.

— Cucoane D. îmi zise el, iată, iată ce afacere am şi unde stau lucrurile. Ştiu că d-ta nu prea ai procese — la aceste cuvinte tuşii—simţeam un nod că mă îneca în gât — şi m'am gândit că tot e afacerea pierdută şi eu om sărac; vino d-ta la Iaşi de mĕ apără; d-tele nu pot să'ţi dau nimic, dar plătesc drumul şi dacă vom câştiga procesul, împărţim pe din două.

— Cum ai crezut, jidane, îi rĕspunsei indignat, că eu, tînăr, titrat, licenţiat în drept, am să primesc o învoială demnă de un practicant uitat de clientelă şi cum îndrăzneşti măcar să'mi propui o asemenea învoială? Eşi afară!

— Mă iertaţi cucoane...

— Destul, eşi... ai înţeles?

Jidanul deschise uşa şi plecă.

Dar n'apucă să iasă din curte şi, în fuga gândului, îmi veni o ideă luminoasă: trimesei repede să'l cheme înapoi.

— Este ocaziunea d'a începe, îmi zisei eu. La Iaşi mă cunosc fórte puţini oameni; totul e ca să vorbesc o dată; la Iaşi n'am trebuinţă de un discurs celebru ca să pot începe; mă duc la Iaşi şi o dată ruptă piedeca, atât îmi trebue!

Cum văzui pe ovrei că intră din nou pe uşe, fără să 'l mai las să zică nici un cuvênt:

— Primesc, îi zisei eu! Când ai procesul?

— Poimâine, cucoane D.

— Spune'mi ce afacere e?

In câte-va cuvinte ovreiul îmi povesti afacerea. Mi se păru şi mie că n'avea dreptate.

— Când plecăm?

— Mâine, dacă poftiţi, cucoane D.

— Bine; vino de mă ia.

După ce pleacă ovreiul, deschisei biblioteca, scosei pe Demolomb, Marcadé, Laurent, Dalloz, luai codul şi câte-va coli de hârtie, alături; aşternui o coală şi jumătate de notiţe, îmi aranjai părţile discursului, spusei că nu viu la masă —când mă chemară— închisei uşa cu cheia, apoi, în faţa oglinzei, închipuindu'mi că sunt în faţa Curţei de apel din Iaşi, cu un gest măreţ şi cu o voce puternică, rostii pledoaria ce aveam să ţiu peste două zile, notând încă câte-va apropouri de spirit ce prinsesem din fugă! Nu ştiu dacă pe din afară se uita cine-va or nu, pe gaura uşei camerei în care zbieram ca un măgar, închipuindu'mi că vorbesc cu oamenii. Cea ce ştiu însă e că, fără să mă laud, făcusem un discurs cu adevărat celebru, savant ca cunoştinţe, fecund ca inspiraţiune, suculent şi substanţial, ca fond. Inc pusem să cred că sunt sigur de a câştiga procesul jidanului.

Toată noaptea aceea nu putui să închid ochii; repetam într'una pledoaria ce aveam şă ţiu, adăogându'i, într'una, modificări, când de idei, când de frază, când de ordină, când de spirit!

A doua zi pe la orele 7 jidanul veni să mă ia.

Deja simţeam emoţiunile orelor supreme ce se apropiau. Aceste emoţiuni au ţinut, mărindu-se din ce în ce, până la ora când trebuia să apar la bară. La 10 ceasuri şi jumătate apărui în sala Curţei de Apel din Iaşi. Eram galben la faţă; nu mâncasem mai nimic de aproape două zile şi simţeam crampe şi prin stomac, dar mai ales prin muşchii picioarelor; simţeam inima

că'mi bate cu putere şi că mă înecau noduri în gât, la fie care minut.

Eram prada acestor friguri ale emoţiunei, când auzii strigându-se procesul ce aveam să apăr. Privii, printr'o mişcare maşinală, împrejurul meu, ca cum aş fi vrut să văd unde e tata, ca să'l las iar singur şi să fug; îmi vinea să strig: *Adame, Adame, unde eşti?!* Imi strînsei toate puterile şi fără să mai văd în faţa mea, dând peste toată lumea, mă trezii în faţa barei.

Eram apelant şi aveam cel d'întĕiu cuvêntul.

Cine ar putea crede, că am răsturnat scaunul pe care şedeam, când am vrut să mă scol să vorbesc, că gesticulând, am dat cu degetul într'o călimară cu cerneală, ce se afla pe masă, care lucru făcu să rîză toată sala, şi pe judecători, de stîngăcia mea! Mĕ simţii murind şi din tot acel discurs sublim ce pregătisem, nu putui rosti decât câte-va frase, fără şir şi fără sens...

Auzii Curtea respingându'mi apelul şi de ruşine, fără să mĕ mai uit nici la jidanul cu care venisem şi pe care, dragă Doamne, ziceam că 'l-am apărat, plecai cu iuţeala vêntului şi mĕ întorsei, singur, pe cheltuiala mea, înapoi, de unde plecasem.

Era grozav. Plângeam ca un copil, de mânie şi de necaz şi înfuriat, mă izbeam singur cu pumnii în cap, zicându'mi, dobitoc, prost, fricos şi altele!

Câte-va zile ce urmară acestei întêmplări, avui cu adevĕrat, friguri de mânie.

Imi ziceam într'una:

— Cum, acest mediu în care trăesc şi pe care, la tot pasul, îl recunosc inferior mie, acest mediu care îmi recunoaşte singur superioritatea, aceşti oameni, aceşti avocaţi, care, prin cafenele şi pe strade, mĕ caut ca să mă întrebe în afacerile lor, ca să mă consulte, ca să ceară sfaturile mele, nu sunt tot ei în faţa ba-

rei justiției, nu vor fi tot ei cari îmi vor fi adversari? Ce fel, capăt ei, în instanță, vre-o superioritate supranaturală cu care să mĕ dobóre și să poată face ca acolo să nu le mai fiu superior, precum le sunt, în toate zilele, în toate împrejurările vieței? Când le vorbesc, ei mĕ ascult, mĕ aprob și tac și plec de lângă mine cu idei care îi aduc încă să le vorbesc și să le spui cea ce ei nu știu și ce poate nu pricep și cum n'aș putea avea și în instanță asupră-le, aceiași superioritate?...

Sdrobit de aceste reflecțiuni, ce mĕ rușinau față de mine însumi, mĕ simții reluându'mi coragiul și fără să știu bine ce fac, intrai în cabinetul tatălui meu.

— Ai mâine vre-o afacere? îl întrebai eu?

— Vrei să o aperi ca pe cea de la Iași?

Fără ca să pot măcar găsi în mine coragiul de a rĕspunde acestei meritate apostrofări, smucii din fața tatălui meu unul dintre dosarele ce se găseau pe biuroul lui și eșii.

Tatăl meu, cu surîsul pe buze, mĕ privi, când ieșam. Intrai în cabinetul meu, mĕ așezai pe scaun, începui să răsfoiesc dosarul, când vĕd pe tatăl meu intrând la mine, ținând și el un dosar în mână.

— Dintre toate dosarele, îmi zise el cu bunătate, ai înemerit afacerea cea mai grea. Na, ține acest dosar și dămi'l înapoi pe acela.

— Pentru ce?

— Pentru că e o afacere foarte încurcată.

— Ș'apoi?

Tatăl meu, nu'mi mai răspunse nimic. El trase un scaun în fața mea și rezemându'și cotul de masă, îmi zise:

— Cunoști, afacerea?

— Nu tocmai, dar sunt pe drum d'a o cunoște, îi rĕspunsei eu.

Şi asupra acestor cuvinte ale mele, tatăl meu, începu să'mi povestească pe larg, cu documente şi cu texte de lege, în ce consista procesul, adăogând:

— Înţelegi că n'avem pentru mâine — căci mâine este înfăţişarea acestei afaceri — de cât că facem o *cerere de chemare în garanţie*, pentru ca, dacă noi vom fi condamnaţi, să fie şi garantul condamnat faţă de noi, sau să ni se reserve dreptul ca să intentăm şi noi acţiune, ca să ni se dea înapoi banii ce vom fi condamnaţi să plătim.

— Destul, zisei tatălui meu; înţeleg tot.

Tatăl meu plecă. Nu citii nimic de aste dătă, din nici un autor de drept.

A doua zi, de şi nu eram tocmai stăpân pe proces, rugai pe tatăl meu ca să nu vie cu mine la tribunal.

Auzii strigându-se procesul. Intrai.

Avocatul părţei adverse era un practicant, care, printr'o limpede pledoarie, fără nici o pretenţiune, povesti afacerea întocmai după cum tatăl meu 'mi-o povestise mie şi conchise să fim condamnaţi la plata a 2,000 napoleoni, cu cheltueli de judecată.

După ce partea adversă îşi termină pledoaria, preşedintele tribunalului îmi dete cuvêntul.

Mĕ simţeam din nou murind, cu tot curagiul ce aveam.

Cu o voce de leşinat, abia putui să zic:

— D-le Preşedinte ... *chem la interogator*, pentru ca să spue dăcă 'mi-a dat ori nu banii, mie.

Greşisem: în loc de *garanţie*, zisesem *interogator*...

— Această chemare la interogator, îmi replică preşedintele, nu póte fi admisă în causă, pentru că chematul, nu e parte în proces; póte vreţi să ziceţi că vreţi să'l *chemaţi în garanţie;* aceasta am mai înţelege!

Aşa era; preşedintele avea dreptate; mĕ încurcasem şi de astă dată.

— Vezi bine, adăogă avocatul părţei adverse, cu un surîs batjocoritor.

— Cereţi termen ca să formulaţi chemarea în garanţie, adaogă preşedintele ?

Fierbeam ! Dar de astă dată simţii o furie nebună în mine. Sării în picioare, trecui mâna peste frunte şi începui să vorbesc.

Era îndrăsneţ, cea ce vream să susţiu. Ce-oi fi spus, nu ştiu. Ştiu însă că pe cât am putut am ţinut şirul vorbirei şi că dacă nu ar fi fost păcătosul meu de adversar, cu întreruperile lui, ce mi se păreau noroade, aş fi dus totul, la bun sfârşit.

Din nenorocire fatalitatea m'a urmărit şi de astă dată.

Iată ce s'a petrecut.

Imi aduc aminte de câte-va dintr'acaste întreruperi.

— Dar, d-le avocat, cea ce pretinzi d-ta, 'mi a zis el, este peste putinţă, în drept şi în teorie.

M'am supărat foc şi 'i-am răspuns, cu obrăznicie :

— Aş putea să vĕ întreb, unde aţi învăţat teoriele, d-le avocat ale părţei adverse; în care şcoală ? Ascultaţi-mĕ mai bine, căci poate să profitaţi ceva. Vreţi să vĕ trag toate efectele chemărei ce fac eu şi toate perplecsităţile în care ne-ar arunca o chemare în garanţie ca aceea ce mĕ sfătuiţi d-v sĕ fac ?

Şi îi făcui pe scurt, dar în mod savant, teoria cestiunei, în drept.

N'aveam dreptate, o ştiam.

— Jurisprudenţa constantă a acestui tribunal, adăogă întrerupându-mĕ din nou avocatul părţei adverse, vĕ este contrară şi are să vi sĕ respingă chemarea la interogator ce propuneţi.

De astă dată perdui toată răbdarea.

— D-le preşedinte, strigai atunci cu furie, vĕ rog sĕ chemaţi la ordine pe partea adversă, căci nu permit unui bucher...

Un sgomot asurzitor se făcu în sală la pronunţarea acestor cuvinte. Văzui pe preşedintele tribunalului sunând clopoţelul, cam în spre partea mea, ceea ce însemna că pe mine mĕ chema la ordină... Mĕ înfuriai şi mai rău.

— Aşa, d-lor judecători, d-v, cărora naţiunea a încredinţat sarcina de a împărţi o dreptate nepărtinitoare, vroiţi să mă asupriţi cu severitatea d-v, în loc de a interzice pe acei care mĕ insultă, în faţa d-v, fără respectul locului unde se află? Vom vedea, d-lor judecători, dacă şi ministrul justiţiei este tot de părerea d-v şi dacă....

La aceste cuvinte ameniţătoare, scandalul era în culmea lui. Judecătorii se sculară în picioare, indignaţi; publicul protesta cu glas tare şi cerea să fiu dat afară aşa că nu mi se mai auzea vocea, cu toate că strigam din toate puterile, şi, urmând cu aceiaş furie, cuvinte de protestare, de ministru, de nedreptate, îmi luai ghiosdanul şi plecai furios.

Nu mai ştiam ce fac. Procesul era pierdut.

Până seara tot oraşul aflase de această întâmplare şi nu se mai vorbea despre nimic alt. Mi-erea ruşine să mai ies în oraş.

— Dar afacerea, întrebai eu?

— Să'ţi spun. Am mers în apel; am pierdut. Am mers în Casaţie... ia spune, ce gândeşti?

— Ai pierdut şi în Casaţie!

— Nu, am casat.

— Cum, pe...?

— Aşi... nu... pe alte motive...

— Şi în urmă?

— M'a trimes la o altă Curte de apel, unde am câştigat procesul, fără *chemare în garanţie.*

— Dar şi fără *interegator.*

— Fără.

— Contradictor ?

— Contradictor.

— In urmă ?

— Mi-am făcut, printr'acest proces, tot renumele şi toată greutatea. Imi regăsii puterea morală şi toată lumea mĕ considera —şi mĕ consideră şi astăzi— ca pe un jurisconsult al judeţului şi Tribunalul, mĕ stimează şi mĕ apreciază...

Iată, d-le, cum sĕ încep carierele !

Pe când era ministru al Cultelor, rĕposatul marele bărbat de Stat, Ion Ghica, d-l P. S. avocat astăzi, era student al conservatorului, secţia de declamaţie şi, cu acest prilegiu, ministrul, avusese ocasiunea, în multe rênduri, pe la examene mai ales, să'l vază, să'l asculte, să'l aprecieze şi să'l cunoască.

Dupĕ câti-va ani în urmă, dupĕ ce 'şi trecu licenţa în drept — căci elevul conservatorului era şi student în drept — d l P. S. în calitate de procoror de Ilfov, se găsea, într'o zi, printre lumea oficială, la o primire ce se făcea aceluiaşi Ion Ghica, care venea din streinătate, unde era ministru al ţărei.

— D-l P. S., procuror, zise ministrul justiţiei, presentându'l...

Ion Ghica îl salută şi, cu un fel de mirare prefăcută, intreabă:

— Procuror ?!

— Da, rĕspunse ministrul justiţiei...

Şi, cu fineţa ce caracteriza în tot deauna pe Ion Ghica, acesta adĕogă :

— In ce piesă ?

* * *

Intr'una din zilele ce urmează după zilele de paşte, un ovrei habotnic — cu halat (laibăr) şi cu perciuni — ce cutreera prin obor, fu oprit în loc, de către un glumeţ oboran, care îi ceru să zică, cu sila *„Christos a înviat!"*

Ovreiul, cu toate insistenţele oboranului, refuză de a zice *Christos a înviat*, cerênd să'l lase în pace şi să 'şi vază de treabă.

Oboranul însă, la acest refuz, îi şterse o palmă, îi dete un brânci şi plecă.

Ovreiul se formaliză şi cercetând, din om în om, cu cine avusese d'aface, cum îl chema şi unde şedea, îi făcu proces, la judecătoria de Negru.

Ziua procesului sosi.

Judecătorul dete cuvêntul reclamantului.

— D-le Judecător, zise ovreiul, d-lui 'mi-a zis să zic, ce n'am vrut să zic şi pentru că n'am vrut să zic ce 'mi-a zis să zic, 'mi-a dat o palmă.

— Ce 'ţi-a zis să zici, întrebă judecătorul ?

Ovreiul, care nici în faţa judecăţei nu vrea să zică *Christos a înviat*, răspunse :

— D-le Judecător, las' să zică el ce 'mi-a zis să zic eu şi ce n'am vrut să zic...

— Ce 'l-ai pus să zică, d-le, întrebă Judecătorul pe inculpat ?

— Nu ştiu nimic, d-le Judecător, nici nu'l cunosc... acum îl văz pentru ântêia oară.

După mai multe încercări de felul, acestora făcute în scop de a se şti ce'i zisese oboranul, ovreiului, să zică — încercări care făcură să rîză şi pe judecător şi pe publicul asistent — şi în lipsă de a se face vre-o probă, Judecata respinse acţiunea ovreiului.

* * *

Doamna X.—ofiţerească—se zice—în lipsa bărbatului ei d'acasă, pe la orele 11, trimise pe vistavoiul său cu un bilet, la unul dintre preşedinţii uneia dintre sec-

ţiunile Tribunalului, ca să'l proftească, la dânsa.

Preşedintele în cestie era cunoscut pentru severitatea ce punea în îndeplinirea funcţiunei sele, mai ales, în şedinţă publică.

Era într'o luni, în care, de ordinar, tribunalele judec procese de divorţ.

Şedinţa se începuse.

Şedinţa, ca în toate divorţurile, era secretă.

Printre soţii şi soţiile ce se divorţau şi printre martorii unora dintre ei — ai acelora ale căror divorţuri ajunseseră la fasa pentru ascultarea martorilor — care stăteau grămădiţi la uşa sălei de şedinţe—se află şi vistavoiul nostru, cu scrisoarea cucoanei, în mână, care, în nerozia lui, fiindu'i recomandat să dea scrisoarea numai în mâna preşedintelui, aşteapta să'i vie rîndul ca să dea ochii cu preşedintele.

Se strigară doi soţi ce se divorţau şi martorii lor, dintre care unul, anume Gh. Dumitru — întocmai după cum îl chema şi pe vistavoiul cucoanei — lipsea.

— Prezinte, strigă vistavoiul, crezênd că este vorba despre dênsul.

Intrară înăuntru toţi martorii, printre care nu se băgă de seamă că era unul — vistavoiul — persoană streină procesului.

Părţile vrură să arate preşedintelui acest fapt:

— Tăcere, zise răstit preşedintele... n'aveţi cuvêntu...

Apoi adaogă, adresându-se aprodului de şedinţă:

— Să iasă toţi martorii afară şi să rămâie numai Gh. Dumitru.

Zis şi făcut.

Se procedă la ascultarea lui:

— Cum te chiamă, întrebă preşedintele?

— Gh. Dumitru, răspunse vistavoiul.

— De câţi ani eşti?

— De 27.

— Pune mâna dreaptă pe sf. cruce şi zi după mine: „Jur pe sf. cruce să spui adevĕrul".

Vistavoiul puse mâna dreaptă pe cruce şi zise întocmai după cum îi ordonă preşedintele.

— Ce ştii, îl întrebă preşedintele, despre cum trăiau d-lor în căsnicie?

— Eu, despre d-lor, rĕspunse vistavoiul, privind curios când pe soţia când pe soţul ce se divorţau?

— Da, adaogă preşedintele.

— Nu ştiu nimic, d-le preşedinte; nici nu'i cunosc, zise vistavoiul.

— Atunci, ce cauţi aici? adaogă preşedintele.

— M'a trimis cuconiţa cu un bilet la d-vs şi vĕ roagă să poftiţi astăzi la prînz la noi.

Şi zicênd aceste cuvinte, vistavoiul îi dete biletul.

Toţi bufniră de rîs.

— Foarte bine, zise preşedintele, luând biletul.... Poci să pleci.

Şi vistavoiul părăsì sala de şedinţă după ce strigă un: „să trăiţi!".

* *
*

După strigarea părţilor şi după ce grefierul dădu citire actelor, un preşedinte de tribunal întrebă, pe un om din popor, care era reclamant într'un proces de revendicare, dându'i cuvêntul să'şi desvolte acţiunea, ce are de zis.

— Nimic, rĕspunse acesta.

— Dacă, *nimic*, adăogă preşedintele, atunci tribunalul respinge acţiunea.

— Ei, rĕspunse liniştit reclamantul..., par'că eu nu ştiu să fac alta...

* *
*

Un oare care boer bătrîn, foarte original, din Giurgiu, de meserie jucător de table—pe bani din gros—prin

cafenele, se afla, într'o seară la cafenea la Europa, în exerciţiul meseriei sele.

Imprejurul mesei la care juca, se strînsese o mulţime de lume, printre care, la un moment dat sosi şi cunoscutul avocat şi deputat din Giurgiu, C. Dimulescu, care fusese numit procuror şi intrase în funcţiunea sea numai din ziua aceea, însoţit de unul dintre magistraţii vechi din localitate.

— Să'ţi recomand pe d-l Dimulescu, boerule, noul nostru procuror, zise magistratul.

— Imi pare bine, rĕspunse acesta, văzêndu'şi de joc.

Partida de table se termină.

Procurorul, plecase.

— Cine era ăla pe care mi'l ai recomandat, întrebă boerul pe magistratul care îi recomandase pe procuror?

— Dimulescu, rĕspunse acesta; procurorul numit de curênd.

— Bine, bine, zise boerul, am înţeles, dar.... jócă table?

— Nu jócă.

— Nici cărţi?

— Nici cărţi.

— Nici *domino*, pe parale?

— Nici.

— Atunci ce... a venit să caute aici, rĕspunse boerul, amestecând printre aceste cuvinte una dintre acele înjurături comune limbagiului de cafenea?..

A circulat mult timp prin oraş această vorbă a boerului, despre care lumea a făcut mult haz.

* * *

Dintr'un proces verbal, dresat de un Primar, de mai de demult, al unei comune rurale.

Se plînsese un sătean că vecinul lui, un alt sătean, îi prinsese şi îi tăiase trei găini şi că are cunoştinţă că le are, curăţite gata, ascunse sub pat, cerênd să se meargă la faţa locului, să se cerceteze şi să se ancheteze faptul, iar vinovatul, să fie dat judecăţei.

Insoţit de reclamant, de notar şi de unul dintre consilieri, primarul se transportă la faţa locului şi dupĕ ce descoperi totul, aşa dupĕ cum 'i se arătase de reclamant, luă cu dênsul *corpul delictului* — cele trei găini — şi se transportară cu toţii la Primărie, pentru a dresa cuvenitul proces-verbal.

Ajungênd la Primărie, primarul dete unui vătăşel să frigă cele trei găini şi începu să dreseze procesul verbal, la sfîrşitul căruia strecură frasa: *„iar corpul delictului s'a fript şi s'a mâncat de către subsemnaţii, fiind supus împuţiciunei"*.

* * *

Un judecător de ocol, *mode*, putem zice — a murit sĕrmanul, călcat de un tren, în faţa căruia se aruncase de bună voe — fórte original şi cam nerod, în toate apucăturile lui, într'una din zile, pe când era în şedinţă, şi pe când se pleda un proces óre care, cu sala de şedinţă plină de lume, zări, intrând pe uşe, pe un vechiu prieten al sĕu.

Ne putênd să'şi stăpânească emoţiunea şi uitând că este în şedinţă şi în proces, judecătorul nostru se sculă dupĕ scaun şi zise, făcênd semn cu mâna şi chemând la dênsul pe prietenul sĕu:

— Ei, tu eşti, Nicule?... Ce mai faci?... Vino încoace.

Noul venit, radios şi el, se apropiă, trecu la judecător, dincolo de bară şi pe când avocaţii pledanţi, încremeniţi, încetaseră or ce pledoarie, începu să se sărute cu acesta, ca doi prieteni ce nu se vĕzuseră de mult.

— Șezi... șezi, îi zise judecătorul, arătându'i fotoliul ajutorului, care era gol.

Apoi, adresându-se avocaților părților care se judecau în proces, le zise:

— Vĕ recomand pe cel mai bun prieten al meu, Nicu...

Apoi adresându-se către Nicu și presentându'i pe rînd pe toți avocații ce se aflau în sala de ședință, îi zise:

— Iți recomand pe d-l cutare... pe d-l cutare...

In sfîrșit îi recomandă, pe rînd, pe toți avocații...

Nici avocații nici publicul nu'și putură ține rîsul, în fața unui atât de caraghios spectacol.

* * *

La curtea cu jurați din Ilfov, se judeca — sunt acum vre-o câți-va ani — o crimă de *omor prin imprudență*.

In apărarea acuzatului, avocatul sĕu, între altele, spunea cum că victima acestei nenorociri murise, nu din lovitura ce primise, ci din causa unei grave maladii de care suferea, încă de mult timp, și citi, în sprijinul alegațiunei sele, un *Certificat medical* din care resulta că victima suferea de o *insuficiență a valvulelor mitrale* — boală de cord, de inimă.

Apărătorul părței civile — un practicant îmbătrînit și uitat de D-zeu prin *sala pașilor pierduți* a Palatului justiției, în scop de a contrazice pe avocatul acuzatului, îl întrerupse:

— Certificatul medical, de care vĕ serviți, zise dênsul, este un certificat dat *de complesență* — se vede aceasta, cât de colo — de óre ce bóla despre care se vorbește în acest certificat, este *o bólă femeiască*...

Autentică! — cu deosebirea că, după o altă versiune, această întrerupere s'ar datora unui domn procuror de Ialomița, iar nu, după cum o relatăm noi și că avo-

catul acuzatului — ca şi toţi câţi asistau la şedinţă— ne putênd să 'şi ţie rîsul, ar fi adăogat — rĕspunzênd la această întrerupere :

— Fórte bine... Onorata Curte va aprecia dacă valvulele sunt masculine sau femenine...

* * *

Doi ovrei, Moise şi Iţic, aveau, între ei, un proces destul de important, în faţa unui Tribunal oare care. Amêndoi erau foarte îngrijaţi dintr'această cauză. Amêndoi îşi aveau avocaţii lor şi, atât unul cât şi celalt, ar fi fost în stare să facă, prin ei, sau prin avocaţii lor, tot, numai să câştige procesul.

Urmărit de asemenea idei, în ajunul procesului, unul dintre dênşii, Moise, se presentă la avocatul sĕu şi dupĕ ce vorbiră cât vorbiră despre faptele procesului, îi zise, deşi cu o oare care sfială.

— Ce zici d-ta, coane Dumitrache — aşa se numea avocatul — n'ar fi bine, în ajunul procesului, mâine, să trimit d-lui preşedinte, acasă, două gâşte grase, cu carta mea de visită ?

— Să nu faci asta, d-le Moise, îi zise avocatul, că pierzi procesul, la sigur. Cunosc forte bine pe preşedintele tribunalului şi ştiu că e un om foarte drept, dar curios. Cu toată dreptatea cauzei d-tele, ar fi în stare să te razĕ, dacă ai îndrăsni să faci una ca asta.

— Foarte bine, coane Dumitrache, zise ovreiul; dacă zici d-ta aşa, aşa să fie...

Ovreiul plecă.

Peste două zile se înfăţişă procesul. Avocaţii din ambele părţi îl pledară cu toate lămuririle şi documentele, în fapt şi în drept.

Moise, câştigă.

— Vezi, zise avocatul. Dacă făceai ce'mi ai spus mie, cu gâştele, pierdeai procesul.

— Da, coane Dumitrache, aşa este ; dar, eu tot am trimes gâştele...

— Cum se poate ?

— Uite-aşa... cum mĕ vezi şi te văz ; însă, în loc de a le trimete cu cartea mea de visită, le-am trimes cu cartea de visiiă a lui Iţic, adversarul meu...

* * *

La unul dintre tribunalele de provincie, presidat de unul dintre magistraţii, cunoscuţi pentru nerozia lor, venea la rênd un proces comercial, pentru contrafacere de marcă de fabrică.

Era vorba de hârtia de ţigară *Dorobanţ*, proprietate a fabricantului Braunştein, pe care, un industriaş din localitate, o contra-făcuse, cu deosebire că, în gravura de pe coperta hârtiei de ţigară, punea, în braţele ţărancei—ce'şi lua rĕmas bun de la dorobanţul, care pleca în rĕsboiu—*un copil mic,* de ţîţă—cea ce nu exista în gravura hârtiei de ţigară Braunştein.

— Sunt *minori* în cauză, d-le preşedinte, zise avocatul reclamantului ; avem nevoie d'un d-n procuror...

Preşedintele era gata să învite pe un d-n avocat, din sală, ca să ocupe fotoliul ministerului public, când avocatul părţei adverse, defendor în cauză, întrebă cu mirare.

— Ce minori, d-le ?

— E un copil mic în braţele ţărancei dupĕ coperta hârtiei de ţigară şi ca atare...

— Asta e ridicul... asta nu să spune nici în glumă... vreţi să rîdeţi de noi, replică advocatul defendorului, furios.

Şi în mijlocul tumultului şi al ilarităţei generale, preşedintele suspendă şedinţa ca să delibereze, pe când judecătorul de alături de dênsul, îl ţinea de pulpana hainei ca să stea pe loc.

UN AVOCAT ÎN PARADIS

Se zice că locul, de drept, al avocaţilor, pe lumea cealaltă, ar fi *în Iad.*

N'am înţeles nici o dată pentru ce această braslă care toată viaţa ei îşi trudeşte mintea pentru triumful adevĕrului şi al dreptăţei, ar merita, după moarte, o asemenea nenorocită soartă.

De sigur că poporul 'i-a creat această legendă din cauza minciunilor — ajunse, în popor, de asemenea proverbiale — de care se servesc avocaţii în practica meseriei lor — ceea ce de asemenea este o simplă legendă populară — căci cauza nedreptăţilor ce se comit în distribuirea justiţiei, nu sunt ei, avocaţii, de oare ce nu ei dau hotărîrile judecătoreşti.

Or cum să fie, se zice că, fără să ştie nici el cum, unul dintre avocaţi — de sigur, dintre cei mai de demult — se trezi în Rai.

Nu trecură însă nici câteva minute şi avocatul nostru fu deşteptat din admiraţiunea frumuseţilor paradisului ceresc—la care se dăduse cu multă mulţumire sufletească—de o mână, care îl lovi uşor peste umĕr.

Era sf. Petru, păzitorul uşilor Raiului.

La vederea unui bătrîn venerabil, cu părul şi cu barba albă, îmbrăcat în vestminte aproape călugăreşti şi purtând, în mâna dreaptă, un mănunchi de chei mari — de sigur cheile Raiului — avocatul nostru, din câte ştia după pămĕnt şi din câte auzise şi citise prin cărţile sfinte, înţelese repede cu cine are aface, sau — după cum s'ar zice, într'o limbă mai de salon — cu cine avea onoare!

— Ce cauţi aici, îl întreabă cu blândeţe sf. Petru?

— Eu? rĕspunse avocatul, încurcat.

— Da, tu. In viaţa ta ai fost avocat şi avocaţii se duc d'a dreptul în Iad iar nu în Rai. Cum de te-ai strecurat aici? Cine 'ţi a dat drumul?

Incurcat din ce în ce mai mult şi ne ştiind ce să rĕspundă, avocatut nostru îşi aduse aminte de meseria lui dupĕ pămênt şi avu presenţa de spirit ca să se reculeagă şi să'şi reamintească principiile de cod şi de procedură civilă.

— Fórte bine, rĕspunse dênsul; eu, m'am strecurat cum m'am strecurat. Dar tu, cine eşti, de mĕ întrebi? *In ce calitate* îmi vorbeşti? Ai sau n'ai această calitate, de a'mi cere această socoteală?

— Cum, cine sunt? Cum, în ce calitate, rĕspunse sf. Petru. Eu sunt sf. Petru, împuternicit de D-zeu ca păzitor al porţilor Raiului.

— Să văz *Procura*, zise avocatul.

Ce Procură, rĕspunse sf. Petru?

— Atunci, zise avocatul, dacă n'ai Procură în regulă, dute de te plimbă.

Şi, plecă, lăsând pe sf. Petru, cu gura căscată.

— Stai tu, zise sf. Petru, supărat; mĕ duc să chem pe Isus Christos, să te dea afară d'aici, în brînci...

— Dute, nouă cu a brînzei, rĕspunse, depărtêndu-se, avocatul.

Sf. Petru plecă s'aducă pe Isus Christos.

Avocatul, rĕmas singur, în faţa ameninţărilor lui Sf. Petru, îşi făcu cam următoarele reflecţiuni:

— Nu mĕ póte da afară *manu militari*... Ce dracu! dór că sunt în Raiu şi am de-aface cu sfinţii şi cu D-zeu, cari represintă justiţia, în absolutul ei!...

Peste câte-va minute Sf. Petru se întoarse însoţit de Isus Christos.

Amêndoi se opriră în faţa avocatului, care, la rêndul lui, stătu în faţa lor cu sânge rece, neclintit şi îndrăsneţ.

Isus Christos făcu avocatului aceleaşi observaţiuni pe care i le făcuse şi sf. Petru.

— Dar tu, cine eşti, întrebă avocatul, cu acelaş calm şi cu aceiaşi presenţă de spirit ca şi mai 'nainte?

— Eu, păcătosule, zise Isus Christos? Eu sunt Isus Christos, *fiul* lui D-zeu, rĕspunse dânsul, cu mândrie.

— Să'ţi văz *Actul de naştere, actul de stare civilă*, zise avocatul.

— Actul, ce act, întrebă Christos?

— Cum, ce act, zise avocatul? Actele cum că eşti cu adevĕrat, dupĕ cum pretinzi, fiul lui D-zeu.

— N'am acte, rĕspunse Isus.

— N'ai? Atunci dute şi tu de te plimbă.

Şi plecă din nou.

— Stai tu, zise de astă dată şi Isus Christos; mĕ duc să chem pe Dumnezeu *tatăl*, să te arunce din Raiu, ca p'o cîrpă...

— Dute, nouă cu a brînzi, rĕspunse din nou avocatul nostru.

Şi Isus Christos, însoţit de sf. Petru, plecă într'o parte, iar avocatul, în partea cealaltă, urmând să admire cu nesaţiu frumuseţile Raiului.

— Or ce s'ar întâmpla, îşi zise avocatul, rĕmâind singur, iată o ocasiune în care am să văz pe D-zeu, căruia m'am închinat toată viaţa şi pe care nu 'l-am vĕzut şi nu 'l-am priceput nici o dată!

Peste câte-va minute Isus Christos se întoarse însoţit de Dumnezeu tatăl şi urmat de sf. Petru.

D-zeu tatăl făcu avocatului, cu multă gravitate, aceleaşi observaţiuni ca şi Christos şi ca şi sf. Petru.

— Dar tu, cine eşti, îl întrebă avocatul, fără a'şi pierde câtuşi de puţin cumpătul, cu tótă majestósa înfăţişare a A-tot-puternicului?

— Cum cine sunt eu, rĕspunse D-zeu? Eu sunt

D-zeu *tatăl*, nătărăule! Cum ai îndrăsnit să nu te supui poruncilor *fiului meu* Isus Christos?...

— Tu, eşti D-zeu *tatăl*, întrebă cu mirare, avocatul?

— Da, răspunse D-zeu.

— *Tatăl lui Isus Christos*, adaogă avocatul?

— Da, adaogă D-zeu... tatăl lui Isus Christos!.. Ce te miri aşa, ca un guguman?!...

— Vroi să văz *Actul de căsătorie* al d-tale cu mama lui Isus Christos...

— Cum? Ce act?...

— Negreşit: *pater es is quem nuptiae demonstrat!* Nu pretinzi că'l ai născut tu, nu este aşa? Nu pretinzi nici că'ţi este copil natural, sau, cum se zice, *din flori*. Atunci ce rămâne? Două lucruri: sau că *'l ai adoptat* în toată forma — şi atunci arată'mi Actul de adopţiune, învestit cu formulă executorie şi înscris la oficerul stărei civile — sau — după cum văz că pretinzi — *e fiu legitim*, născut din căsătorie legitimă, şi atunci, arată'mi Actul de căsătorie...

La aceste obiecţiuni ale avocatului, întemeiate — întru cât ar privi lumea noastră pământească — bunul D-zeu, în înalta lui înţelepciune, înţelegând nepotrivirea dintre instituţiunile cereşti şi cele pământeşti, pentru a evita şi a nu mai da loc la explicaţiuni şi la scandal, dete voe avocatului să rămâe în Raiu şi îl dete în seama sfântului Petru ca să'l facă *secretar* la porţile Raiului, ceea ce avocatul—înţelegând cum stă lucrul în sine—în afară de glumele şi spiritul ce întrebuinţase până acum—primi bucuros şi mulţumind bunului D-zeu, adaogă:

— De astăzi înainte să ştiţi că *vă recunosc calitatea* şi că în or ce împrejurare, îmi veţi putea opune această recunoaştere, ca o *mărturisire judiciară*, *în jure* şi *in judicio*, conform art....

— Destul, palavragiule, zise bunul D-zeu, surîzînd. Dute la slujbă...

Apoi adresându-se Sfântului Petru, îi zise:

— Petre, să'l iei d'aproape pe lângă tine, că ăsta, cu fleacurile lui—, e 'n stare să ne corupă tot Raiul.

DINTR'ALE REPOSATULUI MIHAIL PALEOLOGU

Particularităţile, ciudăţeniile, inteligenţa şi spiritul zeflimist al răposatului magistrat Mihail Paleologu — care a înaintat în ramura judecătorească până la înalta treaptă de consilier la Curtea de casaţie, care a străbătut prin toate gradele magistraturei şi parchetului şi care a fost cât-va timp şi avocat—de şi cunoscute de către toţi aceia care'l cunoşteau şi'l ştiau, n'a fost cunoscute publicului, de cât, cu foarte mici excepţiuni, adică mai ales, cu ocasia crimei din strada Uranus, cu ocasia acestui proces corecţional, care proces s'a judecat de către Curtea de Apel din Bucureşti, secţia a 2-a, presidată de dênsul. Cu această ocasie presa întreagă s'a alarmat de calificativele de, *damă obosită, pastramă ne sărată, mutră scofâlcită,* cu care trata pe inculpata Nely Bosianu, prin mijlocirea căreia, victima acelei crime ajunsese la desonoare şi în urmă la sinucidere.

Era ciudat şi zeflimist, în toate ocasiunile—fără a lăsa să'i scape nici una—şi nu se putea lepăda de aceste particularităţi nici când judeca, nici când presida—mai ales, vre-o curte cu juraţi.

Era inteligent, avea spirit şi avea şi un bun simţ profund.

Il impresiona nerozii, mutrele caraghioase sau pretenţioase şi porturile extravagante.

Nu putea să sufere, nici în şedinţă — chiar printre avocaţi sau printre părţile ce se judecau—un trandafir sau o altă floare, la butonieră, o batistă, sau mănuşile, scoase pe jumătate din posunar—în semn de galanterie—o mustaţă încîrlionţată, un păr cănit, sau lung, cu pretenţiuni, o favorită a cuiva—cu gând de a imita pe X... sau pe Y... din aristocraţie, în genere cunoscut pentru un asemenea port de favorite... etc. şi nu se sfia de a'şi arăta aceste impresiuni şi chiar de a le spune în faţă, cu modul lui de a spune, la cea d'ântĕiu ocasie.

Pentru acest fel de oameni M. Paleologu era un anost, un nesuferit şi adesea un necuviincios.

Când se întêmpla ocasiunea ca un asemenea tip să'i iasă 'n cale sau să 'i sĕ presinte în faţă, la bară, când judeca, sau când presida, făcea ce făcea şi, sau el singur, pe fotoliul lui, prin monosilabe de prefăcută admiraţiune — dacă cel ce se găsea în faţa lui era vr'un de obşte cunoscut nerod — printr'un aer de ţăţoşie ce'şi lua, din când în când — dacă cel ce se găsea în faţa lui era vre-un pretenţios înfumurat — prin tragerea manşetelor sau aranjarea gulerului, cravatei sau hainei — dacă cel ce se găsea în faţa lui era vre-un ghigherl, printr'un gest, des repetat, la butoniera hainei sau la posunarul de sus al jachetei — daca era vorba de vre-o flóre la butonieră sau de vre-o batistă sau mănuşe al cărui colţ ieşea din posunar — prin răsucirea, într'una, a mustăţei, prin tragerea, într'una, a măinei, prin păr, sau, prin repetate gesturi, pe obraz, în forma favoritelor — daca era vorba ca vre unul dintre celelalte tipuri—de altfel caraghioase—să'i stea

în față — sau în asociație cu vre un alt magistrat d'alături și 'și arăta modul lui de a fi.

In privința celor ce'și cănesc părul, se ține minte, de la dênsul, că într'o zi presidând o ședință, după ce, prin aprod, a făcut să se strige, cu glas tare, de mai multe ori, numele avocatului uneia dintre părțile ce se judeca—pe când acesta era presinte, în sala de ședință -- și rĕspundea mereu de câte ori 'i se striga numele — a refuzat, până una alta, de a'l crede că e el și de a'i da cuvêntul, sub pretext, că nu'l recunoaște din causă că acesta era proaspăt cănit și din cărunt ce'l știa toată lumea, avea de astă dată, părul, barba și mustățile, negre, ca pana de corb.

Se reține de asemenea, tot de la dênsul, o mulțime de istorioare hazlîi privitoare la această slăbiciune ce avea de a nu putea suferi pe acei ce'și vopsesc părul. Intr'o zi, în mijlocul a o mulțime de confrați — pe când era avocat — întrebă, cu o prefăcută prietenie și interes, pe unul dintre acești avocați—mult mai bătrîni de cât dânsul—ce vîrstă are, și, ca parafrază, susținând, cu o prefăcută seriositate, că ar fi mai bătrîn el de cât acela căruia îi pusese această întrebare.

Intr'o altă zi — aceasta se petrecea pe când era consilier la Curtea de apel — prinzênd la el, în camera de deliberare, pe un avocat care se cănea — venit pentru o afacere, îl primi cu o amabilitate extremă, îl servi cu o grabă și cu o gentileță -- care de altfel îi era comună, când nu'l supăra nimic — aceasta numai în scop de a'i căpăta încrederea — după care, în mod intim, luându'l d'oparte, braț la braț, îl întrebă cu ce să cănește, fiind că are și dânsul fire de păr alb, ce nu'i plac și că a auzit că nu toate vopselele negre, de păr, sunt bune și că unele chiar murdăresc perna de dormit și chiar gulerul cămășei. Increzător într'această intimitate, avocatul nostru nu

numai că'i dete toate lămuririle ce'i ceru dar încă îi făcu, pe larg, fel de fel de explicaţiuni asupra modului de întrebuinţare al vopselei—cum să te vopseşti, de câte ori, cum să stai să te usuci, cum să te legi, în urmă, la cap, ca femeile şi să te culci, aşa legat la cap... etc.

— Şi... faci d-ta toate acestea... te legi la cap şi te arăţi aşa, în faţa nevestei şi copiilor d-tele?... Ei, uite, om serios cum sunt, eu n'am corajul să fac asta...

Apoi puse mâna repede pe clopoţel şi sună.

Aprodul, intră.

Ne mai putêndu-se continua conversaţia, din cauza aprodului, avocatul se mulţumi să salute şi ieşi, cum zice românul, cu coada 'ntre picioare.

* * *

Iată câte-va ciudăţenii d'ale răposatului de pe timpul uneia dintre sesiunile în care presida Curtea cu juraţi din Ilfov.

Unul dintre cunoscuţii bancheri dupĕ piaţa Bucureştilor, făcea parte din Comisiunea juraţilor şi, lipsind la o şedinţă, fusese amendat cu 200 lei şi ceruse, prin petiţie în regulă, să fie dispensat.

— Ai fost bolnav... 'ţi-a murit cineva, din familie, întrebă dânsul?

— Nu, d-le Preşedinte; am avut afaceri.

— Afaceri?!.. Foarte bine ...

Apoi, după o scurtă deliberare—în care impuse mai mult voinţa lui de cât să consulte pe judecătorii ce'l însoţeau—cu aer solemn pronunţă următoarea decisie:

„Curtea, asupra cererei... etc. Avênd în vedere că nu se arată nici un motiv legal...etc.—Că bancherlîcul şi cămătăria sunt nişte ocupaţiuni înjositoare, care nu pot prima nobila sarcină a misiunei de jurat, nici servi

drept scusă legală pentru lipsa de la îndeplinirea acestei sarcine.

Curtea, respinge cererea...“

* *
*

Intr'o altă zi un acuzat oare care avea de avocat pe un tânĕr şi inteligent membru al baroului de Ilfov, al cărui nume cu totul muscălesc — pe care îl ştia de mult — îl isbise la ureche:

— D-vs sunteţi avocatul acuzatului?

— Da, d-le preşedinte, rĕspunse acesta.

— Cum vĕ numiţi?

— Kancicof.

— Fórte bine... Mencicof... Scrie, d-le grefier, acuzatul, prin d-l avocat Gorciacof...

*
* *

Intr'o altă zi, fiind afară o vreme urîtă, friguroasă şi ploioasă, se strecura printre mulţime, în şedinţă, pentru a ajunge până la bară, avocatul acuzatului, plouat, cu căciula leoarcă, cu umbrela într'o mână şi cu o pelerină lungă pe el, ploată, de sus şi până jos.

In acest minut preşedintele întreba tocmai pe acuzat dacă are apărător:

— Eu îi sunt apărător, d-le preşedinte, rĕspunse avocatul care reuşise să străbată până la bară...

— D-vs?... Vĕ rog să fiţi respectuoşi cu Curtea.... Scoteţi-vĕ gheba dupĕ d-vs.

* *
*

Intr'o altă zi, făcea interogatorul unui tânĕr gazetar, implicat într'un proces de presă:

— Ce meserie ai?

— Ziarist.

— Adică, haimana...

Și adresându-se grefierului, îi zise:
— Scrie, d-le grefier... haimana...
Apoi, continuându'și interogatorul:
— Unde șezi?
— In strada.... No....
In casa d-tale, sau te ține cineva... Nu de alta, dar ca să știm, fiind că te vĕz cam curățel și pomădat....

* * *

O dată, făcând resumatul unor desbateri—în care resumat adesea nu se putea opri de a nu pune și câte ceva dintr'însul — strecură, la adresa avocatului care apărase pe acuzat, fraza următoare:
„Apărătorul acuzatului, într'o pledoarie foarte slabă—bine 'nțeles, care pledoarie stă în raport drept cu mijloacele acuzatului de a'și plăti pe apărătorul său". etc.
Iar altă dată zise avocatului care apăra pe un acuzat, sărac și trențăros, când acesta cerea să 'i se mai dea încă o dată cuvêntul:
— Pentru doi, trei lei cât a putut să'ți plătească acest nenorocit, ai vorbit destul...
Și'i refuză cuvêntul.

* * *

Una însă dintre cele mai nostime zeflemele ale rĕposatului, a fost aceasta:
Scena s'a petrecut la Curtea cu juraţi din Ilfov. Rĕposatul, presida Curtea. Pentru partea civilă se presentau, ca avocați, doi tineri: unul înfumurat și cu pretențiuni ridicule de special penalist — cea ce'l deprinsese de a avea în pledoriile lui o frasă de și seacă dar bombastică;— celalt, nerod, pe cât este cu putință, stingaciu, cu gesturi neîndemânatice și care, în mod grețos, surîde mereu, or ce ar zice și or ce i s'ar zice.
Acordându-li-se cuvêntul — și știind că cu rĕposatul

nu se prea trecea fanfaronadele—cel d'ântêiu avocat—acela cu pretenţii de penalist, zise câte-va cuvinte, la locul lor, conchizênd a cere condamnarea acuzatului, la despăgubiri faţă de partea civilă.

Veni rîndul şi celui d'al doilea.

Acesta se sculă, surîzênd, şi confus, cu nişte gesturi fără nici o noimă, dar de o eleganţă femenină, vru să îngîne câte-va cuvinte.

— Zi... zi... îi zise preşedintele... Lasă modestia d'o-parte. Nu te intimida... D-ta eşti un băiat cu talent. Te ştiu. Zi, ca colegul d-tele: „cer despăgubiri..."

Ne înţelegând, de o dată, în ce apă se scaldă preşedintele, dar, zăpăcit cu desăvârşire, bietul avocat nu mai ştiu nici ce să zică, nici ce să facă. In mod instinctiv începu, surîzênd, să repete cuvintele ce 'i le spunea preşedintele: „Cer despăgubiri".

— Aşa, zise preşedintele. Apoi, pe acelaşi ton adaogă: „pentru partea civilă..."

— „Pentru partea civilă..." repetă avocatul....

— „Care a suferit fórte mult"... continuă preşedintele.

Şi nerodul nostru repetă şi el: „care a suferit foarte mult..."

Şi poate că această batjocură ar fi mers şi mai departe dacă, de ruşine, colegul acestuia — avocatul care pledase ântêiu — nu 'l ar fi tras de pulpana robei ca să'l deştepte—cea ce observând preşedintele, adăogă:

— Aşa... foarte bine... destul... Curtea s'a luminat... Vezi aşa!...

Şi începu să facă resumatul desbaterilor.

* * *

Tot din vremea răposatului Mihail Paleologu datează şi următoarea istorioară, ce, cu drept cuvênt, se pune mai mult pe socoteala răposatului avocat C. Bossie, de cât pe socoteala lui.

A fost un timp când răposatul Peleologu era simplu avocat. Istorioara ce urmează, datează după atunci.

Scena s'a petrecut în fața Curței de Apel din București secția I-a. Curtea de apel, pe vremea aceia se afla în vechiul local, peste drum de unde este astăzi Teatrul Lyric.

Se pleda un proces civil în care răposatul M. Paleologu representa pe apelant și avea de adversar pe răposatul avocat C. Bossie. Acesta avea defectul de a se uita cruciș, foarte tare, așa că vorbind, spre exemplu, despre un act, pe care ți 'l și arată, avea aerul, în acelaș timp, d'a se uita cu totul în altă parte.

La o parte a pledoariei acestuia din urmă și într'o situațiune ca aceasta, adversarul său M. Paleologu, îl întrerupse, întrebându'l:

— Despre care act vrei să'mi vorbești, despre acela pe care mi'l arăți sau despre acela la care te uiți?

— Despre acesta, d-le Paleologu, răspunse dânsul, apucând actul în cestiune în mână și arătându'i'l.

Curtea și publicul surîseră.

Procesul se continuă, se termină și Curtea intră să delibereze.

— Măi, Mișule, zise răposatul Bossie, apropindu-se de M. Paleologu; mai adineaori, când m'ai întrerupt, 'mi am adus aminte, despre ce mi s'a întâmplat, o dată, aici, în piața tribunalului, cu niște țărani, care mă întrebau unde este tribunalul?

Le-am arătat, cu mâna, în spre dreapta, dar, se vede că, din cauza cusurului meu d'a mă uita în altă parte de cât în partea în care arătasem, țăranii în cestiune, ca și tine, m'au întrebat din nou:

— In care parte, boerule? In partea în spre care ne arăți, or în partea în spre care te uiți?...

Știi ce le-am răspuns?

— Nu știu, zîse răposatul Paleologu...

— Măi, oamenilor, le-am zis eu; să apucați pe unde vă arăt că dacă veți apuca încotro mă uit, aveți să vă duceți drept... de unde ați ieșit când v'ați născut...

Suntem siliți să ocolim cruzimea termenilor în care a fost dat acest răspuns țăranilor — cruzime pe care n'a ocolit o răsposatul Bossie în povestirea ce făcea amicului său M. Paleologu.

* * *

Incă una tot d'ale răposatului:

Unul dintre avocații bătrâni pe care nici confrații lui nici magistrații nu'l iau în serios—cu toate pretențiunile lui de seriositate—se afla într'o zi, în fața Curței de apel din București secția a II-a, într'un proces corecțioal în care inculpatul fusese condamnat, de către tribunal, la închisoare și se afla înaintea Curței, în apel și în opoziție.

Grefierul relată Curței că opoziținea inculpatului era făcută peste termenul legal și ca atare, nulă și neadmisibilă.

Avocatul inculpatului surprins de această împrejurare, pe care dânsul n'o observase, ceru dosarul spre s se convinge.

Presida Curtea, în acea zi, răposatul Mihail Paleologu.

El ordonă grefierului să dea dosarul. Aprodul luă dosarul dela grefier spre a'l da avocatului și pe când nici n'ajunsese aprodul la banca avocaților—unde avocatul aștepta dosarul, cu mâna întinsă--se auzi glasul președintelui zicênd:

— Curtea, anulează opoziținea...

Aprodul rămase pe loc și restitui grefierului dosarul causei.

Avocatul părăsi sala de ședință, surîzênd.

* * *

Dintre toate însă ce se ţin minte de la dânsul, cea mai nostimă mi se pare a fi următoarea:

Răposatul era procuror general pe lângă Curtea de apel din Bucureşti.

In această calitate, îi veni, într'o zi, poftă, de a face o inspecţie, la una dintre judecătoriile de ocol din Bucureşti, despre ai cărei titulari, se vorbea—în lume şi printre avocaţi, mai ales—mult rău.

Titularul judecător se afla în concediu.

Găsi numai pe ajutorul, C. un tânăr, sărac şi timid faţă de superior, foarte neîndemânatic şi limitat.

Cele ce se vorbeau în lume despre această judecătorie, erau adevărate. Toate condicile, în neregulă, rupte şi murdare; Cărţile de judecată, netrecute în registre, cu lunile şi chiar, ne redactate; cancelariile, pline de samsari; ei lucrau în locul funcţionarilor, pe când funcţionarii, făceau samsalîcuri prin sălile d'afară; şedinţa, par'că era un bâlciu, nu o şedinţă...

Auzind că va veni această inspecţie şi cunoscând starea în care se găsea judecătoria lui, ajutorul, galben ca turta de ceară, începu să tremure tot, aşa că la sosirea procurorului general, începură să i se împleticească şi limba şi picioarele, în cât nu mai ştia nici ce zice nici ce face, milogindu-se pe lângă superiorul său — de care adesea se freca chiar — prin cuvinte ne înţelese, din care se putea auzi numai, din când în când: *păcat... sărac... D-zeu.*, şi altele ca acestea.

Fu penibilă impresiunea ce făcu asupra răposatului M. Paleologu acest ajutor de judecător, în aşa grad în cât, la un moment dat, cu spiritul lui de tot d'auna, după ce îl depărtase de mai multe ori, cu mâna, ca să nu se lipească de dânsul, îl întrebă:

— D-ta eşti om, domnule'?

— Da, d-le procuror general, om, răspunse, în mod nerod şi instinctiv, acesta...

Si răposatul plecă sub impresiunea că acest ajutor de judecător trebuie destituit şi cu hotărîrea nu numai de a face un raport în acest sens, dar şi de a stărui pentru această destituire.

Fiind sigur că acesta avea să fie rezultatul anchetei, bietul ajutor, în acea zi chiar, începu a se plînge în toate părţile, pe la toţi prietenii lui — avocaţi şi ne avocaţi—şi a se gândi serios la ce este de făcut.

— Dute la dânsul, în cabinet, la Curte, îl sfătuiră mai mulţi prieteni, găseşte'l singur şi roagă'l să te ierte... El e cam aşa... dar are inimă bună...

Zis şi făcut.

A doua zi chiar după anchetă, ajutorul nostru se hotărî — după cum îl sfătuiseră prietenii lui—să se ducă la răposatul şi să ceară să'l ierte.

Se anunţă şi fu primit.

Cum îl zări intrând, procurorul general, înaintă spre dânsul — pe când acesta bolborosea cuvinte neînţelese, înţepenit la uşe—şi îi zise:

— D-ta eşti?... Haidi... ieşi... ieşi repede...

Si apucându'l de braţe, îi deschise uşa şi 'l împinse afară, dându'i un picior... în spate.

Ajutorul plecă — de astă dată însă indignat — şi povesti prietenilor săi, cele petrecute.

— Ce mă... otreapă eşti tu să 'ţi dea cu piciorul în...

— Să te duci să 'l reclami ministrului de justiţie.

Era ministru de justiţie d-l Al. Marghiloman.

Se duse şi 'l reclamă:

— Bine, zise ministrul; voi cerceta cazul şi voi căuta să 'ţi dau satisfacţie.

Ajutorul, plecă.

Ministrul trimise să cheme la dânsul pe procurorul general.

Erau buni prieteni.

— Bine, măi, Mişule, să face asta, zise ministrul?

— Ce? întrebă procurorul general.

— Cum, *ce?* Să dai cu piciorul... în... Ce, ăla, nu e şi el magistrat...

— Dă'l încolo, Alecule; e un tîmpit... ăla nu e om... Trebuie să 'l dai afară cu or ce preţ...

— Bine, bine, zise ministrul, asta este alt ceva... dar... vezi de 'i dă o satisfacţie... Făte că'l chemi la tine şi că regreţi cele ce s'au întêmplat.

— Bine...

Se despărţiră.

Aceasta se petrecea pe la ora 2 din zi.

In aceiaşi zi chiar, pe la ora 5—6 după amiază, rĕposatul M. Paleologu se afla la fereastră la Clubul tinerimei, din calea Victoriei şi privea în stradă.

De o dată apare, preumblându-se pe trotuar, ajutorul nostru.

Rĕposatul începu repede să bată, cu putere, în geam şi să 'l cheme la dânsul.

Ajutorul, întoarse capul şi zărind pe procurorul general, prin gesturi, îl întrebă dacă îl chiamă pe dânsul.

— Da, da, rĕspunse, de la geam, tot prin gesturi, rĕposatul.

— Nu viu, zise ajutorul, făcând, din cap şi din mâni gesturi, în acest înţeles.

Apoi, tot prin gesturi, arătênd partea în care procrorul general îi dăduse cu piciorul — ca cum ar fi vrut să zică: *„ce... mai vrei să 'mi mai dai un picior... în... ?“* — ajutorul nostru o luă la fugă, ca cum s'ar fi temut ca rĕposatul să nu se ia dupĕ dênsul.

TIPURI AVOCAȚEȘTI

In anul 1891, luna Decembrie, fiind unul dintre colaboratorii ziarului *Adevĕrul,* de sub direcția regretatului cuzist și naționalist Al. V. Beldiman, am publicat, într'o formă literară, următoarea *cronică,* sub titlul: *Tipuri avocățești.*

O reproduc în întregul ei.

Iată-o:

Aveam câteva petice de hârtie în fața mea și eram gata să scriu *cestiuni juridice,* când aud un pas ușor urcând scara. Un minut în urmă — timpul necesar pentru a'și lăsa umbrela sau bastonul sau pentru a 'și scoate șoșonii și paltonul — pentru cei care au — aud trei ciocănituri în ușa.

— Intră...

Era o figură necunoscută, destul de inteligentă, ca aspect, încadrată de un păr vîlvoi—ca al poeților simboliști din școala bolnavilor de amor imaginar—cu o mustață fină și cu o barbă ascuțită *à la* Henric al IV-lea—semănênd mult cu acei care, cunoscând bine că tot meritul le stă în aspect, n'au nimic meritos, în toată persoana lor, de cât modul cum își aranjează haina, cravata, barba sau mustața. Imbrăcămintea omului nostru era destul de curată și manierele lui destul de pătrunse de usagiul lumei. Nu se înpiedeca nici de scaune — deși, aveam — nici de covoare — fiind că n'aveam—cum se întâmplă d-șoarelor la împărțirea premiilor—nici nu înghițea gălușci vorbind—cum se întâmplă avocaților care își încep profesiunea—când vorbesc în fața instanțelor înalte, sau actorilor de provincie, când calc pentru prima oară scândura scenei Teatrului național...

— Sunt avocat, d-le, îmi zise vizitatorul meu...

— Avocat?!...

— Da.

— De sigur că sunteți dintr'un alt județ.

— Nu; vĕ 'nșelați... Din județul Ilfov, d'aici, din capitală....

Figura necunoscută și bizară a acestui individ, vizita lui neașteptată, afirmațiunea că ar aparține unui barou în care, fiind avocat și eu, în același barou, nici o dată nu 'l întâlnisem, toate acestea mĕ făcură să mĕ gândesc la Lombroso, la Katy King, la Hoffmann și la operile d-lui Hăjdĕu, asupra *spiritismului*.

— Sunt abonat al ziarului *Adevĕrul*, continuă necunoscutul meu visitator, și ca atare citesc cu atenție cronicile d-tele semnate *Gaius*...

— Sunt foarte vesel.

— Din contră; ești foarte serios. Afară de puțin spirit și câte-va anecdote ce strecori, pe ici pe colea, restul e plin de materie foarte adormitoare...

— Pentru cititori în genere, poate, întrerupsei eu surîzênd.

— Vrei să zici că pe acei pe care îi privesc articolele d-tele, ele îi deșteaptă? Te 'nșeli; îi adoarme mai tare!

Făcui pe filosoful!

— Ce-ai face d-ta în locul meu, îl întrebai?

— Nu zic că aș face alt ceva, dar aș varia materia.

— Ai schimba chestia de interes real în chestie de distracțiune?

— Nu, însă... iată... Se apropie Crăciunul, și anul nou. Ai să vezi, în politică, spre exemplu, ce de cadouri, în sens figurat!.. Ce ocazie și ce fericită și fertilă zi de glume și de spirit, din slăbiciunile omenești!... In ramura avocătorească, același lucru, ca peste tot! Cine v'ar opri, spre exemplu, ca, cu această bogată ocasiune, să nu dați confraților, câte un cadou, luat din

slăbiciunile lor zilnice? Căci, pre legea mea, găsești destule subiecte în baroul nostru... Iată, cititorii, confrații d-tele, s'ar intriga, ar rîde și 'și-ar da mare osteneală d'a ghici cine poate fi persoana in chestie, dacă e G. F. sau un altul, când ar vedea publicat în coloanele ce iscălești, niște versuri ca acestea:

Ca să fii întacmai Arlequin politic
— Până când să capeți vr'un ciolan de ros —
Îți mai trebuește, peste geniul critic,
O cocoașe 'n față... ș'un picior, în dos!...

Vizitatorul meu era în vervă! Il lăsai să continue ascultându'l, surîzând.

— Ar fi, crezi d-ta lipsite de ori ce haz aceste două versuri:

Nu'ți doresc procese multe; îți doresc epitropii,
Ca să poci isprăvi Viața lui Napoleon I-iu.

când s'ar citi în camera avocaților, în mijlocul veseliei generale și când d. Kiru, mai ales, n'ar lipsi de aeolo? Ce, ar fi ofensător oare — chiar pentru D. Antimescu — când ar citi versuri ca acestea — d-sea care, cu o coadă de chibrit ars, într'o clipă, e 'n stare să facă caricatura or cărui confrate:

Nu 'n avocatură
Ci 'n caricatură
In ăst prag, cu fală, pune-al tău picior...
Fă burta lui Mache
Și mutra lui Pache
De vrei să'ți asiguri leafă... și oscior...

Iancu Brătescu, pentru ce ar scăpa acestui gen literar și pentru ce nu'i s'ar putea cu drept cuvênt zice:

Cât să sbieri de tare
Și de răgușit

Nu vei fi în stare
Să fii mai vestit
Şi să'ţi dai în lume, vre un alt epitru
De cât: Conu Iancu *zis şi* Decalitru!

Ce s'ar supăra oare D. Palade când ai întreba:

Cine e spuneţi'mi mie
Acel care 'n pledoarie
Spune rele, spune bune
Care spune tot ce ştie
Care nu ştie ce spune
Care d'atâta osînză
Par'c'ar fi burduf de brînză?...

De ce să se supere? Realitatea supără numai pe omul nerod, pe când d-lui Palade nu 'i se poate contesta nici spiritul, nici inteligenţa, nici cunoştinţele, nici importanţa de om politic.

D. Corbescu Matei — Mateiaş băiatul, cum îi zic unii intimi — celebru, altă dată, prin cutia cu chiţibuşuri avocăţoreşti, proprietarul, prin testament (să nu se mai vorbească rĕu numai de Pache!) al unui munte, amintire despre rĕposatul Şerb, din Tĕrgovişte, şi —prin procese—proprietar al mai multor daraveruri... nu'i s'ar putea dedica, cu haz — şi poate, cu folos— aceste patru versuri:

Vremea merge, vremea trece!
Te-a luat lumea 'n picioare...
Cutia de altă dată, plină cu chiţibuşoare
A rămas şi ea, sĕrmana, un: rahat cu apă rece!...

Guran, craidonul Guran, care'şi poartă în spate tolba cu săgeţi amoroase, dăruite lui de Apollon, n'ar zîmbi, fără să se supere, când 'i-ai aminti, în versuri, o istorioară care i s'a întêmplat la Curtea cu juraţi?

— Ce istorioară?

— Iat-o, versicată şi epigramizată:

Să fii numit **din oficiu**
Ca să aperi un țigan
— După cum a fost Guran —
E adevărat supliciu
Dar e mult mai tare...
Când, în gura mare,
Intrebat, țiganul, ce avocat are,
Avênd pe Guranul, ce pe bancă șade,
Cioara să răspundă: „P'Atanasiade!".

Danileanu, celebrul avocat și profesor la facultatea de drept, omul care în politică a strigat în totdeauna și n'a făcut nici o dată nimic, care nici o dată n'a știut din ce partid politic face parte, precum n'o știe nici astăzi, de ce s'ar supăra dacă 'i-ai spune adevĕrul pe față și 'i-ai zice:

Ai pledat și pledezi bine;
Te-ai luptat... pentru nimica;
D'aia asculți azi furnica
Și, pledând, tot joci pe vine...

Take Ionescu (1) n'ar căpăta vre-o frumoasă și bine meritată lecție, când i-ai spune:

Cum că ești în minister;
Cum că ești un pișicher
Azi o știm cu toții...
Dar, te plâng doar hoții
Clienții, tâlharii,
Mai ales samsarii!
In spre ei te 'ndură
— Tot ești secătură —
Ca să 'i scapi de multe! —
Pleacă dela Culte,
Dă-le pâine 'n gură?

(1) Ministru al cultelor, pe aceste timpuri.

— Alta, continuă vizitatorul meu:

Care ştiţi de ce-a intrat
Bosie, (1) *ca avocat,*
La uzină?
— A crezut că prin lumină
Când s'o uita la slănină
N'o să mai vază făină...

— Alta, continuă el:

Cât 'ţi-oi căni barba şi 'ţi-oi rade ceafa,
Cât 'ţi-oi spori rangul, clientela, leafa,
Să nu uiţi că aste prea măriri îţi vine,
Toate prin Vasile (2) *şi nimic prin tine...*

— Mĕ lasĭ pe mine, după cum văz, întrerupsei eu, ca sĕ ghicesc despre cine e vorba; de sigur că vorbeşti despre d-l Boroşnai sau despre d-l Boerescu...

— Treaba d-tele. Ghiceşte dacă poci.

Alta continuă el...

— Ah! pe calea asta, d-le, zisei eu, nu o vom mai isprăvi nici o dată... Ş'apoi, drept să'ţi spun... Interesele, prietenia, camaradia, nu 'mi permit să apuc acest gen literar, după cum mĕ povăţueşti. Suntem în secolul interesului. De ce n'o faci d-ta care mânueşti, sunt sigur, ca şi mine, un condei. Eu unul n'o pot face. Iţi mulţumesc de vizită şi de distracţia care 'mi-ai procurat-o, şi... adio!

(1) Răposatul C. Bosie era avocatul Uzinei de gaz.
(2) V. Boerescu, fratele epigramisitului.

O LECȚIE

Termin această colecțiune, cu o istorioară autentică, întêmplată mie, personal, în iarna anului 1900, de curênd, în carnaval, la unul dintre balurile mascate din sala Băilor Eforiei.

Am publicat-o în ziarul Secolul XX din 16 August 1901.

O reproduc.

Iată-o:

Eram, într'o seară — foarte de curênd — la balul mascat din sala Băilor Eforiei și mĕ preumblam prin mulțime — cum zice românul — în lung și în larg.

Observasem, în una dintre lojile din spre uşe, un domino negru, fórte elegant, presărat de funde roşii de panglici, și de broderii de dantelă de Bruxelles.

După tóte aparențele, femea ce se ascundea sub acest domino negru, venise la bal singură. Părea fórte agitată. Mișcările, privirile ei, spuneau, de departe, că căuta prin mulțime, pe cine-va, pe care nu'l vedea sau pe care îl văzuse deja, însă îl văzuse ocupat cu lucruri ce o turmentau. Avea aerul d'a spiona faptele și mișcările cuiva, din sală.

Mai mulți tineri — de meserie curtezani de baluri mascate și de trotuare și vênători de aventure — se urcaseră până la dănsa, în loje, și încercaseră să'i vorbească: unii se depărtau fără nici un rĕspuns, iar alții, după un foarte scurt început de conversațiune.

— Trebue să fie vre-o streină, îmi zisei eu, sau poate, cine ştie, vre-o victimă a cine ştie cărei intrigi de lume, sau poate chiar, de bal mascat! Póte chiar că sub acest domino se ascunde o femeă cinstită, o

matroană, o mamă... oropsită de soțul ei, pe care poate că'l iubește dar care n'o mai iubește, și pe care poate că'l caută!...

Incepuse să mĕ intrigeze.

Eram singur, vesel — ca 'n tot d'auna — și dispus de aventuri — ca adesea. Mĕ apropiai de loja ei și urcându-mĕ cu picioarele pe o canapea — faptă foarte ordinară, dar fórte comună balurilor mascate — pentru a ajunge la nivelul ei, începui conversațiunea prin a'i împărtăși impresiunile ce 'mi-a produs, privind-o de departe.

Masca, nu era o streină. Vorbea românește foarte corect și cu multă distincțiune în accent și în frază și avea, în totul, un farmec deosebit.

— Este adevărat... ai ghicit, îmi zise dênsa.... caut pe cineva... sunt foarte necăjită... necazuri de familie!

Aceste cuvinte ieșau din gura ei cu un fel de aiurare, căci pe când vorbea cu mine, ar fi luat o cineva drept o panteră ce'și urmărește prada cu privirile și cu mișcările, atât era de agitată.

La un minut dat dênsa se sculă de odată, printr'o mișcare repede, drept în picioare și cu un tot febril, dar blând și familiar, îmi zise:

Am să'ți fac o rugăciune, d-le, de și nu te cunosc de cât foarte puțin... din vedere.

— Cu plăcere, îngănai eu...

— Dă'mi brațul d-tele.

Mĕ dusei în loja ei, unde m'așteptа; îi dădui brațul și intrarăm în bal, printre mulțime, fără să mai schimbăm între noi nici un cuvênt. Mĕ supuneam într'un mod orbesc, voinței ei. Dupĕ câte-va minute văzênd că situațiunea devine ridicolă, mă hotărîi să întrerup tăcerea și să joc, pe lângă dominul meu, rolul de cavaler și de curtezan, iar nu pe acela de momâie.

— Cea ce 'mi-ai spus, în loje, mască, este tot ce

poci să'mi spui despre supărările şi despre persoana d-tele, îi zisei eu?

— Depinde, îmi răspunse dânsa.

— In ce sens?

— In acela al încrederei ce vei şti să 'mi inspiri.

— Şi ce trebue să fac pentru aceasta?

— Să nu mă întrebi nimic şi să nu mă sileşti să 'ţi spui nimic.

— Frumos rol!

— Nu 'ţi convine?

— Nu ştiu de ce, dar, cu d ta, începe să 'mi convie totul... Ai o putere deosebită de a învinge fără d'a convinge...

— Atunci de ce te plângi?

O simţii că surîdea zicând aceste cuvinte, cea ce mă încorajă.

— De nesaţiu, mască!... de acel ceva ascuns în mine care se necăjeşte de neputinţa lui d'a isbuti, în faţa capriciilor d-tele.

— Lacomi ce sunteţi d-vs bărbaţii, până ce nu cunoaşte pe o femeă!... Cât de sătui sunteţi după ce aţi cunoscut-o în destul. Daca femeia ar avea virtutea resistenţei şi dacă toate neroziile ce le spuneţi unei femei, ar fi adevărate, lumea s'ar transforma într'un balamuc plin de bărbaţi nebuni!...

— Am alunecat pe terenul stiinţei sufletului, mască, pe una dintre potecile filosofiei... Să filosofăm, aşa dar.

— Ce nu eşti dispus pentru filosofie?

— Cu d-ta, mască, 'ţi-am spus... sunt dispus pentru toate.

Fusesem de spirit, fără să vroi.

— Te crez, zise dânsa, surîzând.

Continuai:

— Vezi dar că nu sunt dintre acei bărbaţi care mint

— Eşti de spirit... îmi placi....

— Cu toate acestea, adăogai eu, o singură întrebare.

— Care?

— Nu eşti o femeiă din lumea balurilor mascate, aceasta se vede şi se poate înţelege foarte lesne. Mĕ întreb - - şi sunt foarte curios de a şti—ce te aduce în această amestecătură de lume?

— 'Ţi-ai uitat rolul, îmi zise dânsa. Intrebarea aceasta e o indiscreţiune. A'ţi rĕspunde ar fi a mĕ destăinui d-tele şi... nu simţ încă lângă d-ta acea încredere care să mĕ îndemne să mĕ spovedesc d-tele, ca unui duhovnic.

Ş'apoi, cu ironie, adăogă:

— Ce să'i faci însă!.. Profesiunea ce exercitează cineva îi dă de multe ori óre care deprinderi ce nu se potrivesc cu toate situaţiunile... Avocătura, nu se poate exercita în balurile mascate....

— Cum... vrea să zică, mĕ cunoşti, mască?

— Personal, nu; 'ţi-am spus-o. Din vedere şi mai ales din reputaţiune.

Nu era nimic vulgar într'această femeă. Avea îmbrăcămintea frumoasă şi aranjată cu gust. Avea gestul şi mersul, foarte distins; avea conversaţiunea facilă şi plină de o varietate de idei, de impresiuni şi de imagini, ce nu sunt comune unui spirit incult, cât de viu ar fi el, prin natura lui. Câteva brăţări de pietre scumpe ce purta la mâini, dădeau acestei femei cel din urmă lustru, ca să zic aşa, care ar fi spus cuiva că sub acest domino negru se ascunde o femeă tânără, frumoasă, de o condiţiune socială oare-care şi în acelaş timp — lucru rar pentru lumea balurilor mascate — cinstită.

Se făcuse o pauză.

Intrerupsei tăcerea.

Aşi vrea să ştiu, mască, dacă, inteligentă precum văz că eşti, îţi place rolul ce mĕ obligi să joc pe lângă d-ta şi supunerea ce'mi ceri?!...

— Este adevĕrat că dacă n'ar fi de cât un început de rol, nu 'mi-ar plăcea şi poate te-aş desaproba eu singură, dacă te-aş vedea că nu te 'ncerci să ieşi dintr'ânsul... Se zice însă că jugul unei femei este în tot d'auna dulce pentru un bărbat.

— Precum ar fi şi al d-tele, întrerupsei eu, dacă ai vrea să joci pe lângă mine rolul de femeă iar nu rolul de călău...

— Alunecăm în conversaţiuni nefolositoare, rĕspunse dânsa... Iată... îţi voi schimba rolul. Voi trece pe terenul d-tele.

Impuse conversaţiunei ei, o pauză, în care timp avea aerul d'a se reculege, apoi mĕ întrebă, cu un ton grav:

— Dacă o femeă 'şi-ar prinde pe bărbatul ei aici, într'acest local de bal mascat, ar fi pentru dânsa un motiv de divorţ?

Crezui mai întĕiu că vrea să'şi bată joc de mine.

Mĕ simţii nemulţumit de intorsătura, fără interes, ce dete conversaţiunei sele. Simţeam că începusem să regret minutul când m'am apropiat de această femeă. Mă hotării să fiu rece şi chiar brusc, în rĕspunsurile mele.

— Nu, rĕspunsei eu, scurt.

— Dar dacă un bărbat 'şi-ar prinde femea, atunci ar fi, nu este aşa?

— Da!

— Şi, care este raţiunea acestei neegalităţi de drepturi?

— Rolul fie-căruia dintre ei, prin natura lucrurilor. Femeei îi este locul acasă; bărbatului, în lume!

— Aci, într'un bal mascat, *e lume?*

— O parte dintr'ânsa. Ş'apoi legile nu incuviinţează despărţenia de cât pentru anumite cauze, despre care bărbatul nu se poate face culpabil în bal. Vreţi să ştiţi textele de lege? Iată-le: art. 215 şi următori, com-

binat cu 194 şi următori de sub titlul 5 cap. 6 codul civil — acele articole care vi s'au citit de către ofiţerul stărei civile, la căsătoria din faţa Primăriei.

— Nu, nu... îţi mulţumesc... Dar, nici femea nu se poate găsi culpabilă.

— Femea se găseşte culpabilă prin chiar faptul că nu este la locul ei.

— Atunci, o femeă măritată poate fi părăsită de bărbatul ei, în toate serile, pentru ca el să'şi petreacă nopţile prin balurile mascate şi prin alte locuri de desfrînare, fără ca dânsa să poată măcar să se plîngă?.

— A, nu ; părăsirea domiciliului conjugal, chiar aşa cum o presupui d-ta, este o insultă gravă adusă onoarei şi demnităţei femeei şi atunci, devine o causă de despărţenie. Aceasta ar fi o lipsă de iubire şi nu se poate concepe căsnicie—şi mai puţin încă onoare şi demnitate—fără iubire. Vezi cât a fost de delicat legiuitorul cu d-vs femeile?... El v'a dat arme curate cu care să învingeţi fără ca să aveţi nevoe să treceţi peste pragul conjugal, pentru ca să nu vĕ murdăriţi idealul şi fiinţa.

— Vĕ mărturisesc că nu m'aţi convins pe deplin. Cu toate acestea mărturisesc că par'că încep să mĕ simt ruşinată că mĕ găsesc în acest local.

— Din cauză, poate, că aţi pornit de acasă sub impulsiunea pasiunei oarbe şi înfierbântate şi că începeţi acum să cădeţi sub imperiul raţiunei reci şi limpede în vederi.

Se făcu iar o pausă după care, cu o voce de şi febrilă dar dulce, dominul meu continuă.

— Daca femeile n'ar avea inimă, d-le, ele ar fi mult superioare bărbaţilor. Pentru d-vs bărbaţii, inima este o calitate, un dar ceresc ; pentru femeă, o ruină! Venisem pornită de furie, este adevĕrat. Clocotea în mintea mea scandal. Poate c'aş fi fost transportată de

aci, cine ştie în ce stare, pe braţele acelora cărora le-ar fi fost milă de mine. Poate că aşi fi fost compromisă pentru toată viaţa... Sunt, d-le, într'o nenorocită situaţiune! Am iubit mult pe soţul meu şi am îmbătrînit curênd pentru dânsul. Astăzi îmi iubesc numai copilul, pe când soţul meu are încă trebuinţă de iubirea mea, în lipsă de care se consolează cu iubirea altor femei. El vine aci poate numai pentru ca sĕ găsească cea ce nu mai găseşte în mine. Sunt rĕspunzătoare, da, o ştiu, despre această situaţiune, dar sunt, nu ştiu pentru ce, cu toate acestea, geloasă, furioasă, nebună... Cu cât mĕ simţeam de tare când m'am hotărît să fac nebunia de a veni într'acest loc, cu atât mĕ simţ de slabă şi învinsă acum. Incep să crez, că are dreptate dânsul. Intâlnirea mea cu d-ta, m'a scăpat de o nenorocire şi cu toate acestea te urăsc şi urăsc raţionamentul d-tele. El 'mi-a făcut un bine mare care 'mi-a mărit rĕul. Nu mĕ pot suferi învinsă!

Ceva ca un fel de înec întrerupea din când în când cuvintele acestei femei. Reţinută de a nu spune nimic şi îmbrîncită de a spune totul, ea îşi reţinea adesea cuvintele sau îşi muşca buzele şi când nu şi le putea reţine, se supăra pe dânsa şi 'şi răsbuna pe mine.

Cu toate acestea se petrecea ceva straniu în mine. Rînd pe rînd, de la interes, la dorinţă, de la dorinţă la dispreţ şi acum de la dispreţ iar la dorinţă, sufletul meu se sbătea, ne ştiind să se hotărască la un fel, cu această femeă. Când o zărisem în loje, visasem o aventură cu începutul şi sfârşitul în 24 de ore, ca tóte aventurele de bal mascat. Nu mĕ simţeam hotărît însă pentru una de natura acelora ce mĕ făcea să întrevăz masca mea, în care sacrificiul joacă primul rol.

De acea, fără sĕ vreau -- lucru ne delicat chiar -- cuvintele mele deveneau din ce în ce mai deslănţuite

de interesul cemi'l ar fi putut inspira şi traduceau o dorinţă din ce în ce mai fără dorinţă.

Masca, mĕ simţise. Poate că mĕ ura pentru aceasta, căci dupĕ câteva minute îmi zise:

— Vroi să plec.

— Să vĕ conduc...

— Numai până la graderob.

Apoi, cu o prefăcută politeţă şi pentru ca să nu trec drept un rĕu crescut, adăogai:

— Mĕ părăseşti fără sĕ 'mi dai nici o speranţă, mască? Cel puţin, numele d-tele...

Masca, tăcu.

— Carta d-tele de visită...

Aceiaşi tăcere.

Se făcu o pausă, apoi cu furie, dominul negru mĕ apucă de mâini şi mĕ strînse cu putere; apoi, aruncându'mi mâinile cu dispreţ, îmi zise cu un ton hotărît:

— Ah! eşti un monstru, d-le avocat!

Tăcui.

Nu mai înţelegeam nimic.

Merserăm la garderob. Dominul negru îşi luă paltonul — un palton de femeă tînără, foarte elegant şi foarte cochet — îşi îmbrobodi, împrejurul capului şi împrejurul gâtului, o broboadă de dantelă şi dupĕ ce, fără să sufle nici un cuvênt, fu gata de plecare, mĕ salută cu multă răceala, îmi mulţumi cu politeţă banală pentru că am însoţit-o prin bal şi până la garderobă, ieşi, strigă o trăsură de birje, se urcă într'însa şi plecă singură.

Toată seara şi noapte şi a doua zi toată ziua, m'am gândit la această femeă făcând cele mai ciudate reflecţiuni şi căutând să 'mi rĕspunz la cele mai varii întrebări ce mi le puneam.

Nimic! Asupra a or ce mĕ opream era simplă bănuială fără nici un fel de siguranţă. Cine a putut fi?

Cine e ? Era tânără ? Era frumoasă ? Ce căuta la bal mascat ? Era o femeă cinstită ?

Nimic.

Tot ce ştiam era că era o femeă cultă şi inteligentă — cea ce se cunoştea din vorbă şi din învârtiturile gândirilor ei.

In ziua aceasta — adică a doua zi după bal — am dejunat în oraş. Am comunicat la dejun tutulor prietenilor mei această aventură.

Toţi au rîs de prostia mea—d'a scăpa un asemenea chilipir — după cum ziceau ei.

De la dejun m'am întors acasă. Imî aduc aminte că era Duminică, sau o altă zi de sărbătoare, dar era zi de sărbătoare.

Pe la patru ore primii o scrisoare cu un bilet ipotecar de două-zeci lei, într'ânsa şi cu coprinsul următor:

Domnule !

Dacă n'am avut nimic împreună, ieri noapte, fii sigur că nu vom mai avea nimic, nici o dată ! Te-ai ocupat prea mult cu dreptul şi ai neglijat cu desăvârşire ştiinţa sufletului femesc. Cine pierde ocasiunea de a poseda o femeă cinstită, tânără, frumoasă şi cochetă, este un nerod. Poci să te felicitezi despre, aceasta. Ai pierdut ocaziunea de a te făli şi de a putea zice că ai trăit o zi mai mult în viaţa d-tele căci omul trăeşte mort fără asemenea zile de viaţă. Dacă 'mi-ai fi zis, ieri seară, când ne-am întâlnit în bal: răsbună-te, d-nă... ai dreptate... Legea nu te protege ; conştiinţa însă te va ierta !... Vino cu mine !!!. aşi fi plecat cu d-ta ca o nebună, m'aş fi dat d tele ca o desperată şi aşi fi ars cu totul în focul răsbunărei mele, în braţele d-tele. Nu aşi fi dus cu mine, în urmă, nici o stimă şi nici o consideraţiune pentru d-ta—precum n'am dus'o nici astăzi—însă ai fi trecut în faţa

mea drept un *om*. Astăzi treci drept un *avocat!*... Ah!... e mare deosebirea...

Te rog să primeşti preţul consultaţiunei ce 'mi-ai dat.

Matilda B...

Am stat o oră întreagă cu scrisoarea acestei femei, în mână. Am citit'o şi recitit'o, de zece ori. Apoi, trîntind'o pe biroul meu, m'am sculat cu furie în picioare şi am strigat:

— Femeă nepreţuită, unde eşti ?!... Cap prost ce-ai făcut ?!... Şi tu inimă moartă, sub ce pământ gros de articole de lege zaci ? !...

Vă las să gândiţi la cea ce şi astăzi 'mi-a rămas în minte despre această întêmplare.

Cei două-zeci de lei, 'i-am dat săracilor, la un bal de bine-facere.

FINE.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 048090986